

Wiadomości **Uniwersyteckie**

4 | Wydarzenia

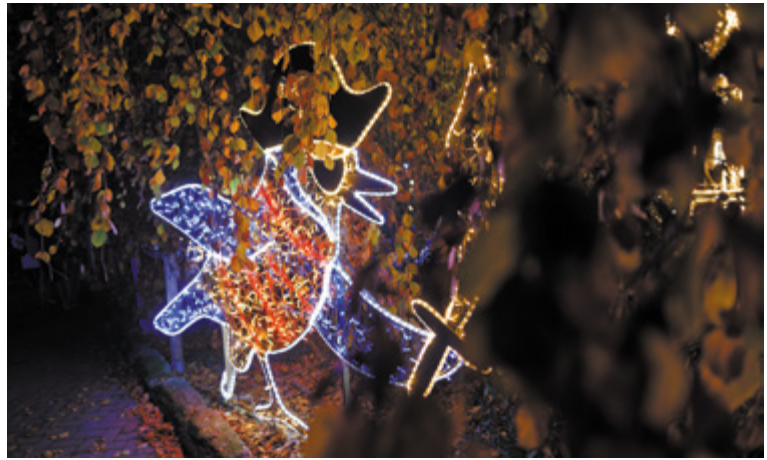
Otwarcie Lumina Parku w Ogrodzie
Botanicznym UMCS

46 | Nauka i ludzie

Prosty język jest dla wszystkich.
Rozmowa z dr. hab. Pawłem Nowakiem,
prof. Uczelni z Katedry Komunikacji
Medialnej UMCS

72 | Kartka z kalendarza

30-lecie Wydziału Politologii
i Dziennikarstwa

Otwarcie Lumina Parku w Ogrodzie Botanicznym UMCS, 3 listopada 2023 r.

Fot. Bartosz Proll

Spis treści

WYDARZENIA

- 4** | Z życia Uczelni
- 18** | Nasze sukcesy
- 22** | Na wydziałach

NAUKA I LUDZIE

- 34** | Zawsze mieliśmy poczucie wspólnoty akademickiej
- 39** | Biznes, nauka, środowisko – jedna energia. Rozmowa z dr. hab. Janem Chadamem, prof. Uczelni – dyrektorem Centrum Badań Zmian Klimatu i Środowiska UMCS
- 42** | Z chemią od kuchni. Okiem eksperta
- 46** | Prosty język jest dla wszystkich. Rozmowa z dr. hab. Pawłem Nowakiem, prof. Uczelni z Katedry Komunikacji Medialnej UMCS
- 50** | Historia światła. Okiem eksperta

WYDARZENIA NAUKOWE

- 52** | Wizyta w Uniwersytecie Loránda Eötvösa w Budapeszcie
- 53** | IV Festiwal Badawczy Katedr
- 54** | XXXVIII Lubelska Konferencja
- 56** | Warsztaty CLARIN-PL na Wydziale Filologicznym
- 57** | Międzynarodowa konferencja naukowa pt. „Lucius Sergius Catilina – history and tradition”
- 57** | „Children of The Night” International Dracula Congress 2023
- 58** | Konferencja naukowa „Koncepcje geografii szkolnej a geografia akademicka”
- 60** | Konferencja naukowa „Kobiety – Polki w polityce”
- 61** | Wizyta studyjna w Technical University of Munich
- 62** | Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. „Członkostwo Ukrainy w Unii Europejskiej – perspektywy i wyzwania”

- 63** | Kolejny projekt Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców UMCS
- 64** | Podsumowanie projektu pt. „Czego potrzebują zapylacze? Edukacja ekologiczna na rzecz zachowania różnorodności owadów i roślin”
- 65** | Współpraca z Escola Superior de Educação

SPRAWY STUDENCKIE

- 66** | Walne zebranie członków Studenckiego Koła Naukowego Prawników UMCS
- 67** | Nabór do programu Erasmus+ w Tanzanii
- 67** | Młodzieżowe Forum Nowoczesnych Technologii
- 68** | Studenci UMCS laureatami stypendiów biznesowych
- 68** | Studenckie Targi Pracy na UMCS
- 69** | VI Seminarium Młodych Medioznawców i Komunikologów
- 70** | GIS Day 2023
- 71** | Akademickie Mistrzostwa Polski w Programowaniu Zespołowym
- 71** | Spotkanie z Agencją Wywiadu

KARTKA Z KALENDARZA

- 72** | 30-lecie Wydziału Politologii i Dziennikarstwa

W ŚWIECIE KSIĄŻEK

- 74** | Mistrzostwa w liczbie odkryć archeologicznych
- 75** | Publikacja na temat EMIC
- 76** | XXXII tom z serii „Conrad: Eastern and Western Perspectives”

ŻYCIE KULTURALNE

- 77** | Międzynarodowy Konkurs na Ekslibris im. Braci Kościelniaków
- 77** | Wernisaż wystawy pt. „Cztery strony świata – Kolekcja Nocny Art Patrol”
- 78** | Przeciwności są ciekawe
- 80** | Kształtuj Kulturę Swoją Marką!

Wydawca: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

PL ISSN 1233-216X

Adres redakcji: pl. Marii Curie-Skłodowskiej 5, p. 1606, 20-031 Lublin, tel. 81 537 54 19

e-mail: wiadomosci@mail.umcs.pl
www.wiadomosci.umcs.pl

Ihor Kolisnichenko, Eliza Komierzyńska-Orlińska, Marta Kostrzewa, Monika Lenarciak, Urszula Lewartowicz, Julia Maj, Kamil Michaluk, Monika Mielko-Remiszewska, Anna Pastuszka, Tomasz Poślada, Michał Zembrzycki

Projekt graficzny i skład: Studio DTP Academicon, dtp@academicon.pl

<http://dtp.academicon.pl/>

Druk: Comernet

Nakład: 400 egzemplarzy

Oktadka: Fot. Michał Piłat

Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania i korekty nadestanych tekstów. Ma również prawo do wyboru tekstów do publikacji.

Redakcja: Aneta Adamska, Magdalena Cichocka (p.o. redaktor naczelny), Magdalena Wołoszyn-Mróz, Klaudia Olender, Katarzyna Skatecka, Bartosz Proll (fotograf), Michał Piłat (fotograf)

Współpracownicy: Krzysztof Bartnik, Agata Dzyr, Sara Filipiak, Monika Gabrys-Sławińska, Agnieszka Gryglicka, Urszula Jackowska, Teresa Klimowicz, Andrzej Kokowski,

Otwarcie Lumina Parku

—

Pół miliona światełek rozbłysło po raz trzeci w Ogrodzie Botanicznym UMCS, a to za sprawą Lumina Parku, który powrócił do Lublina w nowym, magicznym wydaniu. Tym razem organizatorzy zaprosili nas do obejrzenia „Historii światła”. Oficjalne otwarcie instalacji połączone z briefiingiem prasowym odbyło się 3 listopada.

Park iluminacji to baśniowa, zimowa atrakcja w scenarii wykreowanej światłem i dźwiękiem. Tegoroczna odsłona zachęca nową, ciekawą tematyką. Hasło „Historia światła” z jednej strony zapewnia dawkę wiedzy i odkrywanie naukowych ciekawostek, a z drugiej – skupia się na różnorodnych zjawiskach związanych ze światłem.

Fot. Barbara Proff

Podczas spaceru po parku odwiedzimy kilkanaście zróżnicowanych krain, w których zobaczymy m.in. strefę ognia, wesoły pociąg, kandelabry, magiczny księżyc, bioluminescencję zwierzęcą i zorzę polarną. Zgłębnymy ciekawostki na temat Drogi Mlecznej, dowiemy się, w jaki sposób zjawisko pioruna tłumaczyli dawni Słowianie czy Grecy, dlaczego niektóre grzyby i owady świecą, a także co ma wspólnego księżyc z zakochanymi. Nowością w tym sezonie jest specjalnie skonstruowana gra internetowa, w której pytania są inspirowane tematem światła.

W uroczystym otwarciu Lumina Parku i spotkaniu z dziennikarzami wzięli udział: rektor UMCS prof. dr hab. Radosław Dobrowolski, dyrektor Ogrodu Botanicznego dr Grażyna Szymczak oraz prezes spółki Lumina Jan Szagdaj.

Prof. Radosław Dobrowolski przywitał zebranych i krótko opowiedział o atrakcji:

„W tym sezonie organizatorzy proponują spacer pod hasłem „Historia światła”. Sam tytuł budzi dobre skojarzenia i naszą ciekawość. I myślę, że tej ciekawości i fascynacji z odkrywania historii światła nie zabraknie. [...] Przypomnę, że co roku Lumina Park w Ogrodzie Botanicznym UMCS odwiedza kilkadziesiąt tysięcy osób. W roku ubiegłym było to blisko 50 tys. odwiedzających – zarówno tych małych, średnich, jak i starszych. Całe rodziny przychodzą, by odkrywać nowe historie. Zapewniam, że przygotowaliśmy dla Państwa mnóstwo pięknych instalacji i zachęcam do odwiedzin przez cały sezon jesienno-zimowy.

Edukacyjny walor parku iluminacji podkreśliła dr Grażyna Szymczak:

„Nie tylko zabawa, ale przede wszystkim nauka i edukacja – to jedne z najważniejszych wymiarów dla naszego Ogrodu Botanicznego i Uniwersytetu. [...] Dziś mówimy o historii światła, bez którego nie byłoby tych wspaniałych iluminacji. Dawno temu została wynaleziona żarówka, a dzięki słońcu korzystamy z witaminy D. Większość roślin bez światła nie mogłaby żyć. My oddychamy tlenem, który jest produktem ubocznym fotosyntezy. O tej warstwie naukowej, edukacyjnej będzie można przeczytać właśnie na ścieżkach parku iluminacji.

Następnie głos zabrał Jan Szagdaj:

„Często powtarzam, że bardzo lubimy lumina parki w Ogrodzie Botanicznym UMCS, ponieważ tutaj powstaje magia, możemy bawić

Fot. Barbara Pohl

Fot. Barbara Pohl

się światłem. [...] W tym roku chcieliśmy zaskoczyć Państwa czymś zupełnie nowym. W lubelskim Botaniku umieściliśmy około 100 instalacji świetlnych, w tym imponujące instalacje artystyczne Jarosława Koziary oraz Oleny Glinki, ponieważ chętnie sięgamy po dzieła prawdziwych artystów. Ścieżka zwiedzania liczy 1,3 km długości i składa się z ponad 500 tys. punktów świetlnych. Warto dodać, że Lumina Park zużywa około 25 kWh, czyli mniej niż przeciętna restauracja w centrum Lublina.

Zachęcamy do odwiedzin tej niezwyklej atrakcji ulokowanej w pięknych przestrzeniach naszego Ogrodu Botanicznego. Szczegółowe informacje i bilety dostępne są na stronie: bilety.luminapark.pl.

Katarzyna Skątecka

UMCS podpisał deklarację prostego języka

22 listopada w siedzibie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej prorektor ds. rozwoju i współpracy z gospodarką dr hab. Zbigniew Pastuszek, prof. UMCS podpisał w imieniu naszej Uczelni deklarację prostego języka. Dokument ten jest zobowiązaniem do tworzenia przyjaznej i prostej komunikacji publicznej. Wydarzenie odbyło się podczas V Forum Prostego Języka „Prosto i kropka”.

W swoim wystąpieniu prof. Zbigniew Pastuszek zaznaczył:

„UMCS jako największa uczelnia w Lublinie jest także pierwszą w regionie, która będzie sygnatariuszem tej deklaracji. [...] Nasz język upraszczając dodatkowo relacje z tzw. generacją Z, ze studentkami i studentami z zagranicy. Musimy, przekazując wiedzę z bardzo różnych dyscyplin, stosować prostszy język w komunikacji, żeby odbiorcy nas rozumieli.

Nasz Uniwersytet może pochwalić się wybitnymi autorytetami w dziedzinie językoznawstwa, choćby takimi jak wspomniany podczas Forum przez prof. dr hab. Jarosława Liberka z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu prof. dr hab. Jerzy Bartmiński. Zgodnie ze stwierdzeniem prof. Bartmińskiego: „Język się zmienia i zmienia się nasza wiedza o języku”. Podpisanie deklaracji dla UMCS oznacza, że rozpoczną się prace nad formą komunikatów oraz dokumentów, a także szkolenia pracowników w tym zakresie.

W tym roku do porozumienia dołączyły: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i Uniwersytet Szczeciński. Od 2018 r. przystąpiło do niego łącznie 68 instytucji publicznych.

Katarzyna Skatecka

Spotkanie z ISSA Polska

16 listopada w Auli Uniwersyteckiej na Wydziale Prawa i Administracji odbyło się spotkanie z okazji podpisania porozumienia pomiędzy ISSA Polska – Stowarzyszeniem do spraw Bezpieczeństwa Systemów Informatycznych a UMCS dotyczące cyberbezpieczeństwa.

Przed rozpoczęciem wydarzenia przedstawiciele firmy ISSA Polska: prezes zarządu Adam Danieluk, członek zarządu i reprezentant lokalnego środowiska w Lublinie Marek Kuczyński oraz lider lokalnego oddziału ISSA Katarzyna Żółkiewska-Malicka spotkali się z prorektorem ds. rozwoju i współpracy z gospodarką dr. hab. Zbigniewem Pastuszakiem, prof. UMCS oraz dyrektorem LubMAN Wojciechem Widelskim.

Wydarzenie było dziewiątym z serii spotkaniem #ISSAPolskalocal. Otworzył je Wojciech Widelski, który powitał zebranych na sali. Głos zabrał również dr hab. Zbigniew Pastuszak, prof. UMCS, który powiedział:

„Gdyby nie LubMAN, wszystkie usługi informatyczne naszego Uniwersytetu nie mogłyby należycie funkcjonować [...]. Mają ponad 20 tys. użytkowników i nie zdarzyła im się większa awaria informatyczna. Dziękuję za organizację tego ważnego spotkania.

W dalszej kolejności Katarzyna Żółkiewska-Malicka, lider lubelskiego oddziału ISSA, opowiedziała o działalności Stowarzyszenia:

„Zależy nam, aby społeczność ISSA roznosiła się w Lublinie, żebyśmy mogli lokalnie się poznawać i wymieniać doświadczeniami. Często spotykamy się ze stereotypowymi opiniami, że aby móc działać w naszym Stowarzyszeniu, trzeba być informatykiem lub studentem informatyki, a nie np. prawnikiem albo studentem dowolnego kierunku. Nic bardziej mylnego. Można kończyć różne studia i zajmować się bezpieczeństwem informacji. Zachęcam do członkostwa w naszej organizacji, do dzielenia się wiedzą, zdobywania nowych umiejętności i rozwoju.

Następnie zostały wygłoszone dwie interesujące prelekcje: *Bomba megabitowa – historia pewnego ataku* (prowadzący: dr inż. Mariusz Kalita – lider zespołów cyberbezpieczeństwa i reagowania na incydenty komputerowe, dyplomowany informatyk śledczy, Certified Professional Ethical Hacker, specjalista w zakresie bezpieczeństwa teleinformatycznego i systemów komputerowych) oraz *OSINT, czyli jak rozgryźć youtubera?*

Fot. Michał Piat

Fot. Michał Piat

(prowadzący: Mateusz Ciastek – informatyk śledczy, specjalista od białego wywiadu).

Podczas spotkania uczestnicy mogli zgłębić wiedzę m.in. z zakresu świadomości zagrożeń, analizy ryzyka, ochrony danych oraz zarządzania cyberbezpieczeństwem. Dodatkową korzyścią dla studentów była możliwość uzyskania przez nich punktów CPE. Po potwierdzeniu obecności w trakcie wydarzenia każdy otrzymał imienny certyfikat (w formie pdf) na wskazany przy rejestracji e-mail.

ISSA to elitarne, ogólnoswiatowe stowarzyszenie osób związanych z branżą bezpieczeństwa informacji i systemów informatycznych. Polski oddział organizacji jest setnym oddziałem w skali światowej i należy do najszybciej rozwijających się w Europie.

Magdalena Wołoszyn-Mróz

Fot. Michał Płak

UMCS walczy z wykluczeniem cyfrowym seniorów

„Ochrona podstawowych praw przy wykorzystaniu technologii cyfrowych w usługach e-zdrowia” – pod takim hasłem 21 listopada odbyła się konferencja podsumowująca projekt REINITIALISE, którego liderem jest UMCS. Ta międzynarodowa inicjatywa realizowana jest w partnerstwie z Katolickim Uniwersytetem w Leuven (Belgia), Uniwersytetem w Maceracie (Włochy) oraz firmą Eurocentro (Włochy), a jej głównym celem jest opracowanie technologii medycznych wspomagających aktywne starzenie się i profilaktykę w sektorze żywienia i diety.

W Lubelskim Centrum Konferencyjnym spotkali się przedstawiciele jednostek współpracujących w ramach projektu, reprezentanci władz, prywatnych firm, organizacji pozarządowych, instytucji oraz stowarzyszeń badawczo-innowacyjnych, aby podzielić się doświadczeniami, badaniami i dobrymi praktykami w obszarze e-zdrowia. Wydarzenie było okazją do podsumowania projektu, którego realizacja trwała trzy lata i obejmowała m.in. sympozja, wymiany kadry dydaktycznej oraz przedsięwzięcia związane z wykorzystaniem technologii cyfrowych w usługach e-zdrowia. Przez ten czas międzynarodowy zespół badawczy analizował i oce-

niał różne rozwiązania e-technologiczne, a dziś pracuje nad przygotowaniem i wdrożeniem specjalnej aplikacji medycznej oraz przeszkoleniem wykluczonych cyfrowo seniorów w zakresie jej obsługi.

» REINITIALISE to przede wszystkim pierwszy projekt w naukach społecznych. Udało nam się przygotować ważne publikacje i raporty dotyczące kompetencji cyfrowych seniorów w komunikacji zdrowotnej oraz projekty aplikacji i szkoleń adresowanych do seniorów w związku z potrzebą pozyskiwania przez nich informacji o zdrowiu za pomocą narzędzi elektronicznych

– powiedziała prof. dr hab. Iwona Hofman, dyrektor Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach UMCS. Zapowiedziała również, że wszystkie osiągnięcia ze sfery praktycznej mogłyby zostać wdrożone jako stałe działania powołanego do tego celu specjalnego międzynarodowego badawczego oraz wdrożeniowego ośrodka – Centrum Komunikacji Zdrowotnej przy UMCS.

Obecny na konferencji naukowej i briefingu prasowym prof. Bart Vanrumste z Wydziału Nauk Inżynierii Przemysłowej Katolickiego Uniwersytetu w Leuven opowiedział o znaczeniu AI oraz wykorzystaniu uczenia maszynowego w opracowaniu narzędzi dotyczących opieki zdrowotnej. Jako przykład podał m.in. przetwarzanie informacji z czujników EKG czy monitorowanie zdrowia za pomocą urządzeń IoT. Profesor przyznał również, że wprowadzenie na rynek nowoczesnych e-rozwiązań w obszarze opieki zdrowotnej łączy się z podniesieniem świadomości i zaufania społecznego w zakresie standardów ochrony danych oraz zasad i wymagań, które muszą spełniać aplikacje i urządzenia oparte na sztucznej inteligencji.

» Z jednej strony chodzi o nieustanne szkolenia nauczycieli akademickich z zakresu e-zdrowia, a z drugiej o wykorzystanie sztucznej inteligencji do pomocy osobom z cyfrowego marginesu

– podsumowała założenia projektu prof. Benedetta Giovanola z Wydziału Nauk Politycznych, Komunikacji i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu w Maceracie.

Projekt REINITIALISE finansowany jest w ramach programu Horyzont 2020, którego głównym celem jest rozwijanie potencjału naukowego i administracyjnego instytucji w określonej dziedzinie badań poprzez współpracę z doświadczonymi partnerami zagranicznymi.

Klaudia Olender

Posiedzenie Rady Programowej Centrum Europejskiego UMCS

14 listopada w Dworku Kościuszków w Ogrodzie Botanicznym UMCS odbyło się czwarte posiedzenie Rady Programowej Centrum Europejskiego.

Podczas spotkania rektor prof. dr hab. Radosław Dobrowolski wręczył nominacje członkom Rady, w skład której wchodzi: dr Krzysztof Żuk – prezydent Lublina, Mathieu Klein – mer miasta Nancy, Czesław Bartela – konsul honorowy RP w Nancy, Jean-Luc Schneider – attaché ds. nauki i współpracy uniwersyteckiej Ambasady Francji w Polsce, prof. Yves Petit – dyrektor Uniwersyteckiego Centrum Europejskiego w Nancy, prof. Kseniya Smyrnova – prorektor ds. współpracy międzynarodowej Kijowskiego Uniwersytetu Narodowego im. Tarasa Szewczenki, prof. Andrij Samiła – prorektor ds. nauki Czerniowieckiego Uniwersytetu Narodowego im. Jurija Fedkowycza, prof. Julia Korniakiewicz-Tanasijczuk – kierownik Katedry Prawa w Przykarpaccim Uniwersytecie Narodowym im. Wasyla Stefanyka, dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. Uczelni – prorektor ds. ogólnych UMCS, prof. dr hab. Anna Przyborowska-Klimczak – dziekan Wydziału Prawa i Administracji UMCS, dr hab. Jarosław Kostrubiec, prof. Uczelni – prodziekan WPiA UMCS, prof. dr hab. Marek Pietraś – dyrektor Instytutu Stosunków Międzynarodowych UMCS, dr hab. Katarzyna Stachurska-Szczesiak, prof. Uczelni z ISM i Centrum Dokumentacji Europejskiej UMCS oraz dr hab. Marek Olejnik z Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa UMCS.

Podczas obrad odbyły się wybory przewodniczącego i wiceprzewodniczącego Rady, którymi zostali: prof. dr hab. Marek Pietraś oraz dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. UMCS. Dyrektor Centrum Europejskiego dr hab. Sylwia Kucharuk, prof. UMCS przedstawiła sprawozdanie z działalności Centrum w ubiegłym roku oraz plan rozwoju i współpracy na przyszły rok. Dyskutowano także o zacieśnieniu współpracy między partnerami Centrum, możliwościach jej rozszerzenia oraz o perspektywach rozwoju kierunku prawo międzynarodowe i prawo Unii Europejskiej – studiów II stopnia prowadzonych na WPiA UMCS.

Eliza Komierzyńska-Orlińska

Fot. Michał Piat

Fot. Michał Piat

Fot. Michał Piat

Archiwum prywatne

Archiwum prywatne

Wizyta delegacji UMCS w Kazachstanie

W dni. 22–24 listopada delegacja naszego Uniwersytetu przebywała w Almaty (Kazachstan). Podczas wyjazdu UMCS reprezentowali: rektor prof. dr hab. Radosław Dobrowolski, prorektor ds. studentów i jakości kształcenia prof. dr hab. Dorota Kołodyńska oraz specjalista z Biura Rekrutacji dr Taras Bondarenko.

Kazachstan jest państwem z młodym społeczeństwem, rozwijającą się gospodarką i dobrze rozwiniętym szkolnictwem wyższym, o czym świadczą wysokie miejsca poszczególnych uczelni w międzynarodowych rankingach. Coraz więcej młodych Kazachów decyduje się na mobilność studencką, studia za granicą (m.in. w ramach podwójnego dyplomowania) w USA, Chinach, Unii Europejskiej, w tym w Polsce.

Delegacja UMCS uczestniczyła w targach edukacyjnych, organizowanych w ramach programu „Study in Poland”, oraz odwiedziła wiodące kazachskie uniwersytety i instytuty naukowe.

W Almaty Management University spotkała się z władzami uczelni, aby omówić kwestie potencjalnej współpracy naukowej i dydaktycznej w dziedzinie ekonomii, prawa, IT, turystyki, media produkcji, politologii oraz finansów.

W Kazachskim Narodowym Uniwersytecie Technicznym im. K.I. Satbajewa i w Narxoz University prowadziła z kolei rozmowy dotyczące edukacji oraz szans na współpracę w zakresie kształcenia i nauki, wymiany studentów i wykładowców, a także wspólnych badań naukowych.

Przedstawiciele naszego Uniwersytetu odwiedzili także National Center on Complex Processing of Mineral Raw Materials of the Republic of Kazakhstan, gdzie omówili możliwości współpracy naukowo-badawczej oraz kwestie komercjalizacji nauki.

Ostatniego dnia pobytu odbyło się spotkanie na największej kazachskiej uczelni – Al-Farabi Kazakh National University. Rektor UMCS i rektor KazNU prof. Tuymbayev Zhanseit Kanseituly podpisali wówczas ramowe porozumienie o współpracy, które uwzględnia m.in. prowadzenie wspólnych badań naukowych, wymianę studentów i wykładowców, podwójne dyplomowanie.

Delegacja UMCS odwiedziła także Wydział Chemii KazNU, gdzie znajduje się popiersie Marii Curie-Skłodowskiej oraz aula nosząca jej imię.

Taras Bondarenko

Przyznano Akademickie Laury Dziennikarskie

23 listopada w Centrum Transferu Wiedzy Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II odbyła się uroczysta gala, podczas której wręczono Akademickie Laury Dziennikarskie (AKLAUD). Wydarzenie było częścią jubileuszowej konferencji naukowej pt. „Jaki nadawca? Wpływ sztucznej inteligencji na media”, zorganizowanej z okazji 15-lecia Instytutu Dziennikarstwa i Zarządzania KUL.

Uroczystego otwarcia gali dokonała przewodnicząca Kapituły prof. dr hab. Iwona Hofman, dyrektor Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach UMCS. Następnie zaprezentowane zostały sylwetki wszystkich nominowanych do nagrody.

W kategorii AKLAUD byli to: red. Małgorzata Żurakowska (Polskie Radio Lublin), red. Anna Gmiterek-Zabłocka (Radio TOK FM), red. Tomasz Kowalewicz („Gazeta Wyborcza”) oraz red. Monika Pietraszkiewicz (TVP3 Lublin). Natomiast w kategorii AKLAUD Młodych nominacje otrzymali: red. Aneta Dyrła (TVP3 Lublin), red. Joanna Kukier (Akademickie Radio Centrum) oraz red. Artur Siekaczyński (również ACR).

» Ideą nagrody AKLAUD jest docenienie dziennikarzy z pasją i zacięciem dydaktycznym oraz młodych adeptów zawodu. W pierwszym przypadku Kapituła honoruje często wieloletnią współpracę dziennikarzy z uniwersytetami i gotowość do dzielenia się własnymi doświadczeniami. W drugim – symbolicznie dodaje skrzydeł na progu kariery zawodowej

– powiedziała przewodnicząca Kapituły prof. Iwona Hofman.

Statuetki AKLAUD w tym roku powędrowały do rąk red. Małgorzaty Żurakowskiej i red. Artura Siekaczyń-

skiego. W dalszej części uroczystości prof. Iwona Hofman podziękowała współtwórcy nagrody prof. Karolowi Klauzie za wieloletnią pracę w Kapitułe.

Laureat nagrody AKLAUD Młodych red. Artur Siekaczyński studiuje na Wydziale Politologii i Dziennikarstwa UMCS na kierunku produkcja medialna. Aktywnie działa w mediach, był reportażystą w Akademickim Radiu Centrum, a obecnie

jest realizatorem wizji w pracowni radiowo-telewizyjnej WPiD. Należy także do Studenckiego Koła Dziennikarskiego.

Akademicki Laur Dziennikarski (AKLAUD) to nagroda przyznawana osobom, które z powodzeniem łączą pracę w mediach z aktywnością akademicką. Została

ustanowiona w 2014 r. przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II oraz Wyższą Szkołę Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie w celu:

- zachowania dziedzictwa kulturowego dziennikarzy prasy, radia, telewizji i nowych mediów regionu lubelskiego;
- ukazania wzorców realizacji ich społecznego powołania;
- uznania osobistego wkładu, talentu, pracowitości i poświęcenia;
- zachęcenia młodych adeptów sztuki dziennikarskiej do twórczej kontynuacji odziedziczonych wartości humanistycznych.

W skład Kapituły wchodzi: członkowie założyciele w osobach prof. Iwony Hofman i prof. Karola Klauzy, przedstawiciele władz kierunków dziennikarskich UMCS i KUL (do 2019 r. również WSPA), laureaci nagrody, a także sekretarz.

Magdalena Cichocka

For. Bartosz Prol

Kluczem jest edukacja – podsumowanie projektu Centrum CeReClimEn UMCS

Rzetelna edukacja klimatyczna jest dziś priorytetem w kształtowaniu świadomych i odpowiedzialnych postaw wśród społeczeństw stojących w obliczu wyzwań związanych ze zmianami klimatu i środowiska. O tym, że należy prowadzić nieustanne działania w celu ochrony naszej planety przed globalnym kryzysem ekologicznym, mówili uczestnicy spotkania podsumowującego projekt pt. „Podnoszenie świadomości w zakresie znaczenia OZE i konieczności transformacji energetycznej oraz znaczenia oszczędzania nośników energii”. Został on zrealizowany przez Centrum Badań Zmian Klimatu i Środowiska UMCS (Centrum CeReClimEn UMCS) w ramach Programu Regionalnego Wsparcia Edukacji Ekologicznej i był współfinansowany ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Uroczyste podsumowanie projektu odbyło się 29 listopada w sali konferencyjnej na Wydziale Ekonomicznym. Wśród zaproszonych gości znaleźli się m.in.:

- prof. dr hab. Radosław Dobrowolski, rektor UMCS;
- Agnieszka Kruk, prezes WFOŚiGW w Lublinie;
- prof. dr hab. Wiesław Gruszecki, prorektor ds. nauki i współpracy międzynarodowej UMCS;
- prof. dr hab. Marek Pietraś, dyrektor Instytutu Stosunków Międzynarodowych UMCS;
- prof. dr hab. Mariusz Krawiec, kierownik Katedry Fizyki Powierzchni i Nanostruktur UMCS;
- dr hab. Beata Jeżyńska, prof. Uczelni, kierownik Katedry Prawa Rolnego i Gospodarki Gruntami UMCS;
- dr Hanna Spasowska-Czarny z Katedry Prawa Administracyjnego i Nauki o Administracji UMCS;
- dr inż. Konrad Pietrykowski z Katedry Termodynamiki, Mechaniki Płynów i Napędów Lotniczych Wydziału Mechanicznego Politechniki Lubelskiej.

Rozpoczynający spotkanie dyrektor Centrum CeReClimEn dr hab. Jan Chadam, prof. UMCS przypomniał, że musimy chronić Ziemię przed destrukcyjnymi skutkami zmian klimatycznych. Według niego jako praktyka zawodowo zajmującego się energetyką najważniejsze jest podnoszenie świadomości w tej kwestii i nieustanna edukacja.

„Musimy ciągle powtarzać, jak ważne jest, abyśmy oszczędzali energię i akceptowali nowe rozwiązania, które być może (z perspektywy krótkoterminowej) wydają się nieuzasadnione biznesowo czy ekonomicznie, a jednak są istotne w długoterminowej perspektywie

– powiedział dyrektor Centrum i dodał, że jako mieszkańcy bogatszej niż inne części świata Europy jesteśmy szczególnie odpowiedzialni za klimat i środowisko.

Rektor UMCS prof. Radosław Dobrowolski w swojej wypowiedzi podkreślił, że jako społeczeństwo musimy zjednoczyć siły i podjąć szeroko zakrojone działania edukacyjne, uświadamiające zwłaszcza młodym ludziom, jakie są przyczyny i skutki przemian śro-

dowiskowych, które urzeczywistniają się już nie tylko w chronologii geologicznej, ale na naszych oczach w tempie katastrofalnym.

» Słowo „katastrofa” nie jest przypadkowe, bo skutki przemian dokonujących się w obecnym czasie są uwarunkowane nie tylko czynnikami naturalnymi, ale przede wszystkim spowodowane są aktywnością człowieka i prowadzą nas na skraj przepaści

– mówił Rektor.

W dalszej części swojego wystąpienia nawiązał także do idei powołania Centrum, które powstało 1 maja 2021 r. jako jednostka w zamyśle wykraczająca swoim działaniem poza miasto czy Uczelnię.

Z kolei prezes WFOŚiGW w Lublinie Agnieszka Kruk przypomniała, że od 30 lat Fundusz wspiera finansowo działania związane z ochroną środowiska. Poza znanymi projektami infrastrukturalnymi, takimi jak Program Priorytetowy „Czyste Powietrze”, realizowane są również programy dotyczące edukacji ekologicznej.

» Gratuluję realizacji tego projektu, w naszej ocenie jest on niezwykle istotny i liczymy, że przyczyni się do większej świadomości, jeżeli chodzi o oszczędzanie energii oraz o znaczenie OZE

– powiedziała.

Projekt edukacyjny pt. „Podnoszenie świadomości w zakresie znaczenia OZE i konieczności transformacji energetycznej oraz znaczenia oszczędzania nośników energii” realizowany był od 1 października 2022 r. do 30 listopada 2023 r. Dyrektor prof. Jan Chadam podkreślił, że częścią działań było przygotowanie trzech serii wykładów e-learningowych o różnym stopniu zaawansowania oraz pięciu odcinków programu popularnonaukowego. Ich celem jest popularyzacja badań naukowych i prac wdrożeniowych powiązanych ze zmianami klimatu i ochroną środowiska.

Szczegóły projektu przedstawiła koordynator mgr Urszula Romańczuk-Polubiec. Zaproszeni goście mogli także obejrzeć spoty promocyjne wykładów i zapowiedź programu popularnonaukowego pt. *KLIMAT*.

W ramach cyklu wykładów e-learningowych eksperci z Politechniki Lubelskiej i Politechniki Warszawskiej wyjaśniali zawiłości produkcji energii elektrycznej i ciepłej, pochodzącej ze źródeł odnawialnych, mówili o budownictwie niskoenergetycznym oraz sy-

stemach magazynowania energii, a także o ograniczaniu energochłonności w przemyśle, gospodarstwach domowych i sektorze publicznym, w szczególności w budownictwie.

Poza wykładami zostały również przygotowane odcinki programu popularnonaukowego *KLIMAT*. Ekipa realizacyjna przemierzyła Polskę w poszukiwaniu ciekawych inicjatyw z zakresu OZE. W nagraniach wzięło udział blisko 40 ekspertów: przedstawiciele świata nauki i biznesu, przedsiębiorców, samorządowców oraz ekologów. Zostały zaprezentowane innowacyjne rozwiązania dotyczące wykorzystania energii słonecznej, wiatrowej i geotermalnej, technologii wodorowych, a także nowoczesnego budownictwa i magazynowania energii. Pokazano pracę ekspertów, którzy nie tylko w swoich laboratoriach, ale również w domach wdrażają praktyki zrównoważonego życia.

29 listopada na parterze rektoratu UMCS została także zorganizowana wystawa multimedialna w ramach podsumowania projektu. Ekspozycja ukazująca pracę ekspertów oraz ekipy filmowej realizującej nagrania cieszyła się dużym zainteresowaniem wśród społeczności akademickiej. Uczestnicy wystawy chętnie oglądali fotografie z planu zdjęciowego i dokonywali wpisów w Księdze Inspiracji Centrum CeReClimEn UMCS.

Centrum CeReClimEn

Firma Sii partnerem kierunku Data Science

14 listopada zostało podpisane porozumienie o współpracy pomiędzy UMCS a firmą Sii, dzięki któremu firma ta została formalnie wyłącznym partnerem kierunku Data Science prowadzonego na Wydziale Ekonomicznym.

Umowę ze strony UMCS podpisał prorektor ds. rozwoju i współpracy z gospodarką dr hab. Zbigniew Pastuszak, prof. Uczelni w obecności prorektor ds. studentów i jakości kształcenia prof. dr hab. Doroty Kołodyńskiej i władz dziekańskich Wydziału Ekonomicznego. Sii reprezentował Artur Palac, dyrektor lubelskiego oddziału firmy oraz Agata Micał, menadżerka działu rekrutacji.

» Studia magisterskie na kierunku Data Science prowadzone są w języku angielskim. Stanowią odpowiedź na coraz większe zapotrzebowanie rynku pracy na specjalistów z zakresu analizy danych. Od czasu uruchomienia tych studiów w 2021 r. nie mamy problemu z rekrutacją na ten kierunek. Na studia zgłaszają się kandydaci z Azji, Afryki i Europy. Tutaj, podobnie jak na wszystkich innych kierunkach, zależy nam, aby dostarczać studentom aktualną i praktyczną wiedzę

– powiedział dziekan dr hab. Mariusz Kicia.

Podpisana umowa formalnie otwiera drogę do bliskiej współpracy z firmą Sii w rozwijaniu i doskonaleniu programu studiów Data Science. Obejmuje udział

specjalistów z Sii w dydaktyce i innych formach aktywności edukacyjnych dla studentów oraz wspólne prace nad tworzeniem nowych i ulepszaniem istniejących już programów nauczania, które odpowiadać będą potrzebom zmieniającego się rynku pracy.

» Wydział Ekonomiczny współpracuje z firmą Sii już od wielu miesięcy, także w ramach kierunku Data Science. Widzimy wymierne korzyści takiej współpracy, studenci cenią sobie zajęcia prowadzone przez specjalistów z Sii. Nowe kierunki współdziałania przewidują obecnie inicjowanie i realizowanie wspólnych projektów dydaktycznych, badawczych oraz doradczych, choć priorytetem jest dla nas wysoka jakość oferty zajęć przygotowanych dla naszych studentów

– dodała prodiękan ds. jakości kształcenia dr Anna Tatarczak.

Firma Sii Sp. z o.o. jest dostawcą usług doradztwa technologicznego, transformacji cyfrowej, BPO (Business Process Outsourcing) i inżynieryjnych. Eksperti Sii Polska realizują projekty dla wiodących firm z kraju i ze świata, z sektora motoryzacji, bankowości i finansów, medycznego, handlu detalicznego i logistyki oraz usług użyteczności publicznej, a także branży high-tech. Swoją działalność rozpoczęła jako jednoosobowy start-up i istnieje na rynku od 2006 r. Obecnie ma swoje oddziały w 16 największych miastach Polski i zatrudnia łącznie 8 tys. specjalistów. Oddział w Lublinie powstał w 2013 r. Zatrudnionych jest w nim 880 osób.

» Kierunki takie jak Data Science czy sztuczna inteligencja otwierają wiele możliwości współpracy. Liczymy, że realizacja wspólnych projektów i programów nauczania znacznie ułatwi kandydatom wejście na rynek pracy, a my zyskamy nieocenionych profesjonalistów, którzy będą w stanie zaoferować nowoczesne rozwiązania i usługi IT

– powiedział Artur Palac, dyrektor lubelskiego oddziału Sii.

W rekrutacji na rok akademicki 2024/2025 kierunek Data Science zostanie zaproponowany po raz kolejny, tym razem w nieco zmodyfikowanej formie. Na Wydziale trwają właśnie prace nad wprowadzeniem do jego programu zmian, wynikających z doświadczeń ostatnich dwóch lat kształcenia. Rekrutacja rozpocznie się w kwietniu 2024 r.

Wydział Ekonomiczny

Fot. Michał Piat

Gala wręczenia Nagrody im. Kazimierza Twardowskiego

16 listopada na Wydziale Filozofii i Socjologii odbyła się Gala wręczenia Nagrody im. Kazimierza Twardowskiego dla najlepszej książki filozoficznej 2022 r. Organizatorami wydarzenia byli: Fundacja Academicon, czasopismo „Filozofuj!” oraz Wydział Filozofii i Socjologii UMCS.

Galę uroczyste otworzył rektor UMCS prof. dr hab. Radosław Dobrowolski. Towarzyszyła jej wystawa prac grafików współpracujących z redakcją „Filozofuj!”. Został też przeprowadzony panel dyskusyjny „Wydawanie książek filozoficznych dziś”, w którym udział wzięli: prof. dr hab. Adam Grobler, prof. dr hab. Paweł Łuków, prof. dr hab. Teresa Pękala, dr hab. Monika Walczak, prof. KUL oraz dr hab. Michał Zembrzusi, prof. UKSW.

Kapituła Nagrody do finału konkursu zakwalifikowała trzy książki (wymienione w kolejności alfabetycznej):

- Andrzej Dąbrowski, Magdalena Hoły-Łuczaj, Andrew Schumann, Konrad Szocik, Jan Woleński, *Leksykon logików polskich 1900–1939*;
- Marek Łągosz, *Ontologia Boga*;
- Bartosz Wójcik, *Wojna i motłoch. Sprzeczności nowoczesne w filozofii Hegla*.

Nagrodę im. Kazimierza Twardowskiego, wybitnego filozofa, ojca współczesnej filozofii polskiej (twórcy Szkoły Lwowsko-Warszawskiej), a przy tym dydaktyka i popularyzatora nauki, otrzymał Marek Łągosz z książką *Ontologia Boga*.

Wydarzenie było objęte patronatem honorowym prezydenta Lublina dr. Krzysztofa Żuka oraz rektora UMCS prof. dr. hab. Radosława Dobrowolskiego.

Leszek Kopciuch

Fot. Bartosz Proll

Obiekt UMCS nagrodzony w XXII Konkursie „O Kryształową Cegłę”

22 listopada podczas uroczystej gali, która odbyła się w Centrum Kongresowym Uniwersytetu Przyrodniczego, Ośrodek Wypoczynkowy UMCS w Kazimierzu Dolnym zdobył II miejsce (w kategorii obiekty użyteczności publicznej) w XXII Konkursie „O Kryształową Cegłę”.

Podczas gali pamiątkową statuetkę dla naszej Uczelni odebrała kanclerz Grażyna Elżbieta Fiok. Na wydaniu obecni byli także pracownicy Działu Inwestycji i Remontów.

W murowanym budynku Ośrodka Wypoczynkowego UMCS w Kazimierzu Dolnym przeprowadzono generalny remont, zrewitalizowano także tereny zielone oraz zmodernizowano systemy grzewcze, wentylacyjne i przeciwpożarowe. Obiekt dostosowano do aktualnych wymogów techniczno-użytkowych, a jakość wykonania prac wykończeniowych znacznie podniosła jego standard funkcjonalny.

Ideą Konkursu jest pobudzanie aktywności ekonomicznej, gospodarczej i obywatelskiej regionów Europy Wschodniej przez promowanie i dokumentowanie działań w kwestii rozwoju regionalnej infrastruktury, budownictwa i architektury. Organizatorem tegorocznej edycji było Polskie Towarzystwo Mieszkaniowe Lublin.

Nie jest to pierwsze wyróżnienie dla naszej Uczelni w tym konkursie. Tytuł „Kryształowa Cegła” otrzymały również m.in.: gmachy Instytutu Pedagogiki, Wydziału Politologii i Dziennikarstwa, Centrum ECOTECH-COMPLEX oraz obiekty Akademickiego Centrum Kultury i Mediów UMCS Chatka Żaka i Stołówki Akademickiej „Trójka”.

Magdalena Wołoszyn-Mróz

Integracyjne Mistrzostwa Polski AZS w siatkówce na siedząco

W dn. 17–19 listopada w hali Centrum Kultury Fizycznej odbyły się Integracyjne Mistrzostwa Polski AZS, czyli odpowiednik Akademickich Mistrzostw Polski, ale dla osób z niepełnosprawnościami. W walce o zwycięstwo w siatkówce na siedząco wzięło udział 7 drużyn.

Fot. Michał Piat

Fot. Michał Piat

Oficjalne rozpoczęcie wydarzenia miało miejsce 18 listopada w CKF. W uroczystości otwarcia wzięli udział: dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. Uczelni – prorektor ds. ogólnych UMCS; Zbigniew Wojciechowski – wicemarszałek województwa lubelskiego; Iwona Haponiuk – zastępca dyrektora Wydziału Sportu Urzędu Miasta w Lublinie; dr Marta Dalecka – wiceprezes zarządu głównego Akademickiego Związku Sportowego ds. sportu osób z niepełnosprawnościami; Alicja Borzęcka-Szajner – dyrektor Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów UMCS; Rafał Walczyk, prezes Akademickiego Związku Sportowego UMCS Lublin oraz dr Tomasz Bielecki, prof. UMCS, dyrektor CKF.

Oprócz gospodarzy – AZS UMCS Lublin i drużyny Warsztatów Terapii Zajęciowej z ul. Wallenroda w Lublinie w turnieju wzięły udział następujące zespoły: AZS Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, AZS Uniwersytetu Zielonogórskiego, AZS Politechniki Gdańskiej, sekcja sportowa studentów z niepełnosprawnościami Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz drużyna złożona ze studentów: Uniwersytetu Warszawskiego, Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Politechniki Wrocławskiej, Akademii Górnośląskiej w Katowicach i Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Poziom sportowy rywalizacji był bardzo wysoki, męcze trzymały w napięciu do samego końca. Po wyłonieniu półfinalistów rozegrane zostały dwa spotkania o charakterze integracyjnym. Towarzyszyło im mnóstwo zabawy i radości.

Po zmaganiach odbyło się uroczyste zakończenie, podczas którego prof. dr hab. Dorota Kołodyńska, prorektor ds. studentów i jakości kształcenia UMCS wręczyła wszystkim zawodniczkom i zawodnikom pamiątkowe medale przygotowane przez organizatorów.

19 listopada rozegrano spotkania finałowe. Poprzedził je mecz integracyjny, w czasie którego uczestniczki i uczestnicy grali w siatkówkę na siedząco w kilkunastoosobowych składach. Mecz zakończył się remisem, dość nietypowym jak na rozgrywki siatkarskie. W spotkaniu o piątą lokatę Uniwersytet Zielonogórski pokonał drużynę mieszaną (nazwaną przez organizatora „Polska”).

Złote medale zdobyła drużyna Politechniki Gdańskiej, srebrne – zespół UPH Siedlce, a brązowe – zawodnicy z AZS Poznań. Tuż za podium znalazła się drużyna gospodarzy – AZS UMCS Lublin prowadzona przez trenera Wojciecha Piziora.

Ceremonia zakończenia miała bardzo uroczysty charakter, a medale zwycięzcom wręczyli: Zbigniew Wojciechowski – wicemarszałek województwa lubelskiego, dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. Uczelni – prorektor ds. ogólnych UMCS oraz dr Marta Dalecka – wiceprezes zarządu głównego AZS ds. sportu osób z niepełno-

sprawnościami. Wszyscy uczestnicy otrzymali nagrody rzeczowe od jednego ze sponsorów, którym było Centrum Medyczne CenterMed.

Integracyjne Mistrzostwa Polski AZS odbywają się od 2016 r. Ich organizatorem jest Zarząd Główny Akademickiego Związku Sportowego. Zmagania finansowane są ze środków PFRON, a za sprawne przeprowadzenie zawodów z danej dyscypliny odpowiada uczelnia – gospodarz konkretnego wydarzenia.

*Tomasz Bielecki
Magdalena Wołoszyn-Mróż*

Minigala Związku Uczelni Lubelskich

27 listopada w sali konferencyjnej Uniwersytetu Przyrodniczego odbyła się Minigala Związku Uczelni Lubelskich, podczas której podsumowano konkursy „Staż za miedzą” i „Interprojekt”.

Z rąk rektora UP prof. dr. hab. Krzysztofa Kowalczyka oraz Kapituły Konkursowej ZUL: prorektora ds. nauki i współpracy międzynarodowej UMCS prof. dr. hab. Wiesława Gruszeckiego, prorektora ds. nauki PL prof. dr. hab. inż. Wojciecha Franusy, prorektora ds. nauki UMLub prof. dr. hab. n. med. Andrzeja Stepulaka oraz prorektora ds. nauki i współpracy z zagranicą UP dr. hab. Bartosza Sołowieja, prof. Uczelni certyfikaty otrzymało łącznie 65 naukowców. W ramach III edycji „Stażu za miedzą” wyróżniono 28 osób, zaś w II edycji konkursu „Interprojekt” – 37 naukowców.

Fot. Bartosz Proń

„Staż za miedzą” to projekt stworzony z myślą o naukowcach, którzy planują odbyć staż w jednej z lubelskich uczelni w okresie od 1 do 3 miesięcy. Grantobiorca jest zobowiązany do wskazania opiekuna naukowego zatrudnionego w uczelni, w której planuje realizować staż,

zaplanować przebieg prac, a na koniec zdać z nich sprawozdanie. Staż nie zwalnia pracownika z etatowych obowiązków w uczelni macierzystej.

Celem „Interprojektu” jest z kolei budowa interdyscyplinarnych zespołów badawczych prowadzących prace laboratoryjne, których wyniki stanowią będą podstawę pozyskiwania funduszy zewnętrznych na dalsze badania. Preferowane są projekty zespołów, których uczestnicy reprezentują co najmniej trzy uczelnie.

Dariusz Gawel

Sukces dr hab. Agnieszki Lewickiej-Zelent, prof. UMCS

3 listopada dr hab. Agnieszka Lewicka-Zelent, prof. UMCS została powołana przez Ministra Sprawiedliwości na członka Społecznej Rady ds. Alternatywnych Metod Rozwiązywania Sporów na czteroletnią kadencję do 31 października 2027 r.

W skład Rady wchodzi 20 osób: przedstawiciele Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, sędziowie, przedstawiciele Naczelnej Rady Adwokackiej, Krajowej Izby Radców Prawnych, Krajowej Rady Notarialnej, Krajowej Izby Doradców Podatkowych, Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, adwokaci, radcy prawni i mediatorzy. Dr hab. Agnieszka Lewi-

Fot. Paweł Mazurek

cka-Zelent, prof. UMCS jest jednym z trzech pracowników badawczo-dydaktycznych, którzy zostali powołani do jej tworzenia.

Do zadań Rady należy proponowanie i prowadzenie działań w kierunku rozwoju alternatywnych metod rozwiązywania sporów, w szczególności: proponowanie rozwiązań o charakterze prawnym oraz organizacyjno-praktycznym służących rozwojowi alternatywnych metod rozwiązywania sporów, opiniowanie projektów aktów prawnych służących rozwojowi tych metod, a także opracowanie i propagowanie zasad etycznych pracy mediatora, postępowania mediacyjnego oraz standardów szkolenia mediatorów.

Urszula Lewartowicz

Naukowcy UMCS członkami Rady Doskonałości Naukowej

Pracownicy Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej zostali wybrani na członków Rady Doskonałości Naukowej na kadencję 2024–2027.

Rada Doskonałości Naukowej to polski organ państwowy, który działa na rzecz zapewnienia rozwoju kadry naukowej zgodnie z najwyższymi standardami jakości działalności naukowej wymaganymi do uzyskania stopni naukowych, stopni w zakresie sztuki i tytułu profesora.

Do jej głównych zadań należy m.in.: współpraca w ramach postępowań w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego z podmiotami habilitującymi, wyznaczanie podmiotów doktoryzujących i habilitujących do przeprowadzenia postępowań o awanse naukowe w określonych ustawowo przypadkach, przeprowadzanie postępowań w sprawie nadania tytułu profesora, zgłaszanie kandydatów na członków międzynarodowego zespołu ekspertów oceniających wnioski składane przez uczelnie akademickie w kon-

kursie w ramach programu „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza”.

W kadencji 2024–2027 w RDN nasz Uniwersytet będą reprezentować:

- prof. dr hab. Iwona Hofman – dyrektor Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach (w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach);
- prof. dr hab. Marek Pietraś – dyrektor Instytutu Stosunków Międzynarodowych (w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie stosunki międzynarodowe);
- prof. dr hab. Tadeusz Domański – kierownik Katedry Fizyki Teoretycznej (w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych w dyscyplinie nauki fizyczne);
- prof. dr hab. Tomasz Komornicki z Katedry Geografii Społeczno-Ekonomicznej (w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna).

Magdalena Wołoszyn-Mróz

Konkurs Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki – moduł „Fundamenty” rozstrzygnięty

Ministerstwo Edukacji i Nauki rozstrzygnęło 13. edycję konkursu NPRH w ramach modułu „Fundamenty”, w którym oceniane były projekty dotyczące dwóch tematów: „Naród – państwo – terytorium” oraz „Obraz Rzeczypospolitej w Europie od XVI do XVIII wieku”.

Wśród laureatów konkursu znaleźli się:

- dr hab. Piotr Bednarz, prof. UMCS z Instytutu Historii – projekt pt. „Królestwo Polskie w oczach austro-węgierskiej administracji okupacyjnej w latach 1915–1918” (wysokość finansowania: 2 040 000 zł);
- prof. dr hab. Robert Litwiński z Instytutu Historii – projekt pt. „O sprawne funkcjonowanie państwa. Wojewodowie Drugiej Rzeczypospolitej (1919–1939). Portret zbiorowy i słownik biograficzny (wraz z wersją on-line)” (wysokość finansowania: 1 269 582,90 zł);

- dr Alicja Gontarek z Instytutu Historii – projekt pt. „Wies w generalnym gubernatorstwie w dokumentach administracji gminnej (1939–1945) – opracowanie materiałów źródłowych” (wysokość finansowania: 1 072 408,80 zł);
- dr hab. Dorota Filar, prof. UMCS z Instytutu Językoznawstwa i Kulturoznawstwa – projekt pt. „Pamięć – język – państwo. Językowo-kulturowe świadectwa walki o jedność II Rzeczypospolitej (monografie i artykuły naukowe wraz z wersjami online)” (wysokość finansowania: 595 680 zł). NPRH ma na celu finansowanie wieloletnich projektów edycji źródeł i dokumentów, opracowań edytorskich oraz kompendiów wiedzy służących do badań nad polskim dziedzictwem kulturowym, a także monografii i studiów dotyczących zagadnień o szczególnym znaczeniu dla polskiej tożsamości narodowej (moduł „Fundamenty”).

Paweł Mazurek

Laureaci konkursów Narodowego Centrum Nauki

Naukowcy z naszej Uczelni po raz kolejny pozyskali środki na badania naukowe w ramach konkursów grantowych: OPUS 25, PRELUDIUM 22 oraz MINIATURA 7.

Laureatami zostali:

- prof. dr hab. Maria Marczevska-Rytko – projekt pt. „Wybory do Parlamentu Europejskiego w państwach Grupy Wyszehradzkiej w 2024 roku. Ciągłość i zmiana w czasach niepewności” (OPUS 25, wysokość finansowania: 285 015 zł);
- mgr Wiktoria Piątek-Gołda – projekt pt. „Enzymatyczne układy kaskadowe w syntezie kwasu laktobionowego” (PRELUDIUM 22, wysokość finansowania: 69 970 zł);

- dr Andrzej Stawicki – projekt pt. „Współtworzenie i wykorzystywanie wiedzy naukowej w obszarze polityk publicznych. Studium przypadku diagnozy społecznej realizowanej na potrzeby Urzędu Miasta Lublin” (MINIATURA 7, wysokość finansowania: 46 692 zł);
- dr Marcin Rządyczka – projekt pt. „Przewycięzanie cyfrowych uprzedzeń: badanie sprawiedliwości algorytmicznej w interakcjach z terapeutycznymi chatbotami” (MINIATURA 7, wysokość finansowania: 33 256 zł);
- dr Michał Nowakowski – projekt pt. „Użytkowa jazda rowerem w dużym mieście jako polityka społeczna. Badania wstępne” (MINIATURA 7, wysokość finansowania: 24 024 zł).

*Dorota Samociuk
Paweł Mazurek*

Fot. Jakub Powalka / Fotografia / Alicja Wład / AZS Lublin

Sukces naszych studentów na Lubelskiej Uniwersjadzie

Reprezentanci UMCS walczyli na Lubelskiej Uniwersjadzie. Stawką były nie tylko medale, ale również bilety na Ogólnopolski Finał Igrzysk Studentów Pierwszego Roku.

Wiemy już, że w nadchodzącej imprezie wystąpi Błażej Nowacki, który w zmaganiach pływaków wywalczył złoto na 50 m stylem motylkowym oraz na 50 m stylem klasycznym. Okazało się jednak, że świetnie radzi sobie także w ergometrze wiosłarskim, bo wygrał w klasyfikacji OPEN. Razem z nim na podium stanęli inni reprezentanci UMCS: Michał Gromaszek i Szymon Włoczyński. W wadze lekkiej po srebro sięgnął Dawyd Torovyk. Panie również miały swoją przedstawicielkę na podium, bo w kategorii OPEN triumfowała Zuzanna Suchorab. W tenisie stołowym także nie zabrakło medalistów z UMCS, którzy wywalczyli awans na OFISPR. Ze srebrem zmagania zakończył Dawyd Torovyk, natomiast brązowe medale zdobyli Patryk Wawrzyszko i Magda Bytof.

W grach zespołowych nasi sportowcy pokazali się z kapitalnej strony, a część drużyn wywalczyła awans na OFISPR. Do tego grona można zaliczyć futsalistów

prowadzonych przez trenerów Tomasza Bednaruka i Tomasza Bieleckiego. Wygrali wszystkie mecze, pokonując Uniwersytet Przyrodniczy (2:0), Politechnikę Lubelską (3:1) oraz Katolicki Uniwersytet Lubelski (1:0).

Siatkarze z dorobkiem jednego zwycięstwa zakończyli zmagania na trzeciej pozycji. Zdołali pokonać PL (2:1), ale nie podołali w starciach z UP (0:2) i AWF Biała Podlaska (0:2). Dużo lepiej zaprezentowały się za to panie, które pewnie wygrały zawody. Triumfowały nad Uniwersytetem Medycznym (2:1) oraz nad KUL (2:0), czym zapewniły sobie awans.

Jeżeli chodzi o koszykarskie zmagania, to panowie zajęli trzecie miejsce na podium. Niestety ulegli dwukrotnie po bardzo wyrównanych pojedynkach, bo uznali wyższość PL (28:31) oraz UMLub (26:30). Panie natomiast mierzyły się jedynie z Politechniką, którą ograły 34:8 i tym samym zapewniły sobie awans do nadchodzącego Ogólnopolskiego Finału Igrzysk Studentów Pierwszego Roku.

Dzięki tym wynikom UMCS zwyciężył w klasyfikacji końcowej Lubelskiej Uniwersjady 2023.

Rafał Małyś

Pływacy AZS UMCS Lublin znów w krajowej elicie

W dn. 23–26 listopada w poznańskich Termach Maltańskich trwały Zimowe Mistrzostwa Polski Seniorów i Młodzieżowców w pływaniu. Reprezentanci AZS UMCS Lublin znów potwierdzili swoją mocną pozycję na arenie krajowej i wywalczyli drugie miejsce w klasyfikacji punktowej.

Faworytki w stylu grzbietowym nie zawiodły, bo na podium w wyścigu na 100 m stanęły dwie reprezentantki AZS UMCS Lublin. Adela Piskorska wywalczyła złoto na 100 m, a po brąz popłynęła Laura Bernat. Młoda olimpijka z Tokio nie miała sobie równych natomiast na 200 m, z kolei na 50 m dołożyła srebro. Wśród panów za to świetne starty zanotował Kacper Stokowski, który wywalczył srebrne medale na 50 i 100 m. Na tym drugim dystansie, jeszcze w eliminacjach, uzyskał minimum na nadchodzące mistrzostwa świata w Doha.

Pokaźny dorobek medalowy z Poznania zabrała również Klara Kowalska, bo zdobyła srebro na 200 m motylkiem oraz dołożyła brązowe krążki na 200 i 800 m w stylu dowolnym.

„Czekamy na decyzję związku, ale jest taka możliwość, że jeśli sztafeta 4 × 200 m kraulem będzie nominowana do startu na mistrzostwach świata, to Klara Kowalska się w niej znajdzie. Dla 18-letniej juniorki byłoby to ogromne wyróżnienie. Jeśli ta sztafeta zyskałaby kwalifikację olimpijską, to mielibyśmy kolejną zawodniczkę w Paryżu. Oczywiście musi pojechać do Kataru na mistrzostwa świata, żeby móc się starać o udział w igrzyskach olimpijskich

– wyjaśnił Piotr Kasperk, trener pływaków AZS UMCS Lublin.

W stylu dowolnym mieliśmy na podium przedstawicieli wśród panów, bo srebro na 200 m zgarnął Bartosz Piszczorowicz, zaś na najdłuższym dystansie 1500 m drugi rezultat uzyskał Adam Mróz. Niezwykle interesujący pojedynek odbył się na 400 m stylem zmiennym, bo tam srebrny medal wywalczył wspomniany już Mróz, a lokatę niżej uplasował się jego klubowy kolega Mikołaj Popiel.

Powód do dumy dały również sztafety zielono-białych, a cztery z nich zakończyły zmagania z medalem. Aleksandra Wiśniewska, Natalia Siwko, Martyna Piesko i Dominika Kossakowska tworzyły drużynę, która wystartowała aż w trzech konkurencjach i w każdej z nich zdobyła brąz.

Lublinianki zajęły trzecie miejsce w sztafetach 4 × 100 m stylem dowolnym, 4 × 200 m stylem dowolnym oraz 4 × 100 m stylem zmiennym. Piesko wraz z Kossakowską weszły także w skład sztafety mieszanej 4 × 100 m stylem zmiennym, w której razem z Adamem Mrozem i Wojciechem Ogródnikiem sięgnęły po brąz.

Przez cztery dni zmagania reprezentanci AZS UMCS Lublin wywalczyli łącznie 17 medali (2 złote, 7 srebrnych i 8 brązowych). Dzięki temu lublinianie zajęli piąte miejsce w klasyfikacji medalowej. Dużo lepiej poradzili sobie za to w klasyfikacji punktowej – z dorobkiem 1 276 punktów byli drugą najlepszą drużyną mistrzostw.

Rafał Małys

Fot.: Rafał Olszewicz / PZP

Wydział Artystyczny

Sukcesy

Chór Instytutu Muzyki pod dyrekcją prof. dr hab. Małgorzaty Nowak podczas 8. Międzynarodowego Festiwalu „Cantantes Lublinensis” zdobył Złoty Dyplom oraz nagrodę finansową za uzyskanie najwyższej punktacji w kategorii chóry uczelni muzycznych i wydziałów muzycznych. Chórowi akompaniowała mgr Anna Kabulska, która otrzymała nagrodę specjalną dla najlepszego akompaniatora konkursu.

Studentka I roku grafiki Julia Wojtowicz została laureatką 12. Międzynarodowego Biennale Grafiki Dzieci i Młodzieży. Praca została wykonana w Pracowni Grafiki Warsztatowej działającej przy Jarosławskim Ośrodku Kultury i Sztuki w Jarosławiu.

Wystawy

24 listopada w Centrum Spotkania Kultur w Lublinie odbył się wernisaż wystawy malarstwa dr. hab. Mariusza Drzewińskiego, prof. UMCS pt. „Wszędzie widzę obrazy”, stanowiącej podsumowanie 40 lat jego pracy twórczej.

Tytuł wystawy jest parafrazą sformułowania „obrazy są wszędzie”, stosowanego przez autora w mediach społecznościowych. Prof. M. Drzewiński tworzy obrazy dedykowane konkretnym artystom ważnym dla niego z różnych powodów. Maluje również dzieła będące malarską metaforą emocji wywołanych często dramatycznymi wydarzeniami w naszej historii najnowszej. Kurator wystawy: dr hab. szt. Sławomir Toman.

Koncerty

Wykładowcy Instytutu Muzyki: dr szt. Natalia Wilk i dr hab. szt. Tomasz Momot, prof. UMCS wystąpili w koncercie „Note bianco-rosso e verdi”, podczas którego zaprezentowali polskie i włoskie utwory w aranżacjach T. Momota. Wydarzenie odbyło się 19 listopada we Włoszech. Wzięli w nim udział tamtejsi artyści oraz ambasador Polski Anna Maria Anders.

Wydział Biologii i Biotechnologii

Doktoraty

Rada Naukowa Instytutu Nauk Biologicznych na posiedzeniu 22 listopada nadała stopień doktora nauk biologicznych w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych w dyscyplinie nauki biologiczne mgr. Kamilowi Filipkowi. Temat pracy: *Functional plasticity of the GTPase associated center as a response of the translation machinery to environmental changes (Plastyczność funkcjonalna rybosomalnego centrum GTPazowego jako odpowiedź maszynierii translacyjnej na zmiany środowiska)*. Promotor: prof. dr hab. Marek Tchórzewski. Promotor pomocniczy: dr Barbara Michalec-Wawiórka. Recenzenci: dr Jean-Jacques Diaz (Centre de Recherche en Cancérologie de Lyon), dr hab. Sebastian Glatt (Małopolskie Centrum Biotechnologii Uniwersytetu Jagiellońskiego) i dr hab. Anna Kurzyńska-Kokorniak, prof. ICHB PAN (Instytut Chemii Bioorganicznej PAN w Poznaniu).

Rada Naukowa Instytutu Nauk Biologicznych na posiedzeniu 22 listopada nadała stopień doktora nauk biologicznych w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych w dyscyplinie nauki biologiczne mgr Aleksandrze Maciejczyk. Temat pracy: *Kwercetyna i lenzozyd Aβ jako adiuwanty sorafenibu w indukcji programowanej śmierci ludzkich komórek glejaka*. Promotor: dr hab. Joanna Jakubowicz-Gil, prof. UMCS. Recenzenci: dr hab. Grzegorz Raszewski, prof. IMW (Instytut Medycyny Wsi w Lublinie), dr hab. Marcin Smreczak, prof. PIW-PIB (Państwowy Instytut Weterynaryjny PIB w Puławach) i prof. dr hab. Joanna Wietrzyk (Instytut Immunologii i Terapii Doświadczalnej im. Ludwika Hirszfelda PAN we Wrocławiu).

Rada Naukowa Instytutu Nauk Biologicznych na posiedzeniu 22 listopada nadała stopień doktora nauk biologicznych w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych w dyscyplinie nauki biologiczne mgr Magdalenie Śmigale-Lasocie. Temat pracy: *Wybrane aspekty biologii kwitnienia i owocowania kosaćca bezlistnego Iris aphylla L.* Promotor: prof. dr hab. Krystyna Winiarczyk. Promotor pomocniczy: dr Agnieszka Dąbrowska. Recen-

zenci: dr hab. Wojciech Borucki, prof. SGGW (Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie) i dr hab. Małgorzata Kozieradzka-Kiszkurno, prof. UG (Uniwersytet Gdański).

Konferencje

Prof. dr hab. Marek Tchórzewski i dr Dawid Krokowski z Katedry Biologii Molekularnej w dn. 17–19 listopada uczestniczyli w międzynarodowej konferencji „Mogan Mountain International Green Pharmaceutical Conference”, która odbyła się w Deqing, Hangzhou (Chiny). Celem konferencji było budowanie współpracy międzynarodowej w farmacji, aby przyspieszyć tempo innowacyjnych badań i rozwój nowej generacji leków. Prof. M. Tchórzewski wygłosił wykład plenarny pt. *Ribosome-Inactivating Proteins – on the Way to Understand the Toxicity for Future Applications*, a dr D. Krokowski zaprezentował realizowane prace badawcze w nowo utworzonym Laboratorium Metabolomiki Funkcjonalnej Instytutu Nauk Biologicznych UMCS podczas wykładu pt. *Toward Understanding Adaptation to Increased Osmolarity*. Udział w konferencji jest wymiernym efektem długoletniej współpracy zespołu prof. M. Tchórzewskiego z zespołem naukowym z Zhejiang University of Technology w Chinach.

Wydarzenia

7 listopada odbyło się kolejne spotkanie w ramach inicjatywy Instytutu Nauk Biologicznych pt. „Naukowe 60 minut” – cyklicznych wykładów z naukowcami o uznanym dorobku w kraju i za granicą oraz młodymi, obiecującymi badaczami. Tym razem spotkanie odbyło się stacjonarnie, w jednej z sal Wydziału, i miało charakter międzynarodowy. Gościem był prof. Jean-Jacques Diaz z Cancer Research Center of Lyon, który wygłosił wykład pt. *Ribosome alterations in cancer: impact on translational control and tumorigenesis*.

10 listopada odbyły się ostatnie warsztaty w ramach projektu Objazdowy Festiwal Nauki. W szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Człuchyczach przeprowadzono zajęcia, podczas których uczniowie dowiedzieli się, jak działają enzymy, rozpoznawali zioła i olejki eteryczne, przygotowali samodzielnie mydełko glicerynowe i sprawdzili, jak smakuje kuchnia molekularna. Dodatkowo w trakcie lekcji dla poszczególnych klas

uczniowie szukali biologicznych śladów przestępcy, poznali układ nerwowy człowieka i zmysły oraz badali niektóre produkty spożywcze.

16 listopada pracownicy oraz studenci Wydziału wykryli, zidentyfikowali i udokumentowali świstunkę ałtajską (*Phylloscopus humei*). To pierwsze stwierdzenie tego azjatyckiego gatunku na Lubelszczyźnie i dopiero 11. w Polsce. Zasięg jej lęgówisk rozciąga się od gór Ałtaj, od których pochodzi polska nazwa gatunkowa, na wschód poprzez góry Sajan wzdłuż granicy rosyjsko-mongolskiej oraz na południe poprzez góry Tienszan wzdłuż granicy chińsko-kazachstańskiej, Kirgistan i Tadżykistan, sięgając po Himalaje. Zimowiska zlokalizowane są na południe od lęgówisk, na Półwyspie Indyjskim i Indochińskim. Chociaż Polska nie leży na trasie migracji tego gatunku, to w przyrodzie zdarza się tak, że niektóre ptaki, szczególnie osobniki młodociane, na skutek różnych czynników gubią się i pokonują tysiące kilometrów w niewłaściwym kierunku. Jednego osobnika tego gatunku zaobserwowali: dr hab. Marcin Polak, prof. UMCS, dr Maciej Filipiuk, mgr Agata Dzyr, Przemysław Starek, Alicja Stachyra, Klaudia Rogowska, Gabriela Warda, Agata Tomasik.

Wydział
Chemii

Doktoraty

30 października odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr Victorii Paientko. Temat pracy: *Kompozyty z immobilizowanymi związkami bioaktywnymi na ośnawach nieorganicznych (glinka, hydroksyapatyt, krzemionka)*. Promotor: dr hab. Ewa Skwarek, prof. UMCS. Recenzenci: dr hab. Anita Bocho-Janiszewska, prof. UTH Rad. (Uniwersytet Techniczno-Humanistyczny w Radomiu), dr hab. Joanna Kolmas (Warszawski Uniwersytet Medyczny), prof. dr hab. Robert Pietrzak (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). Rada Naukowa Instytutu Nauk Chemicznych na posiedzeniu 6 listopada przyjęła uchwałę o nadaniu stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych w dyscyplinie nauki chemiczne mgr Victorii Paientko.

Wydział Ekonomiczny

Sukcesy

24 listopada zakończyły się wybory do Komitetów Naukowych Polskiej Akademii Nauk, rozpoczynających kadencję w 2024 r. Pracownicy Wydziału: prof. dr hab. Jerzy Węclawski i dr hab. Jolanta Szołno-Koguc, prof. UMCS zostali wybrani do Komitetu Nauk o Finansach, zaś prof. dr hab. Agnieszka Sitko-Lutek – do Komitetu Nauk Organizacji i Zarządzania.

Konferencje

Prof. dr hab. Anna Rakowska, kierownik Katedry Kapitału Intelektualnego i Jakości, prof. dr hab. Agnieszka Sitko-Lutek, kierownik Katedry Zarządzania oraz dr Monika Jakubiak z Katedry Zarządzania uczestniczyły w międzynarodowej konferencji „Entrepreneurship for the XXI Century”, zorganizowanej w dn. 26–27 października w Warszawie przez Centrum Przedsiębiorczości Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego. Prof. A. Rakowska wystąpiła w panelu otwierającym konferencję pt. „Sustainable and circular? Entrepreneurship of the future”, prof. A. Sitko-Lutek poprowadziła sesję pt. „Informal and formal enablers of entrepreneurship”, a dr M. Jakubiak zaprezentowała wyniki swoich badań na temat *Academic entrepreneurship in Lublin universities – technology transfer centers’ perspective*.

13 listopada odbyła się druga konferencja „Kompetencje jutra – Lublin inspiruje przyszłość”, która zgromadziła przedstawicieli świata biznesu, władz miasta oraz ekspertów edukacyjnych. W panelu dyskusyjnym pt. „Czy to prawda, że zwykli biznesmeni mogą zarabiać na życie dobrym naśladownictwem, ale najszczerzej wynagradzani są innowatorzy?” wśród prelegentek wystąpiła prodziekan ds. jakości kształcenia dr Anna Tatarczak. W konferencji uczestniczyli również wykładowcy i członkowie organizacji studenckich działających na Wydziale.

15 listopada na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu odbyła się 12. konferencja „Asia-Pacific International Conference 2023”, organizowana we współpracy z UMCS i Takasaki City University of Economics. Wydział

Ekonomiczny reprezentowali: dr hab. Paweł Pasierbiak, kierownik Katedry Gospodarki Światowej i Integracji Europejskiej, dr hab. Tomasz Białowąg, dr Monika Wojtas oraz doktoranci Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych: mgr Marcin Daniel i mgr Kamil Golemo. Podczas konferencji dr hab. P. Pasierbiak pełnił funkcję przewodniczącego pierwszej hybrydowej sesji, a także wraz z prof. Sangiem-Chulem Parkiem z Korea Polytechnic University przedstawił prezentację na temat strategii Korei Południowej dotyczącej inwestycji zagranicznych w krajach VISE4 („South Korean Outward FDI Strategy in VISE4 Countries: Is It a Win-Win Approach?”). Następnie dr hab. T. Białowąg z dr M. Wojtas omówili rezultaty badań o zmianie specjalizacji Chin i Indii w globalnych łańcuchach wartości w latach 1995–2020 (*Changing specialisation of China and India in global value chains between 1995 and 2020*), a mgr M. Daniel opowiedział o partnerstwie gospodarczym UE-ROK (*The EU-ROK Economic Partnership: Technological Advancements, Trade Dynamics and Strategic Emphasis in the Post-FTA Era*).

W dn. 21–22 listopada pracownicy Katedry Bankowości i Rynków Finansowych: dr hab. Robert Zajkowski, prof. UMCS oraz dr Ada Domańska wraz z doktorantką Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych mgr Agnieszką Gryglicką wzięły udział w konferencji „Marketing – rozwój – jakość”, zorganizowanej przez Wydział Inżynierii Zarządzania Politechniki Poznańskiej. Podczas obrad szczególną uwagę poświęcono firmom rodzinnym, które znajdują się w obszarze zainteresowań naukowych pracowników Katedry.

Wydarzenia

8 listopada prezes Jan Sarnowski, członek zarządu Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A. wygłosił wykład mający na celu zapoznanie studentów Wydziału z tematyką trade finance. Przedstawił m.in. inicjatywę „Shop in Poland”, pokazującą zaangażowanie podmiotów sektora publicznego w praktyczne, efektywne programy wspierania ekspansji zagranicznej polskich przedsiębiorstw.

17 listopada dr Monika Jakubiak z Katedry Zarządzania podczas konferencji zorganizowanej przez Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku wygłosiła wykład pt. *Kompetencje i zawody przyszłości w erze sztucznej inteligencji*. Wy-

stąpienie online było transmitowane za pośrednictwem serwisu YouTube i zgromadziło blisko 9 tys. uczestników, głównie młodzież szkół średnich oraz studentów.

21 listopada we współpracy z lubelskim oddziałem Stowarzyszenia Księgowych w Polsce odbył się wykład *Samochód osobowy w działalności gospodarczej a podatek VAT*, który wygłosiła mgr Natalia Ołówko-Przydatek – doradca podatkowy, wykładowca SKwP oraz absolwentka Wydziału Ekonomicznego UMCS.

27 listopada odbyły się zajęcia w języku angielskim z firmą Reckitt, poświęcone statystyce i prognozowaniu. Wzięli w nich udział studenci kierunków powiązanych z analizą danych: analityki gospodarczej, Business Analytics oraz Data Science. Po wykładzie przeprowadzono warsztaty, które miały formę case studies.

Wyjazdy

Dr Anna Tatarczak w dn. 2 października – 3 listopada przebywała na stażu naukowym w Georgian Technical University. Pod opieką prof. dr. Rezo Tedoradze prowadziła badania skupione na technikach podejmowania decyzji w zarządzaniu łańcuchem dostaw. Ich wyniki będą podstawą do napisania artykułu naukowego. Dr A. Tatarczak rozmawiała również z prodziekanem ds. współpracy międzynarodowej, innowacji i nauki Georgian Technical University prof. Borisem Gitolendią o potencjalnej współpracy dydaktycznej i naukowej tamtejszego ośrodka z Wydziałem Ekonomicznym.

Naukowcy w mediach

9 listopada dr Konrad Czernichowski z Katedry Gospodarki Światowej i Integracji Europejskiej udzielił wywiadu w Radiu RMF24. Z dziennikarzem Tomaszem Terlikowskim rozmawiał o migracji z Afryki.

Wydział Filologiczny

Doktoraty

18 października odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr. Bartosza Dudka pt. *Simulating Digital*

Games Narratives: Cognitive Poetics Perspective (Symulacje narracji w grach cyfrowych w ujęciu poetyki kognitywnej), napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Henryka Kardeli. Recenzenci: dr hab. Małgorzata Fabiszak, prof. UAM (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu), dr hab. Robert Kiełtyka, prof. UR (Uniwersytet Rzeszowski) i dr hab. Janusz Badio, prof. UŁ (Uniwersytet Łódzki). Rada Naukowa Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa na posiedzeniu 15 listopada nadała mgr. Bartoszowi Dudkowi stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.

25 października odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr. Wojciecha Błachnio pt. *A Cognitive Linguistic Analysis of Comic Strips and Stand-up Comedy (Dyskurs humorystyczny. Analiza kognitywna komiksów i komedii typu stand-up)*, napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Henryka Kardeli. Recenzenci: prof. dr hab. Piotr Cap (Uniwersytet Łódzki), dr hab. Władysław Chłopicki, prof. UJ (Uniwersytet Jagielloński) i dr hab. Marek Kuźniak, prof. UW (Uniwersytet Wrocławski). Rada Naukowa Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa na posiedzeniu 15 listopada nadała mgr. Wojciechowi Błachniowi stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.

26 października odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr Anastazji Lisowskiej pt. *Wizerunki Innego we współczesnych opowieściach polsko-ukraińskiego pogranicza*, napisanej pod kierunkiem dr hab. Aleksandry Chomiuk, prof. UMCS. Recenzenci: prof. dr hab. Agnieszka Matusiak (Uniwersytet Wrocławski), dr hab. Elżbieta Konończuk, prof. UwB (Uniwersytet w Białymstoku) i dr hab. Krzysztof Zajas, prof. UJ (Uniwersytet Jagielloński). Rada Naukowa Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa na posiedzeniu 15 listopada nadała mgr Anastazji Lisowskiej stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie literaturoznawstwo i wystąpiła z wnioskiem o przyznanie przez Rektora UMCS wyróżnienia rozprawy.

6 listopada odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr Karoliny Zuber pt. *Stereotypy kontynentów we współczesnej polszczyźnie*, napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Stanisławy Niebrzegowskiej-Bartmińskiej. Promotor pomocniczy: dr hab. Marta Nowosad-

-Bakalarczyk. Recenzenci: prof. dr hab. Dorota Brzozowska (Uniwersytet Opolski) i dr. hab. Włodzimierz Wysoczański, prof. UWr (Uniwersytet Wrocławski). Rada Naukowa Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa na posiedzeniu 15 listopada nadała mgr Karolinie Zuber stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.

6 listopada odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr Patrycji Herbut pt. *Nazwy własne w dwóch konwencjach fantastyki na przykładzie polskich gier fabularnych: „Kroniki Fallathanu” i „Neuroshima”*, napisanej pod kierunkiem dr hab. Izabeli Domaciuk-Czarny. Recenzenci: prof. dr hab. Małgorzata Rutkiewicz-Hanczewska (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu) i dr hab. Agnieszka Myszk, prof. UR (Uniwersytet Rzeszowski). Rada Naukowa Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa na posiedzeniu 15 listopada nadała mgr Patrycji Herbut stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.

Sukcesy

Prof. dr hab. Małgorzata Karwatowska, dr hab. Iwona Morawska, prof. UMCS i dr Beata Jarosz z Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa (Katedra Edukacji Polonistycznej) zostały powołane do Zespołu Dydaktycznego Rady Języka Polskiego przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk na kadencję 2023–2026. Podczas pierwszego posiedzenia gremium odbyło się głosowanie, w wyniku którego prof. M. Karwatowska została wybrana na wiceprzewodniczącą, a dr B. Jarosz – na sekretarza Zespołu.

Konferencje

W dn. 6–7 listopada w siedzibie Żydowskiego Instytutu Historycznego w Warszawie odbyła się konferencja naukowa „Hanna Krall. Konteksty”. Wzięła w niej udział dr hab. Anna Pastuszka z Katedry Germanistyki. Podczas konferencji wygłosiła referat pt. *Przekłady i recepcja reportaży literackich Hanny Krall w krajach niemieckojęzycznych*.

Wydarzenia

3 listopada prof. Philip Habel wygłosił wykład o systemie politycznym i mechanizmie wyborów w USA dla uczniów II LO im. Hetmana Jana Zamoyskiego w Lublinie. Prof. P. Habel z University of South Alabama jest

profesorem wizytującym, przebywającym na UMCS w ramach programu Fullbright.

13 listopada odbyły się warsztaty z języka niemieckiego, francuskiego, hiszpańskiego, portugalskiego i rosyjskiego z różnymi grupami językowymi. Zajęcia dla niemal 100 uczniów z trzech szkół partnerskich UMCS: IV LO im. Stanisława Staszica w Białej Podlaskiej, XXIII LO im. Nauczycieli Tajnego Nauczania w Lublinie oraz XXX LO im. ks. Jana Twardowskiego w Lublinie prowadzili pracownicy sześciu katedr neofilologicznych Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa z pomocą studentów z Koła Naukowego Germanistów UMCS i Koła Naukowego Portugalistów UMCS.

15 listopada odbyła się prelekcja Czesława Barteli, konsula honorowego RP w Nancy, pt. *Od Stanisława Leszczyńskiego do Rolanda Grünberga – nieznanymi budowniczymi Wspólnej Europy*. Spotkanie zostało zorganizowane przez Studencki Zespół Badawczy działający przy Centrum Europejskim UMCS.

17 listopada dr Beata Jarosz z Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa podczas posiedzenia Komisji Frazeologicznej Komitetu Językoznawstwa PAN wygłosiła wykład pt. *Stałe połączenia wyrazowe w profesjoleksie polskich dziennikarzy prasowych. Wybrane zagadnienia*. Przybliżyła część ustaleń zawartych w monografii *Język zawodowy polskich dziennikarzy prasowych (XIX–XX w.)*, która ukazała się nakładem Wydawnictwa UMCS dzięki środkom uzyskanym w trybie konkursowym w programie „Doskonała nauka – wsparcie monografii naukowych”.

17 listopada w Katedrze Hispanistyki odbyły się warsztaty dla uczniów VIII Liceum Ogólnokształcącego im. Zofii Nałkowskiej w Lublinie. Zajęcia pt. „La enseñanza de la pronunciación en la clase de español” dotyczące wymowy języka hiszpańskiego poprowadziła mgr Ruth Dominguez Lopez-Abad.

20 listopada odbyła się sesja naukowa pt. „Przekład w instytucjach UE – spotkanie z tłumaczami”, którego tematem była praca tłumaczy w instytucjach Unii Europejskiej: Parlamencie Europejskim, Komisji Europejskiej oraz Trybunale Sprawiedliwości UE. W spotkaniu wzięły udział: Aleksandra Goraj, Agnieszka

Bartczak, dr Małgorzata Mandola-Morvan i Karolien van Eck, które opowiadały o praktycznych aspektach tłumaczenia w PE, metodach pracy nad terminologią KE i TSUE oraz o wyzwaniach językowych w pracy tłumacza. Spotkanie prowadziła dr hab. Marta Sobieszewska, prof. UMCS z Katedry Romanistyki.

20 listopada w Katedrze Romanistyki odbyły się wykłady dla grupy uczniów XXIII LO im. Nauczycieli Tajnego Nauczania w Lublinie. Dr hab. Anna Maziarczyk, prof. UMCS wygłosiła prelekcję pt. *Czy warto dziś sięgnąć po „Dżumę” Camusa?*, a dr hab. Piotr Krzyżanowski, prof. UMCS wykład – *Funkcje języka i wypowiedzi*.

W dn. 21–22 listopada odbyły się warsztaty przygotowane przez Katedrę Anglistyki i Amerykanistyki oraz Katedrę Językoznawstwa Angielskiego i Ogólnego dla uczniów Zespołu Szkół Licealnych im. Bolesława Chrobrego w Leżajsku i Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Niemczech. Zajęcia poprowadzili: dr Angelina Żyśko, dr Konrad Żyśko, dr Edyta Freluk, dr Agnieszka Bryła-Cruz i dr Lidia Książ-Hunek.

23 listopada odbyły się warsztaty dla uczniów Zespołu Szkół nr 1 w Kraśniku. Zajęcia prowadziły dr Aleksandra Tryniecka z Katedry Anglistyki i Amerykanistyki („Jak napisać i wydać książkę po angielsku? Warsztat na podstawie książki własnego autorstwa *Bunky and the Walms*”) i dr Olga Krokowska z Katedry Lingwistyki Stosowanej („Tłumaczenia konsekwentne”).

24 listopada dr Izabela Jarosz z Katedry Językoznawstwa Angielskiego i Ogólnego przeprowadziła zajęcia pt. „Translating Culture. Difficult Choices” dla uczniów II LO im. Marii Konopnickiej w Radomiu.

30 listopada w Teatrze im. J. Osterwy w Lublinie odbyła się premiera akademicka spektaklu *Hamlet na sprzedaż* w reżyserii Magdaleny Drab na podstawie studiów o Williamie Szekspirze autorstwa Stanisława Wyspiańskiego. Po spektaklu prof. dr hab. Dariusz Chemperek wziął udział, w charakterze eksperta, w panelu poświęconym wystawionej sztuce.

Naukowcy w mediach

Prof. dr hab. Dariusz Chemperek z Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa napisał scenariusz audycji ra-

diowej pt. *Dramaty polskie. Wybrał Zbigniew Raszewski. Albertusy*, zrealizowanej przez Instytut Teatralny w Warszawie w koprodukcji z Programem 2 Polskiego Radia. Emisja z udziałem autora scenariusza odbyła się 21 listopada.

Wydział Filozofii i Socjologii

Doktoraty

8 listopada odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr. Łukasza Blechara. Temat pracy: *Od sztucznej inteligencji do zaawansowanej analityki i wzmacniania inteligencji*. Promotor: dr hab. Piotr Giza, prof. UMCS. Recenzenci: prof. dr hab. Wodzisław Duch (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), prof. dr hab. Piotr Kulicki (Katolicki Uniwersytet Lubelski) i dr hab. Piotr Przybysz, prof. UAM (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). Rada Naukowa Instytutu Filozofii na posiedzeniu 22 listopada podjęła uchwałę o nadaniu mgr. Łukaszowi Blecharowi stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie filozofia.

10 listopada odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr Pauliny Zarębskiej. Temat pracy: *Metafora ucieleśniona w praktyce tańca. Perspektywa filozoficzno-kognitywistyczna*. Promotor: prof. dr hab. Marek Hetmański. Promotor pomocniczy: dr Aleksandra Kołtun. Recenzenci: dr hab. Marek Pokropski (Uniwersytet Warszawski) i prof. dr hab. Przemysław Żywicznyński (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu). Rada Naukowa Instytutu Filozofii na posiedzeniu 22 listopada podjęła uchwałę o nadaniu mgr Paulinie Zarębskiej stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie filozofia.

Wydarzenia

W dn. 16–17 listopada na Wydziale obchodzono Światowy Dzień Filozofii. Wydarzenie zostało uroczystie otwarte przez prorektora ds. studentów i jakości kształcenia prof. dr hab. Dorotę Kołodyńską oraz dziekana WFiS dr hab. Leszka Kopciucha, prof. UMCS. Zorganizowano m.in. warsztaty filozoficzno-filmowe

na temat szczęścia, sensu życia i ludzkiego poszukiwania własnego miejsca w świecie, które poprowadziły: dr Justyna Rynkiewicz z Katedry Estetyki i Filozofii Kultury oraz dr Dorota Tymura z Katedry Historii Filozofii i Filozofii Porównawczej. Dr hab. Andrzej Kapusta, prof. UMCS z Katedry Estetyki i Filozofii Kultury wygłosił wykład na temat procesów i przemian zachodzących w ludzkiej psychice. Studenci działający w Kole Naukowym HOLON (jego opiekunem jest dr Krzysztof Rojek z Katedry Estetyki) przeprowadzili „Grę filozoficzną”. Odbyło się także międzynarodowe seminarium naukowe „4-th Granada Conference Epistemic Phenomena and Their Valuations”, zorganizowane przez prof. dr. hab. Marka Hetmańskiego z Katedry Ontologii i Epistemologii, w którym oprócz naukowców z tej Katedry wzięli także udział badacze z Hiszpanii (Granada, Madryt i Walencja). Punktem kulminacyjnym obchodów była gala wręczenia Nagrody im. Kazimierza Twardowskiego w ogólnopolskim konkursie dla najlepszej książki filozoficznej 2022 r.

Wydział Historii i Archeologii

Sukcesy

15 listopada prof. dr hab. Dariusz Kupisz został odznaczony srebrnym medalem „Zasłużony dla Nauki Polskiej”. Medal wręczył mu Minister Edukacji i Nauki. Odznaczenie to jest przyznawane za szczególne zasługi dla szkolnictwa wyższego i nauki, w tym za wybitne osiągnięcia w zakresie działalności naukowej, dydaktycznej lub organizacyjnej.

Praca licencjacka pt. *Dyskurs historii mówionej w historiografii partycypacyjnej* studentki Anny Szostak została wyróżniona w III konkursie na najlepsze prace licencjackie i magisterskie z wykorzystaniem historii mówionej, organizowanym przez Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” oraz Polskie Towarzystwo Historii Mówionej pod patronatem Wrocławskiego Rocznika Historii Mówionej. Praca została napisana pod kierunkiem dr hab. Ewy Solskiej z Katedry Humanistyki Cyfrowej i Metodologii Historii.

Celem konkursu było wyłonienie wyróżniających się prac licencjackich i magisterskich, które zostały obronione pomiędzy 1 października 2022 r. a 30 listopada 2023 r. Ich autorzy musieli zastosować w swoich badaniach metodę historii mówionej, sięgnąć do relacji świadków historii (zarówno wywołanych samodzielnie na potrzeby pracy, jak i zdeponowanych w kolekcjach archiwalnych) oraz wykazać się znajomością i zrozumieniem literatury naukowej z obszaru historii mówionej.

Kapituła konkursu doceniła „podjęcie się ambitnego i nowatorskiego ujęcia historii mówionej w kategoriach teorii historii, ukazanie relacji między historią mówioną a historią w przestrzeni publicznej, historią stosowaną, ratowniczą, wskazując zarazem na różne wymiary partycypacji obecne w historii mówionej”.

Ewa Solska

Wydarzenia

9 listopada uczniowie klas humanistycznych Zespołu Szkół im. Księża Pawła Karola Sanguszki uczestniczyli w wykładzie dr. Ariela Orzełka, który przeniósł się z młodością do 1918 r., kiedy to rozstrzygała się sprawa polskiej niepodległości. Ciekawym aspektem poruszonym przez dr. A. Orzełka była historia samego święta. Archiwalne fotografie z 1988 r. i okresu międzywojennego pozwoliły wyobrazić sobie atmosferę minionych epok.

Dr hab. Piotr Bednarz, prof. UMCS, kierownik Katedry Historii XVI–XIX w. i Europy Wschodniej 11 listopada wziął udział w uroczystej sesji Rady Miasta Lublin, zorganizowanej z okazji 105. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Podczas posiedzenia wygłosił referat pt. *Lublin w dobie odzyskiwania niepodległości przez Polskę*.

28 listopada w Sali Obrad Rady Wydziału wykład gościnny pt. *From saints and scholars to Christian barbarians: an exploration of changing perceptions towards the medieval Irish* wygłosił dr Daryl Hendley Rooney – historyk, mediewista, specjalista w zakresie dzieł Geralda z Walii. Badacz pracuje w wielokrotnie nagradzonym Little Museum of Dublin, gdzie pełni funkcję kuratora i archiwisty. Wykład zorganizowała Katedra Historii Starożytnej i Średniowiecznej.

Publikacje

Monografia pt. *Mikołaj Kopernik. Czasy studenckie* prof. dr. hab. Mariana Chachaja, emerytowanego pra-

cownika Instytutu Historii, wydana nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu dostępna jest w języku niemieckim i angielskim. Tłumaczenia również ukazały się nakładem Wydawnictwa UMK. Publikacja niemieckojęzyczna nosi tytuł: *Nikolaus Kopernikus. Die Studentenzeit: Krakau, Bologna, Rom, Padua und Ferrara (1491–1503). Orte – Menschen – Bucher*, a anglojęzyczna – *Nikolaus Copernicus. Student Times. Cracow, Bologna, Rome, Padua and Ferrara (1491–1503). Places – people – books*.

Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki

Wydarzenia

9 listopada dr hab. Joanna Kowalska z Uniwersytetu Warszawskiego wygłosiła wykład pt. *Chemiczne modyfikacje mRNA do celów terapeutycznych w świetle Nagrody Nobla 2023*. Opowiedziała m.in. o procesie ekspresji genów, w którym informacja genetyczna zapisana w genie jest wykorzystywana do syntezy docelowego produktu, którym jest białko.

9 listopada dr hab. Tomasz Kwapiński, prof. UMCS wygłosił wykład pt. *O dyskretnych stanach atomu – doświadczenie Francka-Hertza*. Omawiane doświadczenie zostało wyróżnione Nagrodą Nobla w 1925 r. i było przełomowe dla zrozumienia kwantowej natury materii i budowy wewnętrznej atomów. Podczas wykładu przedstawione zostały sylwetki noblistów, zgłębiono też historię odkrycia naukowego i przeprowadzono na żywo to doświadczenie.

W dn. 14–15 listopada Wydział odwiedziły uczennice oraz uczniowie Zespołu Szkół nr 3 z Rypina. W ramach wizyty odbyły się następujące zajęcia: wykłady – *Czy statystykom można wierzyć?* (dr Piotr Kowalski) i *Jedno zadanie – wiele sposobów rozwiązania* (dr Jerzy Mycka), warsztaty: „Bity i bajty, jak komputer przechowuje liczby i jak wykonuje na nich działania” (mgr Sławomir Kotyra), „Technologie sieciowe – warsztaty. Budowa i konfiguracja sieci komputerowej w symulatorze” (mgr Marek Wiśniewski), „Liczby zespolone” (dr Bar-

tosz Łańcucha). Ponadto uczennice i uczniowie spotkali się z przedstawicielami Samorządu Studentów WMFiI.

17 listopada odbył się pierwszy etap kolejnej edycji konkursu „Zrozum, Zalicz, Zostań Matematykiem”, organizowanego przez Instytut Matematyki. W konkursie wzięli udział uczniowie szkół ponadpodstawowych.

28 listopada Wydział odwiedzili uczennice i uczniowie V Liceum Ogólnokształcącego im. Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie. W ramach wizyty odbyły się zajęcia „Technologie sieciowe – warsztaty. Budowa i konfiguracja sieci komputerowej w symulatorze”, które poprowadził mgr Marek Wiśniewski. Uczniowie zapoznali się także z eksponatami znajdującymi się w Muzeum Fizyki UMCS.

29 listopada odbyło się spotkanie dla entuzjastów programowania w języku Java oraz w technologiach pokrewnych. Spotkanie zostało zorganizowane przez organizację non-profit Lublin Java User Group (LJUG).

30 listopada trzeci wykład z cyklu „Wszechświat znany i nieznan” wygłosił prof. dr hab. Marek Rogatko. Podczas wykładu zostały omówione fale grawitacyjne, pierwsze detekcje i to, kiedy powstają. Prof. M. Rogatko omówił także zjawiska: zlewania się czarnych dziur, gwiazd neutronowych oraz kilonowej produkcji ciężkich pierwiastków.

Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej

Sukcesy

Inż. Marta Piesta, studentka gospodarki przestrzennej II stopnia, otrzymała pierwsze wyróżnienie w konkursie na najlepszą pracę dyplomową związaną z szeroko rozumianym rozwojem Lublina oraz Lubelskim Obszarem Metropolitalnym. M. Piesta jest autorką pracy inżynierskiej pt. *Koncepcja zagospodarowania suchych dolin w północno-zachodniej części Lublina na cele rekreacji dziecięcej*. Promotor: dr inż. arch. Anna Polska (Katedra Gospodarki Przestrzennej).

Wydarzenia

W listopadzie rozpoczął się kolejny cykl odczytów Oddziału Lubelskiego Polskiego Towarzystwa Geograficznego (OL PTG). 16 listopada Anna Kuna i dr Jakub Kuna wygłosili prelekcję *8000 mil wśród cudów zachodniego USA*, a 23 listopada dr Piotr Bartmiński wykład – *Gleby płowe w nowej klasyfikacji gleb Polski*. Harmonogram kolejnych odczytów można znaleźć na stronie OL PTG.

Wyjazdy

16 listopada członkowie Studenckiego Koła Naukowego Planistów „SmartCity” pod opieką dr Dagmary Kociuby rozpoczęły nowy cykl warsztatów dla szkół partnerskich UMCS pn. „LOM 3.0”, które nawiązują do działań planistycznych podejmowanych w Lubelskim Obszarze Metropolitalnym. Studenci odwiedzili Zespół Szkół Ekonomicznych im. A. i J. Vetterów w Lublinie oraz XXI Liceum Ogólnokształcące im. św. Stanisława Kostki w Lublinie. Uczniowie dowiedzieli się, czym są obszary metropolitalne i jak funkcjonują, a także jak powinno wyglądać spójne planowanie przestrzenne przyjazne dla naszego środowiska i mieszkańców.

Naukowcy w mediach

Z okazji Międzynarodowego Dnia Studenta (17 listopada) Biuro Promocji i Popularyzacji Nauki przygotowało wywiad wideo z inż. Alicją Nieć, autorką pracy inżynierskiej *Opracowanie modelu 3D zespołu budowlanego Pałacu Marii Kazimierzy w Warszawie* oraz jej promotorem dr. Jakubem Kuną. Praca inż. A. Nieć zajęła pierwsze miejsce w kategorii prac inżynierskich w XIV Ogólnopolskim Konkursie Prac Dyplomowych z zakresu Kartografii, Geomatyki i Geoinformacji. Nagranie można znaleźć na kanale YouTube UMCS.

W programie Czysta Polska, wyemitowanym w POLSAT News, wystąpili naukowcy z Instytutu Nauk o Ziemi i Środowisku: dr hab. Piotr Zagórski, prof. UMCS i prof. dr hab. Radosław Dobrowolski, zaangażowani w realizację projektu NCBiR o akronimie SPILOD. Wraz z naukowcami z Pracowni Światłowodów w Instytucie Nauk Chemicznych (dr. hab. Pawłem Mergo, prof. UMCS i mgr. inż. Adamem Paździorem) zrelacjonowali pierwsze doświadczenia z czujnikami światłowodowymi,

które nieprzerwanie mierzyły temperaturę gruntu przez cały rok na Spitsbergenie.

Wydział Pedagogiki i Psychologii

Sukcesy

18 listopada dr Urszula Lewartowicz uczestniczyła w finałowej gali VIII Ogólnopolskiego Konkursu Wiersza Klasycznego „O Buławę Marszałka”, w którym zdobyła II nagrodę w kategorii wiersz satyryczny.

Goście

Katedra Psychologii Klinicznej i Neuropsychologii gościła w październiku mgr Małgorzatę Galbarczyk, psychologa, wieloletniego pracownika National Health Service. Podczas pobytu mgr M. Galbarczyk wygłosiła otwarty wykład pt. *Jak myślenie ekonomiczne doprowadziło do rozwoju systemu wsparcia psychoterapeutycznego w Anglii*, w którym omówiła działania podejmowane przez organizację w celu zwiększenia bezpieczeństwa i dostępności wysokiej jakości terapii psychologicznych dla osób doświadczających różnego rodzaju trudności ze zdrowiem psychicznym.

Wydział Politologii i Dziennikarstwa

Sukcesy

24 listopada zakończyły się wybory do Komitetów Naukowych Polskiej Akademii Nauk, rozpoczynających swoją kadencję w 2024 r. W gronie członków Komitetu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach PAN znaleźli się naukowcy z Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach: prof. dr hab. Iwona Hofman, dr hab. Małgorzata Adamik-Szysiak, prof. UMCS, dr hab. Anita Has-Tokarz, prof. UMCS, dr hab. Danuta Kępa-Figura, prof. UMCS, dr hab. Jakub Nowak, prof. UMCS, dr hab. Magdalena Piechota, prof. UMCS. Z kolei w składzie członków Komitetu Nauk Politycznych PAN zna-

leżli się pracownicy Instytutu Nauk o Polityce i Administracji: prof. dr hab. Grzegorz Janusz i prof. dr hab. Maria Marczevska-Rytko.

Konferencje

23 listopada pracownicy INoPiA: dr Ewelina Kancik-Kołtun, dr Michał Wallner i dr Marcin Pomarański uczestniczyli w międzynarodowej konferencji pt. „Between ideality and reality” w Koszycach na Słowacji. Reprezentanci Instytutu wygłosili referaty z wynikami prowadzonych przez siebie badań: *Individual freedom during the COVID-19 pandemic in the Visegrad Group countries* (dr E. Kancik-Kołtun), *Between utopian dream and political inevitability. The role of democracy in a contemporary techno-progressivist doctrine* (dr M. Pomarański), *From the periphery to mainstream politics. Why has Sinn Féin become the most popular political party in Ireland?* (dr M. Wallner). Dr Kancik-Kołtun pełniła też funkcję członka komitetu organizacyjnego konferencji.

Pracownicy INoKSIM wzięli udział w V Kongresie Edukacji Medialnej pod hasłem „Edukacja medialna X.O: przekraczanie granic”, który odbył się w dn. 24–25 listopada na Uniwersytecie Warszawskim. Dr hab. Danuta Kępa-Figura, prof. UMCS brała udział w pracach komitetu organizacyjnego Kongresu, a także współprowadziła panel dyskusyjny z udziałem ekspertów krajowej edukacji medialnej, zorganizowany pod hasłem „Potrzeby edukacji medialnej”. Z kolei podczas sesji „Biblioteki w erze Web X.O” referaty wygłosiły: dr hab. Anita Has-Tokarz, prof. UMCS, kierownik Katedry Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej (*Generacja Alpha jako wyzwanie dla biblioteki w erze realizacji edukacji medialnej Web X.O*); dr Renata Malesa (*Potencjał i rola bibliotek w edukacji X.O seniorów. Doświadczenia światowe i krajowe*); dr Grażyna Piechota (*Innowacje na rzecz edukacji medialnej X.O w polskich bibliotekach pedagogicznych – dobre praktyki*). Prof. A. Has-Tokarz moderowała także sesję „Inspiracje edukacyjne w erze Web X.O”. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Polskie Towarzystwo Edukacji Medialnej oraz Instytut Polonistyki Stosowanej i Pracownię Badań Edukacji Polonistycznej i Medialnej.

Pracownicy Katedry Mediacyzacji wzięli udział w konferencji naukowej z cyklu „Komunikacja medialna

w badaniach i praktyce”, która odbyła się w dn. 27–28 listopada w Ustroniu. Podczas wydarzenia wyniki swoich badań zaprezentowali: dr hab. Małgorzata Adamik-Szysiak, prof. UMCS – *Spoty wyborcze w mediach społecznościowych – przypadek polskiej kampanii parlamentarnej w 2023 roku*; dr hab. Ewa Nowak-Teter, prof. UMCS – *Emocje wyborcze 2023. Analiza sentymentu komunikowania politycznego w kampanii parlamentarnej w Polsce*; dr Wojciech Maguś – *Telewizyjne audycje informacyjne przed wyborami 2023: stronniczość polityczna newsów poświęconych parlamentarnej kampanii wyborczej*.

Wydarzenia

Prof. dr hab. Iwona Hofman, dyrektor INoKSIM wzięła udział w cyklu debat o Polsce Ludowej, które odbyły się w dn. 7–8 listopada w Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego. Spotkania były połączone z promocją książki Grażyny Pomian *Bierut i jego partia*. Dyskusję o monografii poprzedził wykład prof. I. Hofman poświęcony obecności Grażyny Pomian w „Kulturze”, zarówno jako autorki, jak i animatorki wystaw i wydawnictw zbiorowych.

14 listopada w ramach Tygodnia Służby Zagranicznej odbyło się spotkanie eksperckie z dr hab. Beatą Surmacz, prof. UMCS z Instytutu Stosunków Międzynarodowych. Wykład pt. *Ewolucja współczesnej dyplomacji* poświęcony był ewolucji, jaką przeszła dyplomacja w ostatnich latach, poczynając od znaczenia samego pojęcia, a kończąc na wpływie nowoczesnych narzędzi na rozwój i nowy kształt dyplomacji. Organizatorami wydarzenia byli: Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Lublinie, Instytut Andersa, RWSS oraz WPiD. Patronat nad wydarzeniem objęło Forum Młodych Dyplomatów.

15 listopada odbyło się spotkanie studentów z pracownikiem Akademii Dyplomatycznej MSZ Olgierdem Andruszczyszynem. Gość opowiedział o pracy w Ministerstwie Spraw Zagranicznych oraz aplikacji dyplomatyczno-konsularnej.

Prof. dr hab. Iwona Hofman, dyrektor INoKSIM uczestniczyła w obchodach jubileuszu 60-lecia Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium Polskiej Akademii

Nauk, które odbyły się 15 listopada w Pałacu Staszyca w Warszawie. Podczas uroczystości zostały wygłoszone trzy referaty, w tym prof. I. Hofman poświęcony tradycjom społecznego ruchu naukowego oraz statusowi towarzystw w polityce naukowej państwa.

15 listopada dr Renata Malesa z Katedry Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej uczestniczyła w jubileuszu 75-lecia Biblioteki Pedagogicznej w Białej Podlaskiej. Przekazała na ręce dyrektora Biblioteki list gratulacyjny oraz wygłosiła wykład pt. *Biblioteki pedagogiczne – ich rola i miejsce na edukacyjnej mapie instytucjonalnej. Doświadczenia i wyzwania*.

16 listopada odbyło się kolejne spotkanie Akademickiego Dyskusyjnego Klubu Książki. Tym razem dyskutowano o książce pt. *Gdzie śpiewają raki* Delii Owens – współautorki trzech międzynarodowych bestsellerów literatury faktu opisujących jej życie jako badaczki afrykańskiej flory i fauny. Inicjatorem i organizatorem cyklu spotkań Klubu jest Katedra Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej.

16 listopada na Wydziale gościł Czesław Bartela, konsul honorowy RP w Nancy (Francja). W ramach wizyty wygłosił wykład pt. *Instytucja konsula honorowego w polskiej polityce zagranicznej*, w którym przybliżył podstawy prawa konsularnego, zakres funkcji oraz przywileje i obowiązki wynikające z jej sprawowania.

17 listopada przedstawicielki Koła Naukowego Public Relations – Anna Harbuz i Julia Marek wzięły udział w zorganizowanym przez Polskie Stowarzyszenie Public Relations wydarzeniu PSPR DAY w Warszawie. W spotkaniu uczestniczył także dr Wojciech Maguś, opiekun Koła, członek PSPR. Podczas wydarzenia odbył się nieformalny zjazd kół naukowych zajmujących się tematyką szeroko rozumianej komunikacji oraz zadeklarowano podjęcie działań umożliwiających nawiązanie współpracy pomiędzy studentami z różnych ośrodków.

Dyrektor INoKSIM prof. dr hab. Iwona Hofman uczestniczyła w 10. Gali Ambasadorów Wschodu, zorganizowanej 18 listopada w Janowie Podlaskim. Jako członkini Rady i laureatka wyróżnienia w 2021 r. wręczała statuetki laureatom tegorocznej edycji w dwóch katego-

riach: nauka i nagroda specjalna. Konkurs o Tytuł Ambasadora Wschodu to największy i najstarszy cykliczny przegląd dokonań, które w sposób wyjątkowy i godny reprezentują potencjał społeczny, gospodarczy, naukowy i kulturalny Polski Wschodniej oraz jej pogranicza.

23 listopada odbyło się spotkanie pt. „Sztuczna inteligencja jako narzędzie dezinformacji”, zorganizowane przez lubelski oddział Forum Młodych Dyplomatów i Koło Naukowe Stosunków Międzynarodowych w ramach Ogólnopolskiego Tygodnia Dyplomacji. Uczestnicy wydarzenia dowiedzieli się, jak sztuczna inteligencja jest wykorzystywana w dezinformacji i kształtowaniu opinii publicznej. W rolę ekspertów wcielili się dr hab. Agnieszka Demczuk, prof. UMCS z Instytutu Nauk o Polityce i Administracji oraz dr hab. Jarosław Chodak z Centrum Sztucznej Inteligencji i Monitorowania Komputerowego.

24 listopada w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. KEN w Lublinie odbyło się spotkanie z dr hab. Magdaleną Piechotą, prof. UMCS z Katedry Komunikacji Medialnej, która opowiadała o tajemnicach reportażu literackiego.

27 listopada w Katedrze Mediatyzacji odbyła się VII edycja warsztatów Towards Development of the Mediatization Research. Wydarzenie organizowane jest co roku we współpracy z Wrocławskim Centrum Akademickim i Academia Europaea Wrocław Knowledge Hub. Tym razem tematem była mediatyzacja sportu, aktywności fizycznej i rekreacji. W spotkaniu wzięli udział badacze, zarówno doświadczeni, jak i początkujący, pracujący na 19 uczelniach, zlokalizowanych w 9 krajach. Serię wydarzeń Towards Development of the Mediatization Research koordynuje dr hab. Katarzyna Kopecka-Piech, prof. UMCS we współpracy z dr. Mateuszem Sobiechem.

30 listopada odbyło się spotkanie z ks. Mieczysławem Puzewiczem, współzałożycielem Centrum Wolontariatu w Lublinie oraz laureatem nagrody „Veritatis Splendor” za wybitną działalność w zakresie pomocy dla dobra drugiego człowieka. Podczas spotkania ks. M. Puzewicz opowiedział o swojej działalności humanitarnej na Ukrainie, a także o inicjatywie i działalności Centrum Wolontariatu i Stowarzyszeniu Solidarności Globalnej.

Wyjazdy

W dn. 21–25 listopada dr Damian Szacawa z Instytutu Stosunków Międzynarodowych wziął udział w wizycie studyjnej w Wilnie, która została zorganizowana w ramach projektu pt. „Centrum Badawcze Inicjatywy Trójmorza”. W jej trakcie odbyły się spotkania w Ambasadzie RP w Wilnie, Sejmie Republiki Litewskiej, Pałacu Prezydenckim oraz w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Republiki Litewskiej. Zorganizowano również dwa seminaria: „The Three Seas Initiative: transport, energy and digital infrastructure development as a step to strengthen the region’s resilience” (22 listopada) oraz „The social dimension of the Three Seas Initiative” (23 listopada).

Wydział Prawa
i Administracji

Doktoraty

26 października odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr. Mateusza Turko. Temat pracy: *Kontrola i audyt dotyczące zadań oświatowych sprawowanych przez miasto na prawach powiatu*. Promotor: dr hab. Piotr Szreniawski, prof. UMCS. Recenzenci: dr hab. Zbigniew Czarnik, prof. WSPiA (Rzeszowska Szkoła Wyższa) i dr hab. Dominika Cendrowicz (Uniwersytet Wrocławski). 22 listopada Rada Naukowa Instytutu Nauk Prawnych podjęła uchwałę o nadaniu mgr. Mateuszowi Turce stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

6 listopada odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr Marty Drozdowskiej. Temat pracy: *Praktyka orzecznicza i wykonawcza warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności na tle poglądów doktryny i judykatury*. Promotor: prof. dr hab. Magdalena Budyn-Kulik. Recenzenci: prof. dr hab. Mirosława Melezini (Akademia Łomżyńska) oraz dr hab. Małgorzata Gałązka (Katolicki Uniwersytet Lubelski). 22 listopada Rada Naukowa Instytutu Nauk Prawnych podjęła uchwałę o nadaniu Marcie Drozdowskiej stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

10 listopada odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr. Ireneusza Misiejuka. Temat pracy: *Organy jednostek organizacyjnych samorządu radców prawnych – uwagi de lege lata i de lege ferenda*. Promotor: dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. UMCS. Recenzenci: dr hab. Sabina Grabowska, prof. UR (Uniwersytet Rzeszowski) i dr hab. Mirosław Pawełczyk, prof. UŚ (Uniwersytet Śląski). 22 listopada Rada Naukowa Instytutu Nauk Prawnych podjęła uchwałę o nadaniu mgr. Ireneuszowi Misiejukowi stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

13 listopada odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Michajłow. Temat pracy: *Bezpieczeństwo socjalne bezrobotnych powyżej 50. roku życia*. Promotor: dr hab. Anna Kosut, prof. UMCS. Recenzenci: dr hab. Aneta Kowalczyk, prof. UR (Uniwersytet Rzeszowski) i dr hab. Mirosław Włodarczyk, prof. UŁ (Uniwersytet Łódzki). 22 listopada Rada Naukowa Instytutu Nauk Prawnych podjęła uchwałę o nadaniu mgr Katarzynie Michajłow stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

Sukcesy

Podczas Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Uczni i nauka prawa międzynarodowego”, zorganizowanej w Szczecinie w dn. 15–17 listopada przez Grupę Polską Stowarzyszenia Prawa Międzynarodowego (International Law Association) oraz Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego prof. dr hab. Anna Przyborska-Klimczak otrzymała Medal Jubileuszowy z okazji 100. rocznicy utworzenia tej organizacji za zasługi dla Grupy, której członkiem zarządu jest od 1997 r., a od 2013 r. pełni w niej funkcję wiceprzewodniczącej zarządu.

Wydarzenia

20 listopada zostało podpisane porozumienie o współpracy pomiędzy Wydziałem a Zespołem Szkół nr 2 im. Księcia Pawła Karola Sanguszki w Lubartowie. Wydział reprezentowali: prof. dr hab. Anna Przyborska-Klimczak – dziekan i dr hab. Bartosz Liżewski, prof. UMCS – prodziekan, a ZS mgr Zbigniew Sajda – jego dyrektor i mgr Anna Lipka-Zielińska – nauczycielka historii i wiedzy o społeczeństwie. Umowa stanowi podstawę objęcia patronatem działających w szkole klas o profilu humanistyczno-prawniczym.

Zawsze mieliśmy poczucie wspólnoty akademickiej

24 listopada obchodziliśmy jubileusz 30-lecia Wydziału Politologii i Dziennikarstwa UMCS. Były życzenia, mnóstwo wzruszeń i radości. Podczas wydarzenia swoimi wspomnieniami dotyczącymi historii jednostki i jej rozwoju podzielili się dziekani Wydziału: prof. dr hab. Jan Jachymek (list w jego imieniu przeczytała dr hab. Ewelina Podgajna, prof. UMCS), prof. dr hab. Henryk Chałupczak, prof. dr hab. Stanisław Michałowski, prof. dr hab. Grzegorz Janusz, prof. dr hab. Iwona Hofman i dr hab. Wojciech Ziętara, prof. UMCS. Zapraszamy do lektury.

**Prof. dr hab. Jan Jachymek,
emerytowany profesor UMCS, pierwszy
dekan Wydziału (1993–1999)**

Wielki entuzjasta utworzenia Wydziału Politologii UMCS prof. Grzegorz Leopold Seidler zwykł mawiać: „Uniwersytet to ludzie i mury”.

Ludzie

Największe zasługi w utworzeniu Wydziału miał ówczesny rektor UMCS prof. Eugeniusz Gąsior. Zajmował się badawczo biologią molekularną i często wy-

jeżdżał do Yale University w Stanach Zjednoczonych. Mówił do mnie: „Tam politologia ma większe uznanie niż prawo. Przekształcamy Instytut Nauk Politycznych w wydział”. Tak też się stało w 1993 r. Walny udział w tym procesie mieli profesorowie: Albin Koprucki i Wiesław Szatkowski. Nowy Wydział miał młodą kadrę naukową, żadną sukcesów własnych i zespołowych. Badania naukowe owocowały wyższymi stopniami i tytułami. W latach 90. powstawały nowe kierunki studiów, specjalności, nowe zakłady, a zainteresowanie młodzieży przekraczało limity zarówno na studia stacjonarne, jak i zaoczne. Pracą na Wydziale byli zainteresowani profesorowie z innych uczelni. Konferencje naukowe, publikacje i inne formy życia akademickiego sprawiły, że Wydział Politologii UMCS pod koniec lat 90. był w czołówce polskich ośrodków naukowych.

Mury

Gdy w 1974 r. przychodziłem do pracy w Studium Nauk Politycznych UMCS, rozmowę z prorektorem, a zarazem kierownikiem Studium Albinem Kopruckim odbyłem w gmachu przy pl. Litewskim 3. Studium zajmowało wówczas kilka pomieszczeń. Po paru latach jego siedziba zmieniła się na Krakowskie Przedmieście 62. Po następnych kilku latach, gdy już funkcjonował Międzyuczelniany Instytut Nauk Politycznych UMCS, znów wróciliśmy do pałacu przy pl. Litewskim 3, gdzie funkcjonował wcześniej Wydział Prawa. Stan budynku był opłakany. W murach pojawiały się widoczne pęknięcia, w niektórych pomieszczeniach tynk opadał z sufitu. Ciasnota, fatalne sanitariaty, drewniane schody

Fot. Barbara Proff

↑ Od lewej: dr hab. Wojciech Ziętała, prof. UMCS, prof. dr hab. Grzegorz Janusz, prof. dr hab. Iwona Hofman, prof. dr hab. Stanisław Michałowski, prof. dr hab. Henryk Chałupczak

czyniły obiekt zmierzający do ruiny. W tej sytuacji remont kapitalny był koniecznością. W czerwcu 1994 r., gdy ówczesny premier i zarazem minister edukacji narodowej prof. Aleksander Łuczak, ludowiec, mój młodszy kolega z Uniwersytetu Warszawskiego, był w Lublinie, wykorzystałem okazję do rozmowy w gmachu przy ul. Karłowicza 4 na temat kapitalnego remontu siedziby Wydziału. Na piśmie wręczyłem uzasadnienie. Jesienią tegoż roku do władz rektorskich przyszła decyzja o sfinansowaniu remontu pałacu. Były to duże, wielomilionowe sumy. Remont trwał cztery lata i został ukończony w 1998 r. Dla ścisłości dodam, że dzielnie pomagał wiceminister prof. Kazimierz Przybysz, lustrując osobiście przebieg prac.

Będąc przy murach, nie sposób nie docenić naszego kolegi rektora Stanisława Michałowskiego, który postawił nowe mury będące obecną siedzibą Wydziału przy ul. Głębokiej 45.

Na koniec, przypominając ewangeliczne przesłanie, „jak wykorzystaliście dany wam czas?”, ogarniam myślą wszystkich pracowników Wydziału, dzięki którym mógł wzrastać i się rozwijać. Dobrze wykorzystaliśmy ten czas. To powód do nadziei i dumy.

Prof. dr hab. Henryk Chałupczak, emerytowany profesor UMCS, dziekan w latach 2004–2005

4 grudnia 1975 r. zostałem zatrudniony w Międzyuczelnianym Instytucie Nauk Politycznych (MINP). Tak zaczęła się moja przygoda z Uczelnią. Przepracowałem w UMCS, na stanowiskach od asystenta stażysty do profesora zwyczajnego, prawie 50 lat. Rok temu przeszedłem na ustawową emeryturę.

W okresie, który nazywam „pionierskim” dla Wydziału, mieliśmy świadomość, że jesteśmy częścią młodej dyscypliny naukowej – nauk o polityce. Rywalizowaliśmy ze sobą jako ośrodki naukowe, ale jednocześnie

budowaliśmy jej prestiż i tożsamość. W tym procesie bardzo istotną rolę odegrał nasz Wydział. To właśnie w gmachu przy pl. Litewskim 3 wypracowaliśmy nowoczesny, obowiązujący do dzisiaj, paradygmat badawczy oraz kanon kształcenia politologicznego. Znalazł on m.in. wyraz w tzw. standardach kształcenia. Poprzedni program był „zlepkiem” historii, prawa, ekonomii, filozofii i socjologii. W pałacu, w pokoju 016, ja jako dziekan, prof. Stanisław Michałowski i prof. Marek Pietraś jako prodziekani oraz prof. Grzegorz Janusz wypracowaliśmy nową filozofię myślenia o specyfice i istocie politologii. Do naszej koncepcji udało mi się przekonać całe środowisko politologiczne w Polsce. Od tej pory istotę zarówno dyscypliny nauki o polityce, jak i politologii jako kierunku studiów stanowiły następujące, świadomie zhierarchizowane działy: teoria polityki, myśl polityczna, systemy i ruchy polityczne, stosunki międzynarodowe, media. Tu dodam, że podobną strukturę wewnętrzną, opartą na zakładach dydaktyczno-naukowych, posiadał wtedy nasz Wydział.

To był znakomity okres w jego historii. Mieliśmy do dyspozycji wyremontowany piękny pałac – gmach Wydziału, w samym centrum Lublina. Towarzyszył nam wtedy boom edukacyjny i tłumy chętnych do studiowania politologii. Wydział posiadał najwyższą kategorię naukową – A, dlatego dysponował nie tylko prestiżem i uznaniem, ale także wysokimi dotacjami budżetowymi na badania własne i statutowe. Uzyskaliśmy również pełne prawa akademickie. Wypracowane u nas procedury awansów naukowych i standardy wydawnicze przejęły wszystkie liczące się ośrodki politologiczne w Polsce.

Chciałbym podzielić się jeszcze dwoma osobistymi refleksjami. Po pierwsze, w tzw. moich czasach na Wydziale, a wcześniej w MINP, panowała świetna atmosfera. Mam nadzieję, że dalej taka jest. Po drugie, w moim głębokim przekonaniu, w sferze naukowej i dydaktycznej osiągnąłem więcej niż mogłem sobie wymarzyć. Pełniłem prawie wszystkie funkcje pochodzące z wyboru (poza byciem rektorem). To był piękny okres, także w moim życiu osobistym i rodzinnym.

Z okazji jubileuszu Wydziału życzę wszystkim, szczególnie młodemu, żeby osiągali sukcesy i czuli satysfakcję z tego, co ja nazywam *genius loci*, czyli doświadczyli fenomenu tego miejsca, Uniwersytetu i naszego Wydziału.

Moje pokolenie przed prawie pół wiekiem otrzymało tu szansę pracy dydaktycznej oraz badań naukowych i wydaje mi się, że maksymalnie ją wykorzystało.

Prof. dr hab. Stanisław Michałowski, emerytowany profesor UMCS, dziekan w latach 2005–2008, rektor Uczelni (2012–2020)

Na początku przywołam prof. Jana Jachymka, naszego pierwszego dziekana. On zawsze mówił, że rozpoczęliśmy wspólnie czas budowy, ale ja powiedziałbym bardziej dosadnie (ponieważ prof. Jachymek był znanym ludowcem) – czas siania. Później, po tym pierwszym okresie budowy i siania, mieliśmy godne warunki, żeby się rozwijać, zarówno naukowo, jak i dydaktycznie.

Proces ten kontynuowaliśmy, gdy dziekanem był nieodżałowany prof. Jacek Ziemowit Pietraś, a ja pełniłem funkcję prodziekana ds. studenckich. Powstały nowe subdyscypliny. Przypomnę przy okazji inicjatywę dotyczącą samorządu terytorialnego. To wtedy dzięki zgodzie i poparciu prof. Jachymka zainicjowaliśmy badania z zakresu samorządu terytorialnego i wspólnot lokalnych, a politologia zyskała bardzo lubianą przez studentów specjalność samorządową, która przyciągała setki młodych ludzi. Warto podkreślić, że od lat 90. kierunki studiów na Wydziale były niesłychanie popularne, a młodzież musiała zdać dość trudne egzaminy, aby się na nie dostać. Ta popularność była zasługą wspaniałych dziekanów: prof. Jachymka i prof. Pietrasia. My później zbieraliśmy plony ich działalności.

Ówczesna atmosfera pracy wpływała na to, że budowaliśmy także nasz naukowy i dydaktyczny autorytet. Byliśmy jednym z dwóch, trzech najlepszych wydziałów w Polsce. Rywalizowaliśmy z Warszawą, Poznaniem, Wrocławiem i Krakowem. Wynikało to z tego, że bardzo szybko uzyskaliśmy pierwszą kategorię Komitetu Badań Naukowych i akredytację Państwowej Komisji Akredytacyjnej dla wszystkich kierunków kształcenia. Warto dodać, że sami uczestniczyliśmy w ocenie naszych kierunków studiów i realizowanych badań, gdyż działała Uniwersytecka Komisja Akredytacyjna. Przyjeżdżali do nas uznani badacze z zakresu nauk o polityce, a my jeździliśmy do innych ośrodków naukowych, np. do Wrocławia, Warszawy czy Poznania. Pamiętam jak przewodniczyłem pracom komisji UKA oceniającej studia politologiczne na Uniwersytecie Warszawskim. Dodam, że te oceny środowiska politologów odgry-

wały wielką rolę w przygotowaniu ambitnych planów działalności Wydziału.

Później, kiedy zostałem prorektorem, a następnie rektorem UMCS, mówiłem o potrzebie tworzenia uniwersytetu kompletnego, czyli realizującego wysoki poziom badań naukowych i procesów dydaktycznych, ale stawiającego również na kulturę studencką i sport akademicki. Pragnę podkreślić, że tego typu filozofię wypracowywaliśmy już wcześniej na Wydziale, gdy pełniłem funkcje prodziekana i dziekana, dzięki świetnej współpracy z: samorządem studentów, licznymi kołami naukowymi, uczelnianym Centrum Kultury Fizycznej, Chatką Żaka, ale też instytucjami z otoczenia samorządowego i społecznego Wydziału.

Jako ciekawostkę powiem, że na Wydziale przez długie lata funkcjonował tzw. syndrom trzech muszkieterów, za których uznawani byli: prof. Jan Jachymek, prof. Jacek Ziemowit Pietraś i prof. Zbigniew Szeliga. Mówiono, że jak zdało się egzaminy u tych profesorów, to tak jakby już skończyło się studia.

Na koniec chciałbym podziękować za wszystkie lata współpracy tym, którzy mi pomagali, zarówno na szczeblu wydziałowym, jak i wtedy, gdy pełniłem inne funkcje na Uniwersytecie. Chciałbym podziękować też prof. Wojciechowi Ziętarze, obecnemu dziekanowi za to, że podjął się tych trudnych obowiązków i spaja wszystko na Wydziale, aby dobrze funkcjonował.

Prof. dr hab. Grzegorz Janusz, dziekan w latach 2008–2012, 2012–2016

Jako prawnik z wykształcenia, politolog z wyboru, a historyk z zamiłowania chciałbym dodać jeszcze kilka słów. Właściwie to minęło 59 lat od powstania jednostki politologicznej – Studium Nauk Politycznych UMCS, które zostało utworzone w 1964 r. W 1975 r. Studium przekształcono w Międzyuczelniany Instytut Nauk Politycznych, który w 1990 r. zmienił nazwę na Instytut Nauk Politycznych. Wtedy ważyły się nasze losy. W latach 1990–1991 sześciu pracowników Instytutu uzyskało stopień doktora habilitowanego, czyli tak naprawdę więcej niż w skali całego Uniwersytetu, i m.in. na tej podstawie rektor prof. Eugeniusz Gąsior postanowił utrzymać jednostkę. Ja byłem wtedy wicedyrektorem ds. studenckich, a następnie prodziekanem w ekipie dyrektora, a później dziekana prof. Jachymka. W 1992 r. uzyskaliśmy prawo do nadawania

stopnia naukowego doktora i na tej podstawie chcieliśmy zdobyć pełne prawa akademickie do nadawania habilitacji. Jednocześnie zależało nam, aby przekształcić się w Wydział. I to się udało.

Budynek przy pl. Litewskim, mimo remontu, który był zasługą prof. Jachymka, zaczął się stopniowo „sypać”. Wymagał dodatkowych nakładów finansowych. Muszę jednak przyznać, że jego zaletą była lokalizacja. W czasie kadencji dziekańskiej prof. Michałowskiego i później mojej zaczęły się tam odbywać różnego rodzaju spotkania. Od tamtej pory Wydział stał się miejscem współpracy z „Gazetą Wyborczą”. Dobrze się nam współpracowało szczególnie z Małgorzatą Bielecką-Hołodą, redaktor naczelną lubelskiego wydania. Można powiedzieć, że Wydział był wówczas centrum życia politycznego. Odbywały się tam z udziałem władz Lublina i społeczeństwa liczne spotkania, po kilka w semestrze, dotyczące ważnych spraw dla miasta, województwa, ale także środowiska akademickiego.

Moja kadencja była pierwszą czteroletnią i chyba jedyną czteroletnią z wyboru. My jako dziekani byliśmy wtedy w bardzo bliskich kontaktach. Mówiąc „dziękani”, mam na myśli dziekanów wydziałów naszej Uczelni, jak również innych ośrodków politologicznych. Ta współpraca układała się bardzo dobrze.

Wspomniałem, że z zamiłowania jestem historykiem. W związku z tym wyjaśnię, dlaczego na Wydziale mieliśmy salę im. Ignacego Daszyńskiego. Nie wszyscy pamiętają, ale ta sala nosiła wcześniej imię Juliana Marchlewskiego. Starsi pracownicy i ówcześni studenci o tym wiedzą. Pod koniec lat 80. chcieliśmy zmienić nazwę. Byłem wtedy wicedyrektorem MINP, a dyrektorem był Edward Olszewski. To on wpadł na pomysł, aby w 1988 r., gdy przypadnie 70. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości, zmienić nazwę sali. W naszym budynku tworzył się Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej, dlatego chciał wykorzystać ten fakt i zmienić patrona. W taki oto sposób został nim Daszyński. Dobrze, że przenieśliśmy nazewnictwo auli ze starego budynku do nowej siedziby Wydziału.

Prof. dr hab. Iwona Hofman, dziekan w latach 2016–2019

Moja kadencja dziekańska była bardzo dynamiczna i przebiegała pod znakiem zmian, co znalazło swoje odzwierciedlenie także w tytule V Kongresu Politologii,

który organizowaliśmy w 25-lecie Wydziału. Zmiany te sprawiły, że trochę straciliśmy poczucie stabilności. W oczekiwaniu na nową ustawę zwaną wówczas „konstytucją dla nauki”, która przekształcała ustrój uczelni, a więc wprowadzała zróżnicowane kompetencje dziekanów i dyrektorów instytutów, a także inne oceny i wskaźniki oceny badań naukowych, realizowaliśmy z powodzeniem znakomite, w moim przekonaniu, przedsięwzięcia.

Wspomniałam o V Kongresie Politologii. Powierzenie lubelskiemu ośrodkowi zorganizowania Kongresu było dla nas źródłem wielkiej satysfakcji i stanowiło wyraz uznania dla potencjału naukowego, zasobów pracowników naukowych, a także świetnie prowadzonych kierunków dydaktycznych. Wydział wówczas przechodził potrójną ocenę kierunków dydaktycznych – z każdej przestrzeni badań oceniany był jeden kierunek. Oceny były bardzo dobre i potwierdzały wysoką jakość kształcenia oraz wartość programów kształcenia na ocenianych kierunkach. Przygotowanie raportu spoczywało na barkach prof. Beaty Surmacz i prof. Wojciecha Ziętary, który był wtedy prodziekanem ds. studenckich.

W czasie mojej kadencji Wydział otrzymał także pełne uprawnienia akademickie w dyscyplinie nauki o mediach, która od 2011 r. funkcjonowała w systemie klasyfikacji dziedzin i dyscyplin naukowych. Konsekwencją tej zmiany było to, że w nowe struktury weszliśmy już pod nazwą Wydziału Politologii i Dziennikarstwa. Nasz ośrodek, niemający wówczas długich tradycji badań medioznawczych, raczej były to badania osadzone w tradycji humanistycznej, otrzymał uprawnienia i dzisiaj jest pierwszym w klasyfikacjach ośrodkiem medioznawczym w Polsce.

Wielkim wyzwaniem było przygotowanie nowej siedziby i odpowiednich warunków pracy. Przeprowadzka do tego budynku i podział kompetencji dziekańskich i dyrektorskich, to otwarcie nowej karty. Wydział dzisiaj jednoczy trzy instytuty – łączy trzy księstwa w królestwie. A entuzjazm do nauki jest nadal bardzo pożądaną wartością, docenianą przez pracowników.

Dr hab. Wojciech Ziętara, prof. UMCS, dziekan od 2019 r.

Zanim objąłem funkcję dziekana, byłem studentem, doktorantem, absolwentem i pracownikiem. Od po-

czątku pracy zawodowej jestem związany z naszym Wydziałem. W 2019 r. zostałem jego dziekanem. Wcześniej jako prodziekan miałem przyjemność współpracować z prof. Iwoną Hofman, prof. Markiem Pietrasiem i prof. Beatą Surmacz. W związku z tym w jakimś stopniu do tej funkcji, tej wyjątkowej roli, stopniowo dojrzywałem. Myślę jednak, że w tamtym okresie nikt z nas nie przypuszczał, przed jakimi wyzwaniami staniami po 2019 r. Mój kolega, prof. Leszek Kopciuch, dziekan Wydziału Filozofii i Socjologii w jednej z rozmów podsumował trwającą wciąż jeszcze kadencję dziekańską słowami: „3 x P” (pandemia, Putin, Polska Komisja Akredytacyjna). Według niego zostaniemy zapamiętani jako dziekani, którzy przeszli przez okres pandemii, później wojny, którą wywołał Putin, i Polskiej Komisji Akredytacyjnej, czyli akredytacji, która czeka nas w 2024 r.

Należy podkreślić, że bez wątpienia największą próbę stanowiła dla nas pandemia. Pamiętam, jak 11 marca 2020 r. ówczesny rektor, prof. Stanisław Michałowski, zaprosił do siebie wszystkich pracowników funkcyjnych, żeby ogłosić informację, że przechodzimy w stan zamknięcia. Mieliśmy dwa tygodnie na dostosowanie się i przejście w tryb zdalny.

Gdy we wrześniu 2022 r. odbyło się uroczyste otwarcie nowej siedziby Wydziału, okazało się, że otworzyliśmy się wówczas tylko na trzy tygodnie. Wybuchła pandemia i byliśmy zmuszeni do zamknięcia się na niemal dwa lata. Przez ten czas nowoczesna infrastruktura, wspaniały budynek przeznaczony do badań naukowych dla naszych pracowników, a przede wszystkim do rozwoju i edukacji studentów był właściwie zamknięty.

Po latach pandemii myślę, że jakość kształcenia zdalnego nie była gorsza od jakości kształcenia stacjonarnego. Utrzymaliśmy wysoki poziom. I uważam, że skoro poradziliśmy sobie w tak różnych sytuacjach kryzysowych, które miały miejsce nie tylko za mojej kadencji dziekańskiej, to znak, że zawsze poradzimy sobie z wszelkimi przeciwnościami losu. Dlatego z nadzieją patrzę w przyszłość. Liczę, że wspólnymi siłami będziemy budować społeczność akademicką Wydziału, z której będziemy dumni.

*Opracowały
Magdalena Cichocka
Magdalena Wołoszyn-Mróż*

Biznes, nauka, środowisko – jedna energia

Rozmowa z dr. hab. Janem Chadamem,
prof. Uczelni – dyrektorem Centrum Badań
Zmian Klimatu i Środowiska UMCS

Od lat w swojej pracy łączy Pan świat nauki z praktyką gospodarczą. Posiada Pan długoletnie doświadczenie w zarządzaniu grupami kapitałowymi, zasiada w zarządach i radach nadzorczych wielu spółek handlowych. Ponadto jest Pan wykładowcą UMCS oraz dyrektorem Centrum CeReClimEn UMCS. Proszę powiedzieć, jak udaje się Panu połączyć tak wiele funkcji?

Połączenie tych funkcji wymaga efektywnego planowania czasu, co umożliwia mi skuteczne działanie w tak wielu obszarach. Współpraca z Uczelnią pozwala być na bieżąco z nowinkami naukowymi, a zaangażowanie w praktykę gospodarczą przynosi mi realne wyzwania i możliwość przekucia teorii w określone działania. Myślę, że zarówno w biznesie, jak i w nauce kluczowa jest elastyczność w działaniu i otwartość na nowe pomysły.

Ma Pan na swoim koncie kilkanaście nagród i wyróżnień z zakresu zarządzania podmiotami gospodarczymi, w tym medal BENE MERITO za działalność wzmacniającą pozycję Polski na arenie międzynarodowej. Miesiąc temu po raz kolejny wybrano Pana do Rady Nadzorczej Operatora Systemu Przesyłu Gazu Ukrainy GTSOU jako jej niezależnego członka i je-

dynego Polaka. Proszę powiedzieć, jak przebiegały wybory do tak prestiżowej Rady i na czym polega Pana funkcja w tym gremium?

W Ukrainie w dużych spółkach, należących do państwa, takich jak GTSOU, wprowadzany jest system rady nadzorczej, w której część przedstawicieli ma charakter niezależnych ekspertów. Takie rozwiązanie znajdziemy również w systemie amerykańskim, który wprowadza funkcję dyrektora niewykonawczego (non-executive director), a więc takiego, który nie zarządza bezpośrednio firmą. Można powiedzieć, że jestem jedyną osobą, która została wybrana ponownie na kolejną, trzecią już kadencję. Za każdym razem moja elekcja do Rady Nadzorczej GTSOU była poprzedzona wieloetapowym postępowaniem kwalifikacyjnym. Pierwszy etap organizowała zewnętrzna firma doradztwa personalnego, która zaprezentowała krótką listę kandydatów, spośród których wybrano później członków Rady przez tzw. komitet nominacji, zaś ostateczny wybór zatwierdziła Rada Ministrów Ukrainy.

Z reguły konkurencja na to stanowisko jest bardzo duża, bo na 3–4 wolne miejsca startuje z Europy około kilkudziesięciu kandydatów, czyli na jedno miejsce ubiega się około 20 osób. Zadaniem Rady jest prze-

de wszystkim sprawowanie nadzoru nad całą spółką, a więc wybranie jej zarządu, podejmowanie różnego rodzaju działań, zwłaszcza w tak trudnej sytuacji, w jakiej jest teraz Ukraina.

Wojna w Ukrainie wymusza pewne określone działania. Jakie w związku z tym wyzwania stoją przed GTSOU? Można powiedzieć, że ta sytuacja paradoksalnie zintegrowała rynek europejski i pokazała, że w kwestii gazu można uniezależnić się od Putina i Rosji?

Dotychczas głównym źródłem przychodów GTSOU był tranzyt gazu z Rosji do krajów europejskich, jednak obecnie, ze względu na konflikt, znacznie zmniejszył się poziom tranzytu, również ze względu na zmniejszone zakupy gazu z Rosji przez kraje Unii Europejskiej. Co prawda ograniczone ilości gazu dalej transportowane są do niektórych krajów europejskich, ale stanowi to około 20% wcześniej przesyłanego wolumenu. Do czasu wojny Ukraina była największym krajem tranzytowym gazu, natomiast w tej chwili musimy myśleć przede wszystkim o zmianach i pozyskaniu innych źródeł aktywności i przychodów w Spółce GTSOU. Należy pamiętać, że do tej pory gaz z Rosji był relatywnie najtańszy, więc trudno dziwić się odbiorcom w Europie Zachodniej, że wybierali właśnie ten wariant. Rzeczywiście wojna w Ukrainie spowodowała, że Europa naprawdę zjednoczyła się we wspólnym działaniu. Nastąpił znaczący odwrót od zakupu nośników energii z Rosji, w tym w szczególności gazu ziemnego. Europa zaczęła w tej nowej sytuacji poważnie myśleć o odnawialnych źródłach energii, a to ogromna zmiana. Zjawisko to pokazuje, że niestety czasami trzeba „dostać po głowie”, żeby się obudzić i zastanowić nad tym, co zrobić lepiej.

Niedawno GTSOU podpisała deklarację o współpracy z polskim Gaz-Systemem. Czy w związku z tym gaz do Ukrainy będzie teraz dystrybuowany z Polski? Wszystko zależy od zapotrzebowania gazu w Ukrainie. Od 2009 r. przez 7 lat byłem prezesem Gaz-Systemu, a także prezesem Polskiego LNG, czyli spółki odpowiedzialnej m.in. za budowę terminala w Świnoujściu, w efekcie czego pierwszy transport gazu z Polski do Ukrainy uruchomiliśmy na przełomie lat 2013/2014. Dziś mamy więcej możliwości, jednak należy pamiętać, że produkcja gazu w Ukrainie jest zbliżona do

jego konsumpcji, wobec czego ten kraj nie potrzebuje dodatkowych dostaw „błękitnego paliwa”. Sytuacja ta jednak może ulec zmianie w przypadku zakończenia wojny. Powrót do usystematyzowanej gospodarki, w tym odbudowy kraju, może spowodować zwiększone zapotrzebowanie na gaz ziemny i wówczas transport tego nośnika energii z kierunku zachodniego do Ukrainy może stać się faktem. Ponadto wszystkie połączenia systemów Ukrainy i Polski są podyktowane potrzebą integracji rynku europejskiego z ukraińskim.

W kontekście zmian klimatu ważna jest zielona energia. Jaką rolę odgrywa gaz w tej kwestii, szczególnie w porównaniu z tradycyjnymi paliwami?

Gaz jest uważany za tzw. paliwo przejściowe, które ma doprowadzić do całkowitej eliminacji paliw kopalnych. Chociaż nie jest idealnym rozwiązaniem, to elektrownie gazowe są zdecydowanie o wiele bardziej przyjazne dla środowiska niż te oparte na węglu, poza tym możemy je stosunkowo szybko włączyć i wyłączyć, a zatem elastycznie uzupełnić niedobory energii. Pomimo obecnego znaczenia gazu, długoterminowym celem jest zastąpienie go bardziej zrównoważonymi źródłami dającymi tzw. zieloną energię, np. przez wiatr, geotermię i energię słoneczną. Przed nami z pewnością przejście do bardziej zaawansowanych technologii zrównoważonych źródeł, m.in. produkcja i magazynowanie wodoru oraz zwiększenie efektywności energetycznej, a więc gromadzenie energii, gdy jest nadmiar, i wykorzystywanie jej w okresach wyższego zapotrzebowania. Myślę, że wódór to jedno z kluczowych rozwiązań dla przyszłości zrównoważonej energetyki.

Mówi się, że katastrofa związana ze zmianami klimatu jest nieunikniona. Jakie wobec tego działania powinniśmy podjąć, aby zminimalizować jej negatywne skutki?

Zmiany klimatu i związane z nimi kryzys mogą prowadzić do katastrofalnych skutków, ale ich zakres można zminimalizować poprzez określone działania na wielu frontach. Winston Churchill powiedział: „Nigdy nie martwię się o działanie, a jedynie o bezczynność”, zatem problemem jest zawsze brak działania i ignorowanie problemów. Z jednej strony musimy inwestować w odnawialne źródła energii i zwiększać efektywność energetyczną, a z drugiej kluczowe jest zwiększanie świadomości

Fot. Bartosz Proll

ności społeczeństwa. Musimy w końcu zrozumieć, że dbanie o klimat i środowisko to nie tylko kwestia zaawansowanych technologii, ale także zmiana naszych codziennych nawyków i postaw.

Od 2021 r. pełni Pan funkcję dyrektora Centrum CeReClimEn UMCS. Jakie działania podejmuje ta jednostka, zwłaszcza w kontekście globalnych wyzwań związanych ze zmianami klimatu?

Centrum CeReClimEn UMCS powstało z inicjatywy obecnego Rektora UMCS jako platforma współpracy interdyscyplinarnej, międzyinstytucjonalnej i międzynarodowej, skupiająca wiodące instytucje i firmy z kraju i ze świata zainteresowane prowadzeniem wspólnych badań naukowych oraz podejmowaniem działań w zakresie zmian klimatu i środowiska. Aktywność Centrum dotyczy trzech głównych obszarów. Po pierwsze nauki, a więc realizacji interdyscyplinarnych projektów obejmujących swoim zakresem kwestie dotyczące badań oraz ochrony klimatu i środowiska naturalnego. Po drugie edukacji, czyli aktywności podnoszących świadomość społeczną i po trzecio, obszaru implementacyjnego, ukierunkowanego na realizację projektów przygotowanych we współpracy z przedsiębiorstwami i samorządami, mających praktyczny wpływ na poprawę klimatu i środowiska naturalnego.

Ostatni projekt Centrum to istotny krok w kierunku edukacji społeczeństwa na temat zrównoważonej

energetyki. Mam tu na myśli realizację przedsięwzięcia pn. „Podnoszenie świadomości w zakresie znaczenia OZE i konieczności transformacji energetycznej oraz znaczenia oszczędzania nośników energii”.

To przedsięwzięcie, które wpisuje się w działania, jakie prowadzimy w kierunku systematycznego podnoszenia świadomości społecznej w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska naturalnego, w tym w szczególności wykorzystywania technologii umożliwiających pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych oraz wdrażania rozwiązań prowadzących do poprawy efektywności energetycznej. Zależało nam na zbudowaniu nowoczesnej, atrakcyjnej platformy edukacyjnej, o wysokich walorach merytorycznych. W ramach projektu przygotowaliśmy m.in. internetowy program edukacyjny i serię wykładów e-learningowych dla odbiorców z różnych grup wiekowych i o różnym poziomie świadomości ekologicznej, a więc uczniów szkół, studentów oraz młodych pracowników naukowych. Chcieliśmy dotrzeć do młodego pokolenia w sposób bardziej atrakcyjny, dlatego postanowiliśmy wykorzystać kanały, którymi komunikują się na co dzień. W rezultacie powstały gotowe pomoce dydaktyczne, a dzięki wykorzystaniu nowoczesnych platform elektronicznych, m.in. w popularnych serwisach i mediach społecznościowych, trafią do jeszcze szerszego grona odbiorców zainteresowanych tematyką OZE i efektywnością energetyczną.

Rozmawiała Klaudia Olender

Z chemią od kuchni

Okiem eksperta

Kuchnia to nasze domowe laboratorium chemiczne. Tam każdy z nas, o ile tylko chce, może prowadzić własne kuchenne eksperymenty. I niezależnie od tego, czy jest to miejsce przygotowywania posiłków, ulubiona przestrzeń do wspólnego spędzania czasu, czy też miejsce do kulinarnego eksperymentowania – w kuchni dzieje się magia. Ale nie zawsze tak było.

Jak gotowano kiedyś?

Dawniej kuchnię traktowano tylko jako miejsce do przygotowywania potraw – niezależnie czy było to ognisko, rożen, czy piec opalany drewnem. Potem pojawiły się naczynia – najpierw te wyplatane, potem gliniane, aż w końcu blaszane – zwłaszcza, gdy na początku XIX stulecia w Polsce zagościły kuchnie murowane z cegły lub kafli, kryte początkowo jednolitą blachą, później fajerkami. Obecnie kuchnie indukcyjne wymagają od producentów wielowarstwowych naczyń, tworzonych najczęściej z aluminium bądź miedzi, które doskonale przewodzą ciepło i rozpraszają temperaturę.

Do wyposażenia kuchni należała duża ława lub stół, potem pojawiły się szafy i półki. Nieodzowne były narzędzia i drobne wyposażenie: becзки, stągwie, maselnice, ściski, foremki, pojemniki, moździerz i młynki, wagi, durszlaki itd. Potem pojawiły się inne udogodnienia – zlewy i zlewozmywaki, dziś dostępne w różnych kolorach i kształtach, wykonane z granitu, stali nierdzewnej czy ceramiki. Chociaż większość naszych gospodarstw domowych wyposażona jest już w zmywarkę do mycia naczyń, to jednak bez tego elementu wyposażenia kuchni trudno wyobrazić sobie przygotowywanie posiłków. Co ciekawe, pierwsze zlewozmywaki były płytkami, drewnianymi lub kamiennymi misami i nie były na stałe montowane do mebli kuchennych – nazywano je suchymi. Dopiero kolejne „generacje” zasilano w wodę. Nadal jednak była to woda zimna.

Na wyposażeniu każdej kuchni mamy także lodówkę. Została ona wynaleziona przez General Electric w 1911 r. i mimo że kosztowała więcej niż samochód,

coraz częściej pojawiała się w amerykańskich domach. Odkąd w 1957 r. wrocławskie zakłady Zakrzów (późniejszy Polar) wyprodukowały pierwsze Mewy, lodówka, oprócz kuchenki i zlewu, stała się również wyposażeniem każdej polskiej kuchni.

Kolejno pojawiły się także w powszechnym użyciu sztućce. Znany od wieków widelec służył do nabierania potraw z półmisek, jedzono zaś palcami, co powyżej ułatwiając sobie dzielenie większych porcji nożem. Nawet łyżki swoim wyglądem bardzo różniły się od tych dzisiejszych. Zapewne współczesna łyżka wywodząca się z Persji pochodzi od muszli. Łacińskie *cochlea*, oznaczające muszlę ślimaka, kojarzy się nam z „chochłą”. Z widelcem także wiąże się ciekawa historia. Początkowo był dwuzębny i okazał się niezastąpiony podczas spożywania spaghetti. W Polsce zaczęto używać go za sprawą królowej Bony. Trzeci ząb widelca w symboliczny sposób miał nawiązywać do liczby palców wykorzystywanych do jedzenia rękami. Obecnie większość jest bardziej wygodna i zawiera cztery zęby. Z kolei nóż stołowy ma swój początek od ostrego noża myśliwskiego. Ludwik XIV uznał, że ostro zakończone noże są zbyt niebezpieczne i zakazał używania ich przy stole. Aby były bezpieczne, nadano im zaokrąglony kształt. W Polsce bardzo popularne były sztućce platerowane uzyskiwane metodą walcowania na gorąco miedzi, mosiądzu lub tzw. nowego srebra.

Nie można zapomnieć o dzienniku laboratoryjnym. W kuchni to tzw. książka kucharska lub współczesny elektroniczny „przepisownik”. W literaturze poradnikowej *Kuchnia polska* to element tożsamości i kultury. I chociaż trudno stwierdzić, czy książka Lucyny Cwierzakiewiczowej *365 obiadów za pięć złotych* obecnie byłaby tak popularna jak ówczesnie, to *Kucharz doskonały* Wojciecha Wielądki jest znany wszystkim, którzy czytali *Pana Tadeusza*.

Warto też wspomnieć, że tak jak przepisy również gust smakoszy zmieniał się z biegiem czasu. Kuchenni chemicy pracują dziś jako kucharze molekularni. Nasze popularne potrawy – rosół z makaronem, po-

Fot. Barbara Prohl

midorowa, kotlety schabowe i mielone, pieczenie wieprzowe w sosie, marchewkę z groszkiem – zastępują wywarami *super eco food*, lekkimi piankami, musami lub potrawami przygotowywanymi z wykorzystaniem wyparek, zestawów do destylacji, kolumn chromatograficznych czy techniki zamrażania ciekłym azotem. Przykładem może być tu kuchnia proponowana przez Hestona Blumenthala. Znany jest on ze swojego innowacyjnego, naukowego podejścia do gastronomii, określanego mianem kulinarnej alchemii. Blumenthal jest niezwykle osobowością, która może poszczycić się licznymi nagrodami i wyróżnieniami. W 2004 r. prowadzona przez niego restauracja The Fat Duck uzyskała prestiżowe trzy gwiazdki Michelin. Czy zatem wiedza

chemiczna jest nam potrzebna, by nadążyć za tymi trendami? Zapewne tak. Ale nie bójcie się Państwo – ta elementarna, na poziomie podstawowym, w zupełności nam wystarczy.

Chemia w kuchni, czyli co zrobić, żeby nam smakowało

Kiedy jemy, odczuwamy, że jedzenie to o wiele więcej niż tylko smak, wygląd i zapach. Oprócz smaku liczy się konsystencja, sposób, w jaki jedzenie czuje się w ustach. Liczy się nie tylko to, czy coś jest słodkie, słone, kwaśne, pikantne, ostre czy łagodne, gorące czy zimne, ale czy jest miękkie, twarde, delikatne, chrupiące, rozpylające się w ustach. Zatem liczy

się jego elastyczność. Dobrym przykładem jest wołowy stek. Mięsa na steki charakteryzują się wyjątkową kruchością, delikatnością i doskonałą ilością marmurkowatości, mają metaliczny posmak. To właśnie tłuszcz odpowiedzialny jest za smak, aromat i soczystość mięsa. Im większa marmurkowatość, tym delikatniejsze steki. Oczywiście liczy się stopień wysmażenia, od *rare* w temperaturze 48°C, czyli tzw. stek krwisty, do *well done* o temperaturze 65°C, czyli stek wysmażony. Inny przykład, tym razem dla miłośników czekolady – mus czekoladowy zaliczany do tzw. pian spożywczych. Jest lekki i delikatny, rozplływa się w ustach. Posiada bardzo niską elastyczność. Z kolei kostka czekolady jest twarda i sztywna. Jej elastyczność ma znacznie wyższą wartość. Prawdziwą belgijską czekoladę gryziemy z wykorzystaniem większej siły. Elastyczność ma swoje granice. Delikatne naciśnięcie np. pianki czekoladowej pozwala jej powrócić do pierwotnego kształtu. Jest to odkształcenie sprężyste – materiał nie ulega odkształceniu, pozostaje zasadniczo niezmienny. Natomiast mocne naciśnięcie spowoduje zgniecenie i odkształcenie.

Ze względu na specyficzną strukturę i duży udział frakcji gazowej, piany spożywcze charakteryzuje delikatność i przyjemne odczucie w ustach. Typowy przykład – kremowa biała, zwarta i gęsta piana piwna. Pienistość piwa jest istotnym wyróżnikiem jego jakości. Obecność piany istotnie ogranicza utlenianie i utrzymuje piwne aromaty. Jak ona powstaje? Gaz (dinitlenek węgla i/lub azot – dla marki Guinness) wyodrębnia się z cieczy w wyniku gwałtownego spadku ciśnienia w butelce/puszcze. Jest lżejszy od cieczy i unosi ku górze białka pochodzące ze słodu użytego do produkcji piwa (im lepszej jakości sód, tym gęstsza i trwalsza piana). Są to białka transportujące tłuszcze oraz białka, które odpowiadają za trwałość piany. Piana w piwie zawiera także pochodzące z chmielu tzw. kwasy α , które odpowiadają za charakterystyczny gorzki smak. To właśnie dlatego piana jest bardziej gorzka niż sam trunek. Na intensywność pienienia się piwa wpływa również sposób jego nalewania (po ściance), temperatura (niższa spowalnia proces uwalniania gazu) oraz rodzaj naczyń (wąskie i smukłe). W przypadku piw kraftowych brak piany może być konsekwencją zastosowania dodatków bogatych w tłuszcze. Tłuszcz jest wrogiem piany! Z tego też powodu kufle powinny być czyste.

Nieco inną strukturę ma bita śmietana uzyskiwana przez mechaniczne ubijanie oziębionej śmietanki o odpowiedniej zawartości tłuszczu. Bitą śmietaną jest pianą, w której pęcherzyki powietrza są stabilizowane przez zaglomerowane cząsteczki tłuszczu. W pierwszej fazie ubijania śmietanki powietrze zostaje do niej wtłoczone w postaci dużych pęcherzy. Cząsteczki tłuszczu skupiają się na granicy faz gaz – ciecz i stabilizują fazę gazową. Ponadto w fazie ciągłej ulegają aglomeracji. Wstępne schłodzenie śmietanki powoduje szybsze zestalenie tłuszczu i przeciwdziała jego koalescencji. Jeżeli śmietanka nie będzie odpowiednio oziębiona, szybko uzyskamy masło. Dalsze ubijanie powoduje podział pęcherzyków powietrza i rozwinięcie powierzchni międzyfazowej, a wzrost ilości pęcherzyków i postępująca aglomeracja tłuszczu – wzrost lepkości, usieciowanie i otrzymanie trwałej piany.

Mówiąc o bitej śmietanie, nie można zapomnieć o uwielbianych przez dzieci i dorosłych lodach. Już pierwsze historyczne wzmianki o deserach przyrządzanych z owoców i mleka z dodatkiem lodu i śniegu pochodzą z Chin prawie sprzed 5000 lat. Były one jednak podobne do dzisiejszego sorbetu, czyli soku z kruszonym lodem. Dało to początek słynnym weneckim lodom. Wkrótce recepturę lodów wodnych zaczęto wzbogacać o jajka i śmietanę. Ale zbyt duża ilość śmietany powoduje „ciężkość” lodów oraz zmniejszenie subiektywnego odczucia świeżości (tłuszcz ma mniejszą przewodność cieplną od wody). Dodatek emulgatorów czy stabilizatorów nie jest niczym szczególnym, jeśli chodzi o recepturę lodów. Jaja i zawarta w nich lecytyna to typowy przykład, czy coraz bardziej popularna mączka chleba świętojańskiego, znana również jako guma karobowa. Ich dodatek powoduje przedłużenie świeżości i poprawienie tekstury lodów. Jeśli domowe lody są za twarde, dodatek glukozy, karobu lub, jak w tradycyjnych gelato, skrobi, powinien poprawić ten parametr i spowodować, że mogą być serwowane w temperaturze, jaką zapewniają nam domowe lodówki (-15/-17°C).

Wracając do chemii w kuchni, wspomnijmy też o tym, że moduł sprężystości pokarmu jest równie istotny co jego elastyczność. Kiedy jemy, ściskamy lub wydłużamy wiązania w spożywanych pokarmach, zmieniając ich położenie względem siebie. A każde wiązanie charakteryzuje się określoną energią, która jest wymagana

do jego odkształcenia. Pianka czekoladowa ma mniejszy moduł sprężystości niż stek – przy danej objętości trzeba ścisnąć mniej wiązań. Sprężystość jest bardzo istotna w przypadku wyrobów piekarniczych.

Gluten jest odpowiedzialny za elastyczność wielu produktów zawierających pszenicę, takich jak chleb czy makaron. Jego obecność sprawia, że niektóre ciasta są bardziej delikatne niż inne. Obecność glutenu znacznie poprawia cechy reologiczne wyrobów piekarniczych – mają mniejszą lepkość, większą podatność na obróbkę mechaniczną, są bardziej sprężyste przy jednoczesnym wzroście wytrzymałości na procesy rozrywania. Gluten składa się z gliadyny i gluteiny (1:1). Podczas mieszania ciasta, czyli tzw. miesienia, wyżej wymienione białka tworzą tzw. siatkę glutenową. To w niej, w procesie wyrostania, np. ciasta drożdżowego, zamknięte są pęcherzyki ditlenku węgla. Podczas pieczenia gluten „ścina się”, ulega denaturacji, a ciasto uzyskuje charakterystyczną porowatość. Podczas pieczenia również inne składniki ciasta ulegają zmianom, część skrobi zamienia się w kleik skrobiowy, ciecze przechodzą w parę i podobnie jak gazy fermentacyjne oraz powietrze wprowadzone w czasie wyrabiania, powodują spulchnianie ciasta. Białko jaj także tworzy szkielet, na którym opiera się kleista masa ciasta. Alkohol, jaki wytworzył się podczas fermentacji, ulatnia się w całości. Powierzchnia ciasta po pewnym czasie rumieni się (reakcja Maillarda), ponieważ skrobia, cukier łączą się z białkiem.

Należy pamiętać, że gluten powoduje celiakię prowadzącą do zaniku kosmków jelita cienkiego, które zwiększają jego powierzchnię i są odpowiedzialne za wchłanianie składników odżywczych. W efekcie toksycznego działania glutenu wchłanianie pokarmu jest upośledzone. Produktami naturalnie bezglutenowymi, w których – według ustaleń FAO/WHO – zawartość glutenu nie przekracza 20 mg na kg, są: kukurydza, ryż, ziemniaki, soja, proso, gryka, tapioka, amarantus, mniolik, soczewica, fasola, sago, sorgo, orzechy, a także mięso, owoce i warzywa.

Kolejnym parametrem jest lepkość – ma fundamentalne znaczenie w odczuwaniu smaku. Jest jedną z najważniejszych cech fizykochemicznych półpłynnych sosów, zup, ketchupów, przecierów itp. By sosy były „lepkie”, powinny zawierać żelatynę lub skrobię. Sosy mięsne są klasycznie wytwarzane przez rozpuszczenie żelatyny z mięsa w procesie długiego gotowania.

W przypadku sosów zagęszczanych skrobią przykładem jest beszamel, który powstaje poprzez gotowanie mleka i mąki z dodatkiem masła. Skrobia nie jest odporna na niską temperaturę i działanie enzymów tzw. amylaz (pod ich wpływem sosy stają się rzadsze). Dobry sos powinien być jedwabiście gładki i gęsty. Odpowiednią teksturę zapewnia właśnie dodatek tłuszczu (mięso, oliwa, masło, mleko, parmezan), żelatyny (z mięs najbardziej „kleista” jest cielęcina) i skrobi (makaron, woda z makaronu, zasmażka). Coraz częściej w nowoczesnej kuchni stosuje się długie blendowanie części składników jako najlepszy sposób na „zagęszczenie”. Na rynku na początku XX w. pojawiły się także nowe zagęszczacze stosowane później przez modernistycznych szefów kuchni. Należą do nich karob, guma guar pochodząca z nasion lnu czy karageniny z wodorostów, szczególnie polecane do dań mlecznych.

Podsumowanie

W kuchni warto eksperymentować, by poznawać nowe smaki i tekstury spożywanych produktów. Znajomość chemii w tych naszych eksperymentach bardzo pomaga. Musimy pamiętać o jeszcze jednej kwestii. Zgodnie z szacunkami ONZ w 2060 r. liczba ludności na Ziemi osiągnie 10 miliardów. Przeludnienie planety i kryzys klimatyczny generują nowe wyzwania, jeśli chodzi o produkcję i dystrybucję żywności. Obecnie spośród 8 miliardów ludzi na Ziemi jeden miliard osób głoduje, drugi miliard zmaga się z nadwagą. Nadmiar żywności w niektórych rejonach świata nie jest wykorzystywany w sposób racjonalny. Żywność jest marnotrawiona. To nie jest tylko problem ekonomiczny, to również problem etyczny i ekologiczny. Zastanówmy się, jak ograniczyć marnowanie żywności. Przeglądajmy półki w lodówce, wykorzystujmy zapasy, planujmy zakupy, kupujmy świadomie. Zanim coś wyrzucimy, zastanówmy się, czy nie możemy tego wykorzystać. Duża część żywności, którą wyrzucamy, ma ogromny potencjał. Wystarczy szukać inspiracji kulinarnych, w czym bardzo pomaga chemia.

Na koniec chciałabym życzyć wszystkim miłego świątecznego gotowania, a młodych miłośników kuchni zachęcić do rozwijania wiedzy z tego zakresu na naszej nowej specjalności analiza żywności i środków spożywczych na kierunku chemia I stopnia, która zostanie uruchomiona w roku akademickim 2024/2025.

Dorota Kołodyńska

Prosty język jest dla wszystkich

Rozmowa z dr. hab. Pawłem Nowakiem,
prof. Uczelni z Katedry Komunikacji Medialnej
UMCS

22 listopada UMCS dołączył do grona sygnatariuszy deklaracji prostego języka. Czym w ogóle jest prosty język? Jak możemy go zdefiniować?

Prosty język – najkrócej rzecz ujmując – jest sposobem komunikacji instytucji, organizacji, podmiotów z obywatelkami i obywatelami, czyli z osobami, które muszą załatwiać różnego rodzaju sprawy związane z ich codziennym funkcjonowaniem. Coraz częściej o prostym języku mówi się też w kontekście mediów informacyjnych. Niektórzy zastanawiają się nad tym, czy media nie powinny przekazywać najważniejszych informacji właśnie prostym językiem.

W jakiego typu tekstach powinniśmy stosować prosty język?

Ze względu na moje wieloletnie doświadczenie z prostym językiem oraz świadomość tego, jak bardzo mało kompetentną językowo grupą są w większości mieszkańcy globalnej Północy chciałbym, żeby wszystkie dokumenty były pisane prostym językiem. Bardzo by to pomogło ludziom w ich codziennym życiu. Chodzi zatem o teksty tzw. użytecznościowe, praktyczne, które są niezbędne do tego, aby funkcjonować w społeczeństwie, np. mieć obywatelstwo, opłacać media, załatwiać sprawy w urzędach, rozumieć to, co się komunikuje informacyjnie na temat zmian w życiu prawnym, administracyjnym, urzędowym. Czymś zupełnie innym są teksty artystyczne, estetyczne, które nie są potrzeb-

ne praktycznie, tylko rozwijają kulturalnie, podnoszą kompetencje użytkowników języka. Dokumenty, które są niezbędne do funkcjonowania w społeczeństwie, powinny być napisane prostym językiem, a teksty literackie, artystyczne, mogą być i są pisane innym językiem. Dlatego należy umieć je odróżniać.

Wymieńmy teraz najważniejsze cechy prostego języka.

Po pierwsze zwięzłość. To dotyczy wszelkiej komunikacji publicznej z obywatelkami i obywatelami. Zwięzłość oznacza minimum słów, maksimum treści. Krótkie zdania, 7–10 wyrazów, to wydaje się trudne, ale sprawia, że tekst staje się łatwy do zrozumienia zarówno jako całość, jak i konkretne zdanie.

Druga zasada mówi, że te słowa muszą być zgodne z regułami języka polskiego. Zgodnie z regułami, ale potocznymi, a nie hiperpoprawnymi, bo wadą języka nieprostego jest to, że wybiera formy ekskluzywne, które zna bardzo mało osób – one są idealne, ale niekomunikatywne.

Trzecia cecha zatem to komunikatywność, czyli umiejętność przygotowania tekstu w taki sposób, żeby był prosty do oceny i przeczytania. Żeby treści, których szukamy, były łatwe do znalezienia. Jeśli mamy krótki tekst, to nie ma tego problemu. Natomiast jeśli mamy tekst dłuższy, to dobrze jest go posegmentować. Poszczególne części warto nazwać albo wskazać przez inne elementy, gdzie co się znajduje, aby dało się łatwo do nich dotrzeć. Na tym polega komunikatywność.

Fot. Bartosz Pool

Bardzo ważne jest także to, jak dany tekst jest skonstruowany. Dobrym rozwiązaniem są w tym wypadku wyliczenia, wypunktowania, elementy graficzne.

Inną istotną cechą prostego języka jest osobowość, czyli trzeba wskazać, kto jest autorem i adresatem pisma. Jeśli jest nim instytucja, to podajemy jej nazwę w pierwszym zdaniu, np. „Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej uchwalił”. A później pojawiają się informacje szczegółowe wprowadzone poprzez pierwszą osobę liczby mnogiej, np. „podjęliśmy decyzję”. To jest

łatwe do zrobienia. I niech też będzie widać odbiorcę, że to jest np. pan lub pani.

Wiemy już, że twórca danego dokumentu, komunikatu powinien posługiwać się prostym językiem. A co z jego odbiorcą? Dla kogo prosty język jest przeznaczony?

Paradoksalnie dla coraz większej grupy odbiorców. Kiedy powstawała idea prostego języka, mówiono głównie o osobach, które mają nikłe kompetencje językowe, nie

są przygotowane do odbioru skomplikowanych pism urzędowych, administracyjnych czy prawnych. Natomiast obecnie prosty język jest potrzebny każdemu, kto się spieszy, kto ma poczucie, że rozumie teksty urzędowe, administracyjne i prawne, ale chce temu poświęcić jak najmniej czasu. Ludzie w dzisiejszych czasach nie chcą rozumieć, tylko chcą wiedzieć. Nie jest dla nich ważne skomplikowane wytłumaczenie, dlaczego do czegoś doszło, tylko oczekują jasnego wskazania, co mają zrobić w danej sytuacji, ale pod warunkiem, że jest to dla nich korzystne.

Dlaczego powinniśmy używać tego języka?

Bo on nie selekcjonuje ludzi na lepszych i gorszych, wręcz przeciwnie – pozwala traktować ich równorzędnie. Pokazuje, że każdy z nas, niezależnie od tego, jakie ma wykształcenie, miejsce w społeczeństwie, jaki zawód wykonuje, ma prawo do bycia traktowanym podmiotowo. Jego największą zaletę widzę w tym, że ludzie, czytając tekst napisany prostym językiem, jeśli nie mają problemów z samooceną lub zbyt wybujałego ego, czują, że ten tekst jest dla nich. Natomiast są też takie osoby, i to się wielokrotnie w dyskusjach o prostym języku podnosi, które uważają, że prosty język zubaża polszczyznę. Kiedy szkole różne grupy młodych ludzi, np. na aplikacjach sędziowskich czy prawniczych, słyszę, że to jest taka komunikacja, która jest komunikacją wiejską. Jednak jeżeli człowiek jest pogodzony z samym sobą, ma o sobie wysokie mniemanie, ale takie racjonalne, to raczej w prostym języku nie zobaczy zagrożenia dla swojej pozycji. Prostym językiem jest językiem włączającym, równościowym, wartościującym, ponieważ każdy człowiek zasługuje na szacunek.

Mówi Pan, że taka forma komunikacji ma też przeciwników. Możemy ich w jakiś sposób przekonać do prostego języka?

Myślę, że nie. To bardzo trudne zadanie, dlatego że prosty język ma najwięcej przeciwników wśród ludzi starszych, którzy nauczyli się tego języka nieprostego i posługują się nim od lat. Często okupowali to cierpieniami, wyrzeczeniami, bardzo dużo wysiłku wymagało od nich jego opanowanie. Jednocześnie mają poczucie, że język tradycyjny, dawny sprawia, że są potrzebni. Więc przekonanie ich jest trudne, bo nie widzą żad-

nej korzyści w tym dla siebie. Należy pamiętać o tym, że dla ludzi, którzy przez 30, 40 lat czytali pisma urzędowe napisane w tradycyjny sposób, pismo napisane prostym językiem wywoła szok. Nie zawsze pozytywny, bo jednak muszą opuścić swoją strefę komfortu. Prostym językiem ma przywracać ludziom szacunek, dawać poczucie, że są podmiotami. Ale gdy taka osoba dostanie pismo: „musi pan zapłacić podatek”, a nie: „na podstawie artykułu...”, to może się czuć potraktowaną właśnie przedmiotowo.

I to jest paradoks, którego nie jesteśmy w stanie rozwiązać. Uważam, że dla tej części osób najstarszych, to nie jest rozwiązanie komunikacyjne, ale jednocześnie one też rozumieją teksty w prostym języku. Mogą być niezadowolone, ale to nie jest powód, żeby prostego języka nie wprowadzać. Przeciwnicy zawsze się znajdują, również wśród osób młodszych. To wynika z czynników środowiskowych, np. z jakiej rodziny pochodzą. Jeśli jest to rodzina inteligentna, z wielopokoleniowymi tradycjami, która uważa, że język polski to wyłącznie język literacki, to taka młoda osoba będzie przeciwnikiem prostego języka, ponieważ widzi w nim zagrożenie dla tego, co ją ukształtowało. To są takie czynniki, na które nie mamy wpływu. Natomiast ja jestem przekonany, że z prostego języka jest znacznie więcej korzyści niż strat.

Wróćmy jeszcze na chwilę do podpisanej deklaracji. Co to oznacza dla nas jako Uczelni?

To krok we właściwym kierunku. Wielokrotnie namawiałem do tego prof. Zbigniewa Pastuszaka, a nawet całe władze rektorskie. Na naszym Uniwersytecie już od jakiegoś czasu są organizowane szkolenia z prostego języka. Świadczy to o tym, że istnieje potrzeba poszerzenia wiedzy pracowników z tego zakresu.

UMCS przyjął na siebie obowiązek realizacji zasad i reguł prostego języka, co z różnych powodów w naszej Uczelni jest niezbędne. Po pierwsze wspólnotę akademicką tworzą osoby w różnym wieku. Dla osób młodszych ważne jest, aby komunikacja uniwersytecka stała się bardziej przystępna, a ci starsi z kolei są na tyle kompetentni i zaznajomieni z językiem nieprostym, że sobie z tym drugim poradzą, jeśli przełamią swoje schematy i szablonny językowe. Po drugie jest u nas bardzo dużo studentek i studentów, dla których UMCS nie był pierwszym wyborem. Te osoby (mające np. analfabetyzm funkcjonalny, trudności ze zrozumieniem tekstu drukowanego) ła-

twiej odnajdą się na Uczelni i w codziennych sytuacjach dzięki tekstom napisanym prostym językiem. Po trzecie studiuje u nas bardzo dużo cudzoziemców, zwłaszcza z Białorusi i Ukrainy, którzy przeszli kurs języka polskiego, ale poziom jego znajomości jest podstawowy. Prosty język zagwarantuje, że będą mieć większą szansę na zrozumienie tekstów bez używania translatorów.

I tak na koniec – dzięki temu aktowi staliśmy się uczelnią nowoczesną, europejską, biorącą pod uwagę zmiany cywilizacyjne. Nie ma powodów, żebyśmy nie byli prości językowo w komunikacji uniwersyteckiej, bo to nie jest zamach na powagę uczelni. Chcemy przecież, aby UMCS był uczelnią na miarę XXI, a nie XIX w.

W swoich wypowiedziach wielokrotnie Pan podkreślał, że prosty język stoi w sprzeczności z językiem inkluzywnym. Czy da się to jakoś pogodzić?

Próbujemy, ale z różnym skutkiem. W wielu instytucjach, fundacjach i organizacjach zajmuję się na co dzień łączeniem inkluzywności rekrutacyjnej albo inkluzywności przepisów, regulaminów, raportów z prostotą. Jednak tutaj mamy do czynienia z jedną główną przeszkodą – nazewnictwem w języku inkluzywnym. Ono nie jest proste. Chodzi o to, że gdy włączamy prosty język do wskazywania grup, odwołujemy się do tradycji, co jest nie do przyjęcia z punktu widzenia inkluzywności. Natomiast na pewno zasady prostego języka da się wprowadzić w informacji. Tutaj łączenie inkluzywności z prostym językiem polega na tym, że zostawiamy nazewnictwo inkluzywne, które może być nieco skomplikowane, ale już opis stanowiska albo zasad funkcjonowania firmy piszemy prostym językiem. Instytucje komercyjne dostrzegają korzyści z tego płynące. Jeśli np. zamieszczamy ogłoszenie o pracę, w którym jest wiele wymagań względem pracownika, to doświadczenia zachodnie pokazują, że kobiety rzadko wówczas aplikują. Mają poczucie, że nie spełniają wszystkich kryteriów. Z kolei mężczyźni chętnie biorą udział w rekrutacji, ponieważ są przekonani, że spełniają wszystkie wymagania, i to z nawiązką. Prosty język, który w tego typu ogłoszeniach ogranicza liczbę wymagań do pięciu, powoduje, że ten komunikat staje się bardziej inkluzywny.

Nie jest tajemnicą, że Rada Języka Polskiego, której jest Pan członkiem, pracuje nad nową normą języko-

wą. Czy proponowane zmiany będą współgrać z zasadami prostego języka?

W pewnym sensie tak, ponieważ nowe zasady mają sprawić, że współczesna polszczyzna stanie się prostsza. Jedną z nich będzie np. ujednoczenie zapisu nazw mieszkańców państw i miast. To jest dyskusyjne – duże miasto może być większe od małego państwa, ale nazwy ich mieszkańców piszemy różnie. Jeśli będzie jedna reguła, a nie dwie, to bardzo uprości komunikację.

Należy pamiętać o tym, że norma językowa obejmuje też język literacki. Ja bym się skłaniał jednak do myślenia o normie w kategoriach użyteczności – jeśli tekst ma być użytkowy, to wprowadzamy prosty język, który jest poprawny, ekonomiczny i zawsze zrozumiały. Natomiast kiedy myślimy o języku retorycznym, mającym aspekt estetyczny, wtedy włączamy normę historyczną, opartą na różnego rodzaju przesłankach, które dla większości ludzi nie są do końca czytelne. Oczywiście jest zespół norm, które zawsze obowiązują, niezależnie od rodzaju tekstu. Ale w komunikatach publicznych najważniejsze jest to, aby były skuteczne, a jednocześnie poprawne i zrozumiałe. W tekstach artystycznych możemy sobie pozwolić na więcej, na bardziej wyrafinowane formy, dlatego że tego typu teksty mają zachwycać i skłaniać do refleksji. Proste komunikaty „skanujemy”, a teksty literackie dokładnie czytamy.

Kiedy możemy się spodziewać wprowadzenia w życie tych zmian?

Po koniec września w Olsztynie odbyła się uroczystość ku czci prof. Zygmunta Saloniego, wtedy oficjalnie ogłoszono, że nowa norma językowa zatwierdzona przez Radę Języka Polskiego zostanie wprowadzona w 2026 r. Wszystkie zmiany będą stopniowo ujawniane.

Podsumowując, warto zaznaczyć, że język nieprosty nie jest naganny, tak samo nie jest naganne używanie zasad związanych z przeszłością. To, że zostaną dokonane pewne zmiany, nie oznacza, że w 2026 r. będziemy musieli uczyć się języka polskiego zgodnie z nową normą. Dla osób związanych z artystyczną odmianą języka wszelkie zmiany są przerażające. Dodatkowo bardzo dużo słów „wypada” z języka, co prowadzi u nich do poczucia utraty. Mam jednak nadzieję, że uda się pogodzić w języku w dwie rzeczy – że będzie piękny i wzruszający, a jednocześnie funkcjonalny.

Rozmawiała Magdalena Cichocka

Historia światła

Okiem eksperta

Światło towarzyszy ludzkości od początku istnienia, a nasze postrzeganie go ewoluowało wraz z postępem wiedzy naukowej. Przez wieki ludzie starali się zgłębić tajniki tego, co sprawia, że światło jest tym, czym jest, bo to nie tylko fala elektromagnetyczna, lecz również źródło energii, życia i inspiracji.

Już od zarania dziejów ludzie podziwiali magiczne właściwości światła i obserwowali różne zjawiska optyczne, takie jak zorze, glorie, wieńce, miraże. Duże zainteresowanie wzbudzała tęcza w postaci wielobarwnego łuku, czasami z widocznymi łukami wyższych rzędów. Wiele z tych zjawisk przez wieki pozostawało tajemnicą.

Wczesne koncepcje światła

Najwcześniejsze teorie dotyczące światła miały związek ze zrozumieniem procesu widzenia i zjawisk świetlnych. Grecka cywilizacja, ze swoimi wielkimi myślicielami, stworzyła wiele koncepcji dotyczących natury światła. Dominowała hipoteza promieni wzrokowych wysyłanych przez oczy patrzącego. Ciekawą wizję rozchodzenia się światła prezentował Arystoteles, który twierdził, że światło jest czymś, co istnieje cały czas w ośrodku, a zatem jest nieskończenie szybkie. Prace uczonych z tamtych lat w dużej mierze opisywały tylko zjawiska optyczne, nie wyjaśniając poprawnie przyczyn zachowania się światła, stanowiły jednak fundament dla dalszych odkryć.

Nowożytne spojrzenie na światło

Zainteresowanie nauką i postępy w konstruowaniu precyzyjnych urządzeń optycznych przyczyniły się do głębszego zrozumienia natury światła. Obszerne prace Keplera na temat procesu widzenia czy powstawania obrazów zyskały uznanie uczonych. Na początku XVII w. Kartezjusz i Snellius (później także Fermat) sformułowali niezależnie prawo załamania światła. Znajomość tego prawa (i prawa odbicia światła) pozwoliła Kartezjuszowi na poprawną ilościową analizę powstawania tęczy. Kolejnego przełomowego odkrycia dokonał Izaak Newton, który wykazał przy pomocy przyzmatu, że światło białe jest mieszaniną wielu barw.

Prędkość światła

Czy światło ma „ruch natychmiastowy”, jak pisał Galileusz, czy raczej rozprzestrzenia się ze skończoną prędkością? W 1676 r. Ole Rømer na podstawie obserwacji przez teleskopy zaćmień księżyców Jowisza udowodnił, że prędkość światła musi być skończona. Poprawną wartość prędkości światła uzyskał w laboratorium dopiero w 1849 r. Armand Fizeau. Wykorzystał w tym celu układ ruchomych kół zębatych. Znana obecnie wartość prędkości światła w próżni wynosi

$$c = 299\,792\,458 \frac{\text{m}}{\text{s}} \approx 3 \cdot 10^5 \frac{\text{km}}{\text{s}}$$

i jest jedną najważniejszych stałych fizycznych.

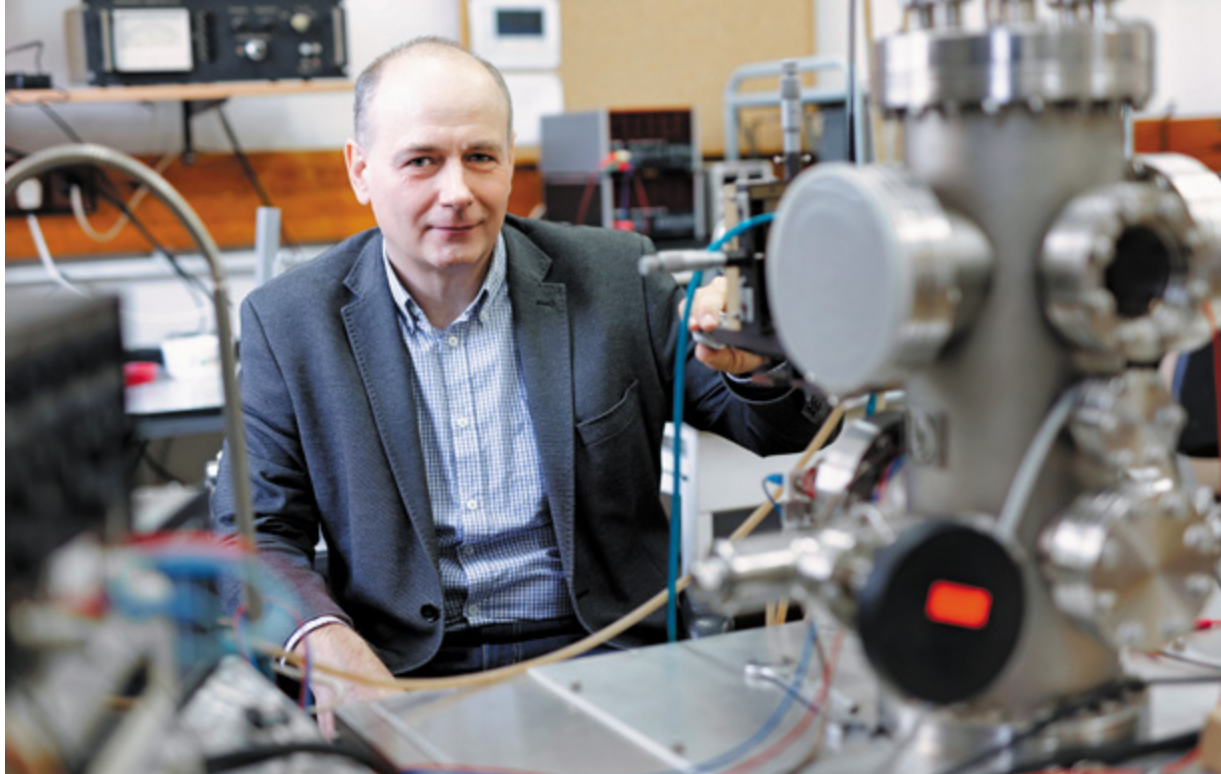
W 1905 r. za sprawą pracy Einsteina na temat teorii względności uległa zmianie koncepcja postrzegania czasu, przestrzeni i ruchu. Wynika z niej, że światło zawsze porusza się ze stałą prędkością, niezależną od obserwatora.

Natura falowa światła

Fale występujące w przyrodzie mogą interferować, czyli nakładać się na siebie, ponadto ulegają dyfrakcji, czyli ugięciu na małych przeszkodach. W drugiej połowie XVII w. Huygens szczegółowo opisał efekty falowe dla światła. Nieco później Étienne Malus odkrył jeszcze jedno zjawisko związane z falami, czyli polaryzację. Wiele ciekawych doświadczeń w zakresie interferencji, dyfrakcji i polaryzacji światła przeprowadzili Thomas Young (doświadczenie interferencyjne z dwoma szczelinami) i Augustin Fresnel (plamka Poissona, polaryzacja kołowa). W tym czasie teoria falo-wa światła wydawała się jedyną słuszną.

Fala elektromagnetyczna to też światło

Jednym z najbardziej wpływowych osiągnięć XIX w. było sformułowanie teorii elektromagnetyzmu przez Jamesa Maxwella. Teoria Maxwella przewidywała istnienie fal elektromagnetycznych, których prędkość rozchodzenia się zgadzała się bardzo dokładnie z war-

Fot. Bartosz Proll

tością prędkości światła. Okazało się, że światło jest właśnie taką falą elektromagnetyczną. Otrzymaliśmy zatem zupełnie nowy obraz natury światła – w tym ujęciu światło to fala złożona z wzajemnie przenikających się i prostopadłych do siebie pól: magnetycznego i elektrycznego. Potwierdzenie eksperymentalne teorii Maxwella i istnienie fal elektromagnetycznych nastąpiło w 1886 r. w laboratorium Heinricha Hertza, który wykazał również, że takie fale podlegają zjawisku odbicia i mogą interferować. Ludzkie oczy są w stanie zarejestrować tylko niewielki fragment całego widma fal elektromagnetycznych, czyli w zakresie o długościach od około 400 nm (niebieski) do 700 nm (czerwony).

Kwantowa teoria światła

Koniec XIX w. to czas, w którym triumfuje falowa teoria światła. Istniało jednak w fizyce kilka niewyjaśnionych zagadnień. Jednym z nich było promieniowanie ciała doskonale czarnego, a innym zjawisko fotoelektryczne zewnętrzne. Oba zagadnienia dotyczą koncepcji światła. Pod koniec XIX w. fizycy wyznaczali eksperymentalne widma promieniowania ciał, ale żadna istniejąca teoria nie mogła ich wyjaśnić. Przełom nastąpił dopiero w 1900 r., kiedy to Max Planck zaproponował, że fale elektromagnetyczne są emitowane i absorbowane w postaci małych porcji, nazywanych kwantami. Energia tych kwantów wynosi $E = h\nu$, gdzie h jest stałą Plancka, a ν częstotliwością fali. Teoria Plancka nie od razu została zaakceptowana przez środowisko naukowców, ponieważ nie wynikała z żadnej obowiązującej wówczas teorii fizycznej.

Koncepcja Plancka posłużyła do wyjaśnienia zjawiska fotoelektrycznego zewnętrznego. Zjawisko to polega na wybijaniu elektronów z powierzchni metalu pod wpływem światła i po raz pierwszy zaobserwował je H. Hertz. W 1905 r. Einstein opublikował pracę, w której wyjaśnił, dlaczego niektóre materiały emitują elektrony pod wpływem padającego światła. Zasugerował, że kwanty światła mogą przekazać elektronom energię, doprowadzając do wybicia takiego elektronu z metalu. W 1916 r. Robert Millikan opublikował wyniki pomiarów zjawiska fotoelektrycznego, które wskazywały na słuszność teorii Einsteina. Kolejnym wsparciem dla teorii kwantowej światła był model atomu Bohra z 1913 r., który zakładał, że przejście elektronu w atomie z orbity wyższej na niższą powoduje emisję kwantu światła. Model ten wyjaśnia, w jakim procesie wytwarzane są w atomie cząstki światła (zwane także fotonami).

Dualizm korpuskularno-falowy

Pod wpływem kwantowej teorii Plancka zmieniło się postrzeganie światła, które nie było już tylko falą, ale stało się też kwantem energii. Dzisiejsze rozumienie natury światła obejmuje zarówno teorię falową, jak i korpuskularną, co nazywamy dualizmem korpuskularno-falowym.

Czy zatem ten obraz światła pozostanie z nami już na zawsze? Wydaje się to mało prawdopodobne. Być może przyszłe koncepcje światła będą związane z obecną we wszechświecie ciemną energią i ciemną materią, gdzie „zamieszkują” ciemne fotony, o których obecnie prawie nic nie wiemy.

Tomasz Kwapiński

Uczestnicy V Polsko-Węgierskiej Konferencji Naukowej →

Archiwum prywatne

Wizyta w Uniwersytecie Loránda Eötvösa w Budapeszcie

19 października w Budapeszcie miało miejsce uroczyste podpisanie umowy o współpracy Wydziału Prawa i Administracji oraz Instytutu Nauk Prawnych UMCS z Wydziałem Prawa Uniwersytetu Loránda Eötvösa w Budapeszcie. UMCS reprezentowali: dyrektor Instytutu prof. dr hab. Leszek Leszczyński, dziekan Wydziału prof. dr hab. Anna Przyborowska-Klimczak oraz prodziekan dr hab. Jarosław Kostrubiec, prof. Uczelni. W imieniu władz Uniwersytetu Loránda Eötvösa umowę sygnowali: dziekan Wydziału Prawa prof. dr hab. Pál Sonnevend oraz prodziekani – prof. dr hab. Krisztina F. Rozsnyai i prof. dr hab. Réka Somssich.

Celem porozumienia było określenie ram naukowych i organizacyjnych współpracy, w szczególności w zakresie staży pracowników naukowych i studentów, organizacji seminariów i konferencji, partnerstwa w przedsięwzięciach grantowych oraz publikowania w czasopiśmie naukowych wydawanych przez każdą z instytucji.

Ukoronowaniem podpisanej umowy był udział władz oraz pracowników INP oraz WPiA w V Polsko-Węgierskiej Konferencji Naukowej pt. „Current Issues of Interpretation and Practice of Legal Capacity in Polish,

Hungarian, European and International Law”, która odbyła się w Balatonlelle (Węgry) w dn. 19–20 października 2023. Podczas konferencji, której moderatorami byli prof. dr hab. Anna Przyborowska-Klimczak oraz prof. dr hab. Leszek Leszczyński, wygłoszono 27 referatów. UMCS był reprezentowany przez: dr hab. Małgorzatę Dumkiewicz, prof. Uczelni i dr hab. Jarosława Kostrubca, prof. Uczelni, którzy wygłosili prelekcję pt. *Legal capacity and AI. Legal challenges and opportunities*, dr Katarzynę Hanas (*The student ability to practice of a profession*) oraz dr Agatę Przylepę-Lewak (*Mediation settlement as an example of a consensual legal action*). Swoje wystąpienia miały także doktorantki Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych z INP – mgr Aleksandra Zawisłak-Białek (*Substantive law problems of disciplinary liability of attorney-at-law in Polish legal order*) i mgr Julia Mucha (*Legal capacity of personal commercial companies*).

VI Polsko-Węgierska Konferencja Naukowa odbędzie się w kwietniu 2024 r. na Wydziale Prawa i Administracji UMCS, będąc kolejną inicjatywą realizowaną w ramach podpisanej umowy o współpracy.

Jarosław Kostrubiec

IV Festiwal Badawczy Katedr

6 listopada w Instytucie Pedagogiki odbył się IV Festiwal Badawczy Katedr. Celem wydarzenia było zaprezentowanie przez katedry i pracownię głównych osiągnięć naukowych minionego roku akademickiego oraz priorytetów badawczych zaplanowanych na rok akademicki 2023/2024.

Spotkanie otworzyła dyrektor Instytutu dr hab. Stanisława Byra, prof. UMCS, która serdecznie przywitała przybyłych, podkreślając, że spotyka się ze wszystkimi pracownikami na kolejnym święcie wiedzy, tym razem, aby usłyszeć o osiągnięciach i priorytetach badawczych pracowników Instytutu. Prelegentów zapowiadała dr hab. Barbara Bilewicz, zastępca dyrektora.

Każda katedra przygotowała prezentację multimedialną, ilustrującą najważniejsze osiągnięcie badawcze roku 2022/2023 oraz wybrany priorytet naukowy.

Prezentujący odnosili się do kluczowych osiągnięć pracowników swojej katedry, dokumentując je wykazem publikacji, konferencji lub innych działań badawczych. W pierwszej części spotkania jako pierwsza wystąpiła dr hab. Teresa Parczewska, prof. UMCS, kierownik Katedry Dydaktyki. Katedrę Metodologii Nauk Pedagogicznych przedstawiła dr Agnieszka Gabryś. Kierownik Katedry Pedagogiki Kultury dr hab. Mirosław Grusiewicz, prof. UMCS opowiedział zgromadzonym o działalności badawczej swojego zespołu, zaś dr Katarzyna Nowosad omówiła działalność Katedry Pedagogiki Pracy i Andragogiki. Katedra Pedagogiki Resocjalizacyjnej została przedstawiona przez dr. Andrzeja Chudnickiego.

Fot. Agnieszka Gabryś

W drugiej części wydarzenia jako pierwsza wystąpiła kierownik Katedry Pedagogiki Społecznej prof. dr hab. Anna Kanios. Następnie dr Anna Bieganowska-Skóra opisała społeczną i naukową działalność Katedry Peudeologii i Edukacji Zdrowotnej, zaś dr hab. Anna Prokopiak scharakteryzowała badania naukowe osobowo najliczniejszej w Instytucie Katedry Psychopedagogiki Specjalnej. W dalszej kolejności dr hab. Anna Dudak, prof. UMCS przedstawiła działania Katedry Teorii Wychowania, a wystąpienia zakończyły dr hab. Jolanta Andrzejewska,

prof. UMCS, kierownik Katedry Wczesnej Edukacji wraz z dr Ewą Nestorowicz.

W ostatniej części wydarzenia o działalności Pracowni Animacji Kultury opowiedziała kierownik dr Urszula Lewartowicz, a inicjatywy podjęte przez Pracownię Rozwoju Zasobów Ludzkich przybliżył kierownik dr hab. Andrzej Różański,

prof. UMCS. Działalność badawczą Laboratorium Badań nad Neuroedukacją zaprezentowała mgr Anna Gawron.

Każde wystąpienie było opatrzone podsumowaniem dyrektora Instytutu dr hab. Stanisławy Byry, prof. UMCS wraz z komentarzem waloryzującym i podkreślającym zasługi i działania badawcze katedr i pracowni. Następnie głos zabrala dr hab. Barbara Bilewicz – zastępca dyrektora, która zaprezentowała sprawozdanie z działalności międzynarodowej wszystkich pracowników Instytutu.

Podczas zakończenia wydarzenia Dyrektor Instytutu zachęciła do dalszej skutecznej pracy badawczej, której wyniki katedry będą mogły przedstawić podczas V edycji Festiwalu za rok.

Barbara Bilewicz

XXXVIII Lubelska Konferencja

W dn. 6–7 listopada odbyła się międzynarodowa XXXVIII Lubelska Konferencja pn. „Badania archeologiczne w Polsce środkowowschodniej, zachodniej Białorusi i Ukrainie”, zorganizowana przez Instytut Archeologii UMCS i Muzeum Narodowe w Lublinie. Wydarzenie zostało objęte patronatem naukowym rektora UMCS prof. dr. hab. Radosława Dobrowolskiego, który był obecny również podczas uroczystego otwarcia obrad w Muzeum.

Udział w konferencji zadeklarowało 155 prelegentów z 6 krajów. Uczestnicy reprezentowali zarówno polskie, jak i zagraniczne instytucje naukowe, w tym uczelnie, muzea oraz instytucje badawcze. Przygotowano 80 wystąpień podsumowujących projekty naukowe przybliżające wyniki badań wykopaliskowych i najważniejsze odkrycia ubiegłego roku.

Program konferencji został podzielony na dwie, odbywające się równolegle, sekcje. Pierwsza poświęcona była referatom dotyczącym pradziejów, a druga obejmowała okres od starożytności po czasy nowożytne. Całość odbyła się w formule hybrydowej.

Sesję plenarną poprowadził dr Marcin Szeliga z Instytutu Archeologii UMCS. Referaty wygłosili wówczas pracownicy Instytutu: prof. dr hab. Andrzej Kokowski, dr hab. Piotr Łuczkiwicz, prof. UMCS oraz zaproszeni goście: dr hab. Piotr Włodarczak, prof. IAE PAN, Marek Lemiesz (NID) i Natalia Voytseshchuk (MCIP). W wygłoszonych wystąpieniach zaprezentowano proces powstawania publikacji *Corpus der römischen Funde im europäischen Barbaricum* nr 6, efekty prac na stanowisku w Malboroku-Wielbarku, wyniki badań kurhanów z IV i III tys. BC w Górnej Tracji oraz aktualny i szczególnie istotny problem dotyczący sposobów inwentaryzacji i dokumentacji strat wojennych dziedzictwa kulturowego Ukrainy.

Po zakończeniu sesji plenarnej w Galerii Malarstwa Polskiego XIX–XX w. rozpoczęły się obrady sesji I pro-

wadzone przez dr. hab. Jarosława Wilczyńskiego (ISEZ PAN), dr. hab. Piotra Włodarczaka, prof. IAE PAN oraz dr. hab. Iwonę Sobkowiak-Tabakę, prof. UAM. Uczestnicy wysłuchali wystąpień poświęconych starszej i młodszej epoce kamienia. Spośród nich można wymienić m.in. referaty: dr. Stanisława Wilka (Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze) – *Wczesnoeneolityczne sztylety miedziane z Małopolski. Chronologia i powiązania kulturowe* oraz dr. hab. Jarosława Wilczyńskiego, Sylwii Pospuły (ISEZ PAN), Leny Matyaszczyk (ISEZ PAN) i dr. hab. Iwony Sobkowiak-Tabaki – *Najsmaczniejszy przyjaciel człowieka. Szczątki psów ze stanowisk kulturowych pucharów lejkowatych*.

W tym samym czasie w sali kinowej trwała sesja II, prowadzona przez pracowników IA UMCS: dr. hab. Barbarę Niezabitowską-Wiśniewską, prof. Uczelni, prof. dr. hab. Andrzeja Kokowskiego i dr. Rafała Niedźwiadka. Referaty dotyczyły przede wszystkim okresu wpływów rzymskich, wędrowek ludów oraz wczesnego średniowiecza. Wystąpienia zaprezentowali m.in. Anna Mucha (SDNH UMCS) – *Mieniany – nowe stanowisko z okresów rzymskiego i wędrowek ludów w Kotlinie Hrubieszowskiej* oraz dr. Kyryla Myzgina (WA UW) – *Najnowsze znaleziska późnorzymskich monet złotych z terenów Europy Wschodniej: od połączeń stempli do połączeń hipotez*.

Drugiego dnia konferencji obrady sesji I prowadzili: prof. dr hab. Przemysław Makarowicz (WA UAM), prof. dr hab. Marzena Szmyt (WA UAM/Muzeum Archeologiczne w Poznaniu) oraz dr Marcin Maciejewski (IA UMCS). Referaty przedstawione w tej części poświęcone były okresowi od epoki brązu po wczesne średniowiecze. Tego dnia swój debiut miała studentka IA UMCS Agnieszka Pawlina, która wraz z dr. Agatą Hałuszko oraz dr. Marcinem Maciejewskim wygłosiła referat pt. *Zróznicowanie geometryczno-morfometrycz-*

Fot. Michał Piłat

Fot. Michał Piłat

ne siekierok brązowych ze skarbu społeczności tużyckich pól popielnicowych z Roska nad Notecią.

Obrady sesji II prowadzili: prof. Vira Hupalo (I. Krypiakevych Institute of Ukrainian Studies NASU), dr hab. Marek Florek (IA UMCS) oraz dr Tomasz Dzieńkowski (IA UMCS). Instytut Archeologii reprezentowali: dr Tomasz Dzieńkowski, który przedstawił wyniki badań konstrukcji typu *motte* w Chełmie oraz lic. Agata Salamucha, która przybliżyła najnowsze odkrycia archeologiczne z czasów II wojny światowej na terenie Lublina. Po wystąpieniach uczestnicy wzięli udział w interesującej dyskusji, poruszającej tematy podjęte przez prelegentów.

Drugiego dnia konferencji odbyła się również sesja posterowa prowadzona przez dr Agatę Hałuszko. Uczestnicy mieli możliwość zapoznania się z siedmioma interesującymi pracami. Wśród nich znalazł się m.in. poster studentki IA UMCS lic. Agaty Prus – *Skandynawskie zapinki z terenu Pomorza Zachodniego*, a także przygotowana przez naszych studentów i absolwentów zbiorcza praca z zakresu archeologii eksperymentalnej pt. *Historia spisana rysą na skale – badania nad identyfikacją funkcji prehistorycznych narzędzi z obsydianu*.

Na koniec wydarzenia miała miejsce sesja łączona, podczas której w sali kinowej ogłoszono ostatnie wystąpienia oraz zamknięto obrady. Sesję prowadził dy-

rektor Instytutu Archeologii dr hab. Piotr Łuczkiwicz, prof. UMCS. W jej trakcie dr Rafał Niedźwiadek opowiedział o badaniach interdyscyplinarnych, związanych z pracami archeologicznymi w Ogrodzie Botanicznym UMCS. Nie obyło się również bez podziękowań dla koordynatorek wydarzenia dr Beaty Polit (IA UMCS) i Marty Stasiak-Cyran (Muzeum Narodowe w Lublinie) oraz studentów, którzy pomagali w zorganizowaniu konferencji.

Obrady przyniosły ciekawe odkrycia, niespodziewane wnioski, a przede wszystkim były podsumowaniem ostatnich lat ciężkiej pracy badaczy nie tylko z Polski, ale również z zagranicy. Po referatach trwała wymiana myśli, momentami bardzo intensywna, która być może przyczyni się do dalszych prac i wyciągnięcia nowych wniosków na poruszane przez uczestników tematy. Obszar zainteresowań obejmujący Polskę środkowoschodnią, zachodnią Białoruś i Ukrainę wciąż w wielu aspektach, mimo trwających nieprzerwanie badań, pozostaje tajemnicą, którą specjaliści będą próbowali rozwiązać.

*Andżelika Gąsior
Jakub Ipohorski-Lenkiewicz
Wiktoria Janicka
Dominik Mroczek
Anna Pizoń*

Fot. Ewra Michalska

Warsztaty CLARIN-PL na Wydziale Filologicznym

W dni. 16–17 listopada na Wydziale Filologicznym odbył się cykl warsztatów „Infrastruktura naukowa CLARIN-PL w praktyce badawczej”, które przeprowadzili eksperci konsorcjum CLARIN-PL stanowiącego ogniwo Europejskiej Infrastruktury Badawczej CLARIN ERIC (Common Language Resources and Technology Infrastructure – European Research Infrastructure Consortium) łączącej instytuty i centra badawcze z 23 krajów.

Podczas warsztatów dr inż. Tomasz Walkowiak, dr Jan Wiczorek, mgr Agnieszka Domogała i mgr Justyna Wiczorek reprezentujący CLARIN-PL funkcjonujący przy Katedrze Inteligencji Obliczeniowej (Wydział Informatyki i Zarządzania) Politechniki Wrocławskiej zaprezentowali naukowcom z Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa oraz z Instytutu Nauk o Kulturze wybrane narzędzia oparte na technologii przetwarzania języka naturalnego, wspomagające humanistów w realizacji rozmaitych zadań badawczych. Przedstawione zostały m.in. aplikacje przydatne w stylometrii, analizie tekstu, automatycznej ekstrakcji danych językowych z korpusów i w transkrypcji materiałów audio.

Eksperci CLARIN-PL spotkali się również z prorektorem ds. nauki i współpracy międzynarodowej

Fot. Małgorzata Rzesutko

↑ Eksperci CLARIN-PL (od lewej: dr Jan Wiczorek, mgr Justyna Wiczorek, mgr Aleksandra Domogała, dr inż. Tomasz Walkowiak) i badaczki z Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa (dr Beata Jarosz, dr hab. Marta Nowosad-Bakalarczyk)

prof. dr. hab. Wiesławem Gruszeckim, dziekan Wydziału Filologicznego prof. dr. hab. Barbarą Hlibowicką-Węglarz oraz z przedstawicielami władz Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa: dyrektorem prof. dr. hab. Arkadiuszem Bałajewskim i wicedyrektorem dr. hab. Przemysławem Łozowskim, prof. UMCS. Odbili także rozmowy z pracownikami Katedry Humanistyki Cyfrowej (Instytut Historii) oraz z kierownikiem Oddziału Informacji Naukowej Biblioteki Głównej UMCS i udzielili indywidualnych konsultacji badaczom z Wydziału Filologicznego zainteresowanym wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi w praktyce badawczej.

Delegacją ekspertów z Wrocławia opiekowały się badaczki z Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa: dr Beata Jarosz (organizatorka warsztatów) i dr hab. Marta Nowosad-Bakalarczyk będąca członkinią rady naukowej CLARIN-PL.

Beata Jarosz

Międzynarodowa konferencja naukowa pt. „Lucius Sergius Catilina – history and tradition”

W dn. 7–8 listopada w Instytucie Historii odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa pt. „Lucius Sergius Catilina – history and tradition”. Została zorganizowana przez Zespół badań nad historią starożytną, epigrafiką i dziedzictwem świata starożytnego, który powołano do życia w Instytucie w 2021 r.

Było to już czwarte sympozjum poświęcone dziejom republikańskiego Rzymu postrzeganym przez pryzmat wybitnych jednostek. Wcześniejsze dotyczyły Lucjusza Korneliusza Sulli, Marka Antoniusza i Spartakusa. Każde kończyło się dostępną w języku angielskim publikacją.

Podczas konferencji, w której uczestniczyli również badacze z Włoch i Ukrainy, wygłoszono łącznie ponad 20 referatów. Wszyscy uczestnicy zgodnie wyrazili wolę kontynuowania cyklu, a bohaterem kolejnej konferencji będzie prawdopodobnie Gajusz Mariusz.

Dariusz Słapek

Archiwum Instytutu Historii

„Children of The Night” International Dracula Congress 2023

W dn. 27–31 października w Braszowie w Rumunii odbył się czwarty międzynarodowy kongres poświęcony badaniom tematyki wampirycznej, organizowany przez dr Magdalenę Grabias z ramienia organizacji naukowej „Children of the Night”, której jest współzałożycielką, i Instytutu Nauk o Kulturze UMCS.

Tegoroczny kongres, współorganizowany z Transylwańskim Uniwersytetem w Braszowie w Rumunii, State University w Rio de Janeiro w Brazylii oraz The Dracula Fun Club w Meksyku, miał formułę hybrydową. Zgromadził 35 specjalistów z 4 kontynentów w takich dziedzinach jak: Gothic Studies, Vampire Studies

i Dracula Studies. Wydarzenie uświetnili zaproszeni goście, eksperci w dziedzinie studiów gotyckich. Wykłady gościnne wygłosili m.in. prof. William Hughes (Wielka Brytania), Hans Corneel de Roos (Filipiny), prof. Marius-Mircea Crișan (Rumunia), prof. Gilles Menegaldo (Francja), prof. Philippe Met (Stany Zjednoczone), prof. Yuri Garcia (Brazylia), prof. Enrique Palafox (Meksyk).

W programie konferencji znalazły się też związane z jej tematyką atrakcje: spacer z przewodnikiem po mieście Braszów w poszukiwaniu śladów historycznego Draculi – Włada Palownika, wycieczka do zamku Bran, utożsamianego przez teksty kultury popularnej z siedzibą literackiego Draculi oraz doroczny konkurs na najlepszy gotycki kostium.

Podczas kongresu dr Magdalena Grabias wygłosiła referat pt. *I Like Bats: The Nature of Polish Vampire Cinema*, poświęcony polskim filmom wampirycznym.

Organizatorzy rozpoczęli prace nad redakcją pokonferencyjnego wydawnictwa, zawierającego wybrane artykuły zaprezentowane w trakcie wydarzenia.

Agnieszka Kościuk-Jarosz

Konferencja naukowa „Koncepcje geografii szkolnej a geografia akademicka”

Jak powinna wyglądać edukacja geograficzna na poziomie szkolnym i uniwersyteckim? Z jakimi wyzwaniami musi mierzyć się edukacja geograficzna na różnych poziomach kształcenia? Na te i wiele innych pytań można było znaleźć odpowiedź podczas konferencji naukowej pt. „Koncepcje geografii szkolnej a geografia akademicka”, która odbyła się w dn. 17–18 listopada na Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej.

Wydarzenie zostało zorganizowane przez WNoZiGP pod auspicjami Komisji Edukacji Geograficznej Polskiego Towarzystwa Geograficznego przy udziale Lubelskiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli. Konferencja ma charakter cykliczny (odbyła się już po raz 23.) i stanowi okazję do corocznych spotkań przedstawicieli uniwersytetów zaangażowanych w badania nad edukacją geograficzną i kształceniem przyszłych nauczycieli, praktyków zajmujących się kształceniem geograficznym w różnych typach szkół oraz osób pracujących na rzecz edukacji geograficznej.

Oficjalną część konferencji poprzedził briefing prasowy z udziałem: dr. hab. Adama Hibszer, prof. UŚ – przewodniczącego Komisji Edukacji Geograficznej PTG; dr Jolanty Rodzoś, prof. UMCS – dziekan WNoZiGP; dr Joanny Szczęsnej – nauczycielki akademickiej z Katedry Geografii Społeczno-Ekonomicznej UMCS oraz mgr Iwony Kryczki – nauczycielki geografii w liceum ogólnokształcącym, doradcy metodycznego w LSCDN.

Podczas spotkania z dziennikarzami jako pierwsza głos zabrała dr Jolanta Rodzoś, prof. UMCS:

» Gościmy przedstawicieli dydaktyków, środowiska uniwersyteckiego i nauczycieli geografii. W tym roku w bardzo licznej grupie nauczyciele reprezentują szkoły z całej Polski. Wskazuje to na potrzebę takich spotkań. [...] Celem konferencji jest dyskusja środowiska szkolnego i akademickiego o problemach, które dotyczą edukację geograficzną na różnym poziomie kształcenia. Tych problemów jest sporo, ponieważ świat szybko się zmienia, a szkoły i uniwersytety próbują wyprzedzać te zmiany.

W dalszej części swojego wystąpienia Dziekan mówiła o tym, że celem edukacji geograficznej jest nauczanie uczniów i studentów, gdzie powinni szukać rzetelnej wiedzy o świecie, tak aby go rozumieć.

Następnie dr hab. Adam Hibszer, prof. UŚ wspominał o wymiernych efektach współpracy środowiska szkolnego i akademickiego:

» W 2017 r. weszła w życie podstawa programowa, która jest naszym wspólnym dziełem, opracowanym przy udziale Komisji Edukacji Geograficznej. Przekłada się to na programy nauczania w szkołach i na programy kształcenia w uniwersytecie.

Do kwestii integracji obu środowisk odniosła się również dr Jolanta Szczęsna:

„ Jesteśmy sobie nawzajem bardzo potrzebni. Dydaktycy akademicy prowadzą badania naukowe, których wyniki trafiają do szkół w formie podręczników, natomiast nauczyciele wraz ze swoimi uczniami później weryfikują te opracowania. Efektem naszej współpracy jest m.in. raport sprzed dwóch lat, dotyczący egzaminu maturalnego, w którym wskazano pewne niedoskonałości. Na tej podstawie wprowadzono do egzaminu znaczące poprawki. Wreszcie nieocenionym elementem naszej kooperacji jest przygotowanie studentów do pracy pedagogicznej – my ich przygotowujemy teoretycznie, ale kontakt z uczniami zapewniają nauczyciele, więc ich wsparcie w kształceniu jest nieodzowne.

Na koniec mgr Iwona Kryczka wskazała, że zmienia się nie tylko szkoła, ale także rodzice i uczniowie, a co za tym idzie – potrzebne są nowe metody kształcenia.

Po zakończeniu briefingu prasowego odbyło się uroczyste otwarcie konferencji, którego dokonali: prof. dr hab. Dorota Kołodyńska – prorektor ds. studentów i jakości kształcenia; dr Jolanta Rodzoś, prof. UMCS – dziekan WNoZiGP; dr hab. Wojciech Janicki, prof. UMCS – dyrektor Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej oraz dr hab. Adam Hibszer, prof. UŚ – przewodniczący Komisji Edukacji Geograficznej PTG.

W imieniu władz Uczelni głos zabrała prof. Dorota Kołodyńska, która podkreśliła wagę kształcenia przyszłych nauczycieli przedmiotów przyrodniczych i ścisłych:

„ Jeśli nie będziemy dbać o wysoki poziom dydaktyki, to w przyszłości nie będzie miał kto uczyć w szkołach naszych dzieci, wnuków. Dlatego bardzo się cieszę, że tylu osobom zależy na kształceniu nauczycieli. Musimy zrobić wszystko, żeby ich nie zabrakło.

Tematyka tegorocznej konferencji obejmowała cztery obszary: teoria kształcenia geograficznego – współczesne koncepcje edukacyjne, nowe kierunki, potrzeby i możliwości badawcze; szkolna edukacja geograficzna – funkcjonowanie w zreformowanym systemie szkolnym, problemy, wyzwania, dobre praktyki; kształcenie geograficzne na poziomie akademickim – szanse i zagrożenia, kierunki przemian; edukacja geograficzna wobec zmian w geografii jako nauce. Obrady toczyły się wokół pięciu sesji tematycznych: „Między geografią szkolną a geografią akademicką”, „Uczeń i nauczyciel w procesie kształcenia – wyzwania, potrzeby, kompetencje”, „Wyzwania edukacji geograficznej”, „Współ-

Fot. Barczak-Poll

Fot. Michał Zembrzyński

czesne trendy w edukacji geograficznej”, „Różne oblicza edukacji geograficznej”.

Konferencja składała się ze stałych elementów w postaci wystąpień nauczycieli praktyków, a także punktów wprowadzonych po raz pierwszy: panelu eksperckiego oraz wystąpień studentów ukazujących edukację szkolną i akademicką z perspektywy przyszłych nauczycieli geografii. W panelu eksperckim pt. „Wybrane problemy ludnościowe współczesnego świata – mity i rzeczywistość” wzięli udział naukowcy z naszego Uniwersytetu: dr Urszula Bronisz; dr hab. Małgorzata Flaga; dr Andrzej Jakubowski; dr hab. Wojciech Janicki, prof. UMCS; dr hab. Michał Łuszczuk, prof. UMCS; dr hab. Monika Wesołowska, prof. UMCS.

Podczas konferencji odbyło się także posiedzenie Komisji Edukacji Geograficznej, której głównym zadaniem jest wspieranie rozwoju edukacji geograficznej w Polsce.

Wydarzenie patronatem honorowym objęli: rektor UMCS prof. dr hab. Radosław Dobrowolski i prezydent Lublina dr Krzysztof Żuk. Sponsorem wydarzenia było Wydawnictwo Demart.

Magdalena Cichocka

Konferencja naukowa „Kobiety – Polki w polityce”

Przemiany ustrojowe w Polsce zapoczątkowane w 1989 r. obiektywnie dawały szansę na zwiększenie obecności kobiet w polityce. Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. zagwarantowała równe prawa kobiet i mężczyzn w życiu politycznym, a w szczególności m.in. do zajmowania stanowisk, pełnienia funkcji oraz uzyskiwania godności publicznych (art. 33 ust. 1 i 2). Polki formalnie mają równe prawa i wynikające z nich równe szanse. Praktyka odbiega jednak od tego konstytucyjnego ideału, mimo że stopniowo wzrasta liczba kobiet w polityce. Polska polityka była i jest zdominowana przez mężczyzn. Brak równowagi w partycypacji kobiet i mężczyzn w procesie podejmowania decyzji politycznych oraz wyraźny niedostatek reprezentacji kobiet na kluczowych stanowiskach decyzyjnych w latach 1989–2019 przedstawia się następująco: Sejm – 19%, Senat – 12,7%, Prezydent RP – 0%, Rada Ministrów – 12,5%¹.

Zaledwie kilkunastoprocentową reprezentację kobiet w parlamencie i rządzie należy uznać za przejaw nie tylko wadliwie działających procedur demokratycznych, ale również nadal funkcjonujących stereotypów związanych z płcią. W polskiej przestrzeni społeczno-politycznej identyfikującej prestiż i władzę z męskością niezwykle trudno jest przełamać utrwalony przez setki lat stereotyp kobiety jako „istoty rodzinnej”, która powinna funkcjonować w sferze prywatnej.

Osiągnięcie równości faktycznej nie jest proste. Po pierwsze, wymaga przyjęcia i wdrożenia skutecznych przepisów prawnych o równym traktowaniu i zakazujących dyskryminacji z powodu płci. Po drugie, konieczne są: edukacja (już na etapie wczesnoszkolnym), opracowanie strategii i planów, popularyzowanie i upowszechnianie dobrych praktyk oraz stałe monitorowanie sytuacji kobiet. Po trzecie, potrzebne są czynniki „sprawcze” o charakterze społecznym i kulturowym, ponieważ łatwiej zmienić literę prawa niż stereotypowe wyobrażenia na temat ról społecznych. Po czwarte, aby kobiety uzyskały równą pozycję, muszą ze sobą współpracować.

¹ Dane ustalone przez Krystynę Leszczyńską-Wichmanowską.

27 listopada, czyli w przeddzień 105. rocznicy uzyskania przez Polki praw politycznych, na platformie MS Teams odbyła się konferencja naukowa „Kobiety – Polki w polityce” z cyklu „Kobiety w sferze publicznej”², zorganizowana przez Instytut Nauk o Polityce i Administracji UMCS oraz Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych Oddział w Lublinie.

Konferencję otworzyła i powitała zgromadzonych uczestników dr hab. Katarzyna Radzik-Maruszak, prof. UMCS – dyrektor INoPiA. Następnie głos zabrali: prof. dr hab. Magdalena Musiał-Karg – prezes zarządu głównego Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych; prof. dr hab. Iwona Hofman – dyrektor Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach UMCS, prezes Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej; prof. dr hab. Marek Pietraś – dyrektor Instytutu Studiów Międzynarodowych UMCS oraz prof. dr hab. Arkadiusz Żukowski – prezes zarządu głównego PTNP w latach 2016–2023.

Celem obrad zorganizowanych z inicjatywy i pod kierunkiem dr hab. Krystyny Leszczyńskiej-Wichmanowskiej, prof. UMCS była analiza ścieżek karier polskich polityczek, które po 1989 r. kandydowały w wyborach na urząd prezydenta RP oraz pełniły najwyższe funkcje państwowe, m.in: marszałka i wicemarszałka Sejmu RP, marszałka i wicemarszałka Senatu RP, prezesa Rady Ministrów, wiceprezesów Rady Ministrów, ministrów „kluczowych resortów”.

Kariery czołowych polskich polityczek zostały przeanalizowane według następujących determinant:

- pochodzenie społeczne, czynniki wywierające wpływ na kształtowanie osobowości w procesie socjalizacji: fakt istnienia albo nieistnienia przodków zajmujących się zawodowo polityką, kolejność urodzenia (teoria „kolejności urodzenia”);
- dzieciństwo i młodość: etapy edukacji, rozwój zainteresowań, predyspozycji i zdolności;

² W ramach cyklu konferencji „Kobiety – Polki w sferze publicznej” dotychczas odbyły się: Ogólnopolska konferencja naukowa „Równouprawnienie kobiet w Polsce. Między teorią a praktyką” (8–9 listopada 2018 r.) oraz Konferencja naukowa „Kobiety – Polki w nauce” (22 listopada 2021 r.). Natomiast na listopad 2024 r. zaplanowana jest Konferencja naukowa „Kobiety – Polki w literaturze, kulturze i sztuce”.

- etapy rozwoju kariery politycznej na szczeblu lokalnym/regionalnym, ogólnopolskim, międzynarodowym ze wskazaniem, w jaki sposób pełnienie jednej funkcji publicznej wpłynęło/wpływa na późniejsze szanse sprawowania innych;
- życie prywatne a działalność polityczna, stereotyp płci a autorytet w środowisku identyfikującym prestiż i władzę głównie z płcią męską;
- próba oceny efektów działalności politycznej na poziomie krajowym i międzynarodowym z zaakcentowaniem tzw. rozpoznawalności i ewentualnej skuteczności w działalności w środowisku międzynarodowym, udziału w międzynarodowych gremiach politycznych (i spoza polityki), nagród i wyróżnień.

Wyniki uzyskane z przeprowadzonych analiz zaprezentowało gremium uczonych: prof. dr hab. Arkadiusz Żukowski (UWM) – *Polki jako kandydatki w wyborach na urząd Prezydenta RP*; dr hab. Krystyna Leszczyńska-Wichmanowska, prof. Uczelni (UMCS) – *Hanna Suchocka*; mgr Agnieszka Grzegorzczak (doktorantka

UMCS) – *Ewa Kopacz*; dr Tomasz Litwin (UIK) – *Beata Szydło*; dr Tomasz Wicha (UMCS) – *Małgorzata Kidawa-Błońska*; prof. dr hab. Ewa Maj (UMCS) – *Olga Krzyżanowska*; mgr Jolanta Kaczmarek (UAM) – *Zofia Kuratowska*; dr Justyna Wasil (UMCS) – *Hanna Gronkiewicz-Waltz*; dr Anna Szwed-Walczak (UMCS) – *Izabela Jaruga-Nowacka*; dr hab. Joanna Sanecka-Tyczyńska, prof. Uczelni (UMCS) – *Zyta Gilowska*; dr hab. Monika Banaś, prof. Uczelni (UJ) – *Aleksandra Jakubowska*; dr Łukasz Jędrzejski – *Danuta Waniek*; dr Magdalena Lesińska-Sztaszczuk (UMCS) – *Danuta Hübner*; dr Elżbieta Pawlak-Hejno – *Henryka Bochniarz*; mgr Agnieszka Kamińska (doktorantka UMCS) – *Barbara Nowacka*.

Honorowy patronat nad cyklem konferencji sprawuje rektor UMCS prof. dr hab. Radosław Dobrowolski. Natomiast patronat medialny nad konferencją „Kobiety – Polki w polityce” objęły następujące instytucje: Polskie Radio Lublin, Radio Free, Akademickie Radio Centrum, „Gazeta Wyborcza”. „Matronat” zaś pełnił Kongres Kobiet.

Krystyna Leszczyńska-Wichmanowska

Wizyta studyjna w Technical University of Munich

W dn. 20–24 listopada dr hab. Jolanta Szołno-Koguc, prof. UMCS – dyrektor Instytutu Ekonomii i Finansów oraz dr hab. Paweł Pasierbiak – jej zastępca uczestniczyli w wizycie studyjnej w Technical University of Munich.

Wizyta została zorganizowana przez Ministerstwo Edukacji i Nauki w ramach projektu „Liderzy w zarządzaniu uczelniami” III osi priorytetowej Programu Operacyjnego „Wiedza, Edukacja, Rozwój”. Wzięło w niej udział 15 osób z różnych ośrodków akademickich (Politechnika Warszawska, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Szkoła Główna Handlowa, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Uniwersytet Wrocławski).

Archiwum prywatne

Program wizyty obejmował m.in. spotkania z pracownikami naukowymi i dydaktycznymi, administracją oraz studentami. Uczestnicy mogli zapoznać się z funkcjonowaniem jednej z najlepszych uczelni technicznych na świecie, otoczeniem, w którym działa oraz wymiernymi efektami prowadzonych prac.

Paweł Pasierbiak

Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. „Członkostwo Ukrainy w Unii Europejskiej – perspektywy i wyzwania”

14 listopada odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. „Członkostwo Ukrainy w Unii Europejskiej – perspektywy i wyzwania”, zorganizowana przez Centrum Europejskie UMCS, Wydział Prawa i Administracji UMCS oraz Uniwersyteckie Centrum Europejskie w Nancy (w ramach partnerstwa z Miastem Lublin).

W uroczystym otwarciu wydarzenia uczestniczyli: rektor UMCS prof. dr hab. Radosław Dobrowolski, konsul generalny Ukrainy w Lublinie Oleh Kuts, konsul honorowy RP w Nancy Czesław Bartela, zastępca mera Nancy Antoine Le Solleuz, zastępca prezydenta Lublina dr Mariusz Banach, dyrektor Uniwersyteckiego Centrum Europejskiego w Nancy prof. Yves Petit, dyrektor Centrum Europejskiego UMCS dr hab. Sylwia Kucharuk, prof. Uczelni, dziekan WPIA prof. dr hab. Anna Przybo-

rowska-Klimczak, a także wielu naukowców z naszego Uniwersytetu oraz zagranicznych ośrodków naukowych.

Konferencja miała na celu przybliżenie problematyki członkostwa Ukrainy w UE. Intencją organizatorów była wymiana wiedzy i opinii między naukowcami polskimi, ukraińskimi i francuskimi – specjalistami z zakresu prawa europejskiego i międzynarodowego oraz stosunków międzynarodowych na temat perspektyw i wyzwań, jakie stoją przed Ukrainą i Europą w najbliższych latach oraz procesu integracji Ukrainy z UE. Tematyka wydarzenia wpisywała się w zakres działalności Centrum Europejskiego UMCS, które obchodziło w maju jubileusz 5-lecia istnienia. Działalność Centrum koncentruje się wokół integracji europejskiej w sferze naukowej i dydaktycznej.

Referaty podczas konferencji wygłosili m.in.: dr hab. Radosław Pastuszko, prof. UMCS – *Prawo rolne Ukrainy a model prawny wspólnej polityki rolnej UE* oraz dr hab. Edyta Całka, prof. UMCS wraz z mgr Karoliną Janikowską (UMCS) – *Produkty sektora wina na tle Układu o stowarzyszeniu Ukrainy z UE*.

W konferencji uczestniczyli przedstawiciele pięciu ośrodków naukowych z Polski, Ukrainy i Francji: Uniwersytetu Lotaryńskiego w Nancy, Czerniowieckiego Uniwersytetu Narodowego im. Jurija Fedkowycza w Czerniowcach, Kijowskiego Uniwersytetu Narodowego im. Tarasa Szewczenki, Wołyńskiego Uniwersytetu Narodowego im. Łesi Ukrainki w Łucku i Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

Eliza Komierzyńska-Orlińska

Fot. Baritose Proff

Fot. Baritose Proff

Fot. Baritose Proff

NAWA

PROGRAM
PROMOCJA
JĘZYKA POLSKIEGO

↑ Kod QR do zbioru zadań

Kolejny projekt Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców UMCS

CJKP UMCS zaczyna realizację projektu, który uzyskał dofinansowanie w ramach najnowszej edycji programu „Promocja Języka Polskiego” Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej. Projekt pt. „Polski z kulturą – leksyka i literatura” będzie realizowany do 15 listopada 2024 r., a jego głównym celem jest promocja języka polskiego wraz z elementami kultury Polski wśród studentów ukraińskich uczelni.

W ramach projektu zostanie przeprowadzony cykl webinarium, które pozwolą sprawdzić oraz rozwinąć kompetencję leksykalną i kulturową ukraińskich studentów, a trwałym efektem będzie opracowanie dwóch bogato ilustrowanych e-booków: *Leksyka z kulturą*. *Zbiór ćwiczeń językowych* oraz *(Nie)zapomniana literatura. Antologia nowel młodopolskich dla cudzoziemców* (oba pliki będą bezpłatnie dostępne w internecie).

Partnerami projektu są: Wołyński Uniwersytet Narodowy im. Łesi Ukrainki w Łucku oraz Czarnomorski Uniwersytet Narodowy im. Petra Mohyły w Mikołajowie. Projekt realizują pracownicy CJKP UMCS: dr hab. Bartłomiej Maliszewski oraz dr Magdalena Rumińska. Koordynatorami ze strony partnerskich uczelni są: doc. Julia Wasejko oraz mgr Aleksandra Cybulska. Wsparcia przy realizacji całego przedsięwzięcia udziela Zespół ds. Projektów Edukacyjnych UMCS.

Warto dodać, że w listopadzie został zakończony poprzedni projekt CJKP UMCS pt. „Gramatyka z kulturą – webinarium i zadania” zrealizowany w ramach tego samego programu. Jego trwały efekt stanowi opublikowany w internecie zbiór zadań gramatycznych, który jest poświęcony zagadnieniom fleksji werbalnej i skierowany do obcokrajowców uczących się języka polskiego na poziomie B1.

Bartłomiej Maliszewski

Podsumowanie projektu pt. „Czego potrzebują zapylacze? Edukacja ekologiczna na rzecz zachowania różnorodności owadów i roślin”

W listopadzie na Wydziale Biologii i Biotechnologii zakończył się projekt pt. „Czego potrzebują zapylacze? Edukacja ekologiczna na rzecz zachowania różnorodności owadów i roślin”, realizowany w ramach Programu Regionalnego Wsparcia Edukacji Ekologicznej w obszarze „Zrównoważonego rozwoju i ochrony zasobów środowiskowych”.

Zakres tematyczny projektu obejmował zagadnienia odnoszące się do: ochrony przyrody i krajobrazu, ochrony bioróżnorodności ze szczególnym uwzględnieniem lokalnego środowiska przyrodniczego i więzi człowieka z naturą, podejmowania decyzji konsumenckich z uwzględnieniem konieczności ochrony zasobów środowiska oraz promocji postaw prośrodowiskowych. Projekt skierowany był do szerokiej grupy odbiorców, m.in.: dzieci, młodzieży szkolnej, studentów, naukowców, słuchaczy uniwersytetu trzeciego wieku, działkowców, pracowników administracji państwowej odpowiedzialnych za zarządzanie krajobrazem rolniczym i zielenią miejską.

Prowadzona edukacja ekologiczna miała na celu: poznanie uczestników z wpływem człowieka na otaczającą przyrodę oraz sposobami ochrony naturalnych

siedlisk zapylaczy, przedstawienie promocji dobrych praktyk służących zapylaczom, wyjaśnienie i pokazanie zależności między kwiatami a owadami (pojęcie efektywnych zapylaczy), a także wyjaśnienie zagrożeń, jakie mogą prowadzić do masowego ginięcia owadów zapylających.

W ramach projektu zorganizowano:

- warsztaty w trzech obszarach tematycznych: „Co pszczoła do ula niesie?”, „Kwiaty a owady” oraz „Baza pożytkowa dla owadów w ogrodach i na balkonach”, skierowane do grup przedszkolnych, uczniów szkół podstawowych i średnich oraz seniorów (w zajęciach uczestniczyło 906 osób z 34 placówek oświatowych z 15 miejscowości województwa lubelskiego);
- ćwiczenia terenowe w Podlaskim Ogrodzie Ziołowym w Korycinach, skierowane do studentów Wydziału Biologii i Biotechnologii UMCS oraz samorządowców województwa lubelskiego (w dwóch edycjach wzięło udział 100 osób);
- szkolenie pt. „Inwazyjne gatunki obce – zagrożenia dla zapylaczy, regulacje prawne”, którego celem było podniesienie kompetencji uczestników w zakresie identyfikowania i eliminacji inwazyjnych gatunków obcych uznanych za stwarzające zagrożenie dla Polski i Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków zagrażających zapylaczom (wzięło w nim udział 78 osób, w tym studenci m.in. biologii, architektury krajobrazu, ogrodnictwa, praktykujący architekci krajobrazu, nauczyciele, pracownicy placówek związanych z ochroną środowiska oraz działkowcy);
- konkurs pt. „Przyrodę szanuję – pszczoły ratuję!”, skierowany do uczniów szkół podstawowych klas IV–VIII, który miał formę pisemnego testu sprawdzającego wiedzę o roślinach pożytkowych, owadach zapylających, zagrożeniach, jakie na nie czyhają oraz sposobach ich ochrony. Wzięło w nim udział prawie 40 uczniów reprezentujących szkoły podstawowe z Lublina, Łukowa i Chełma. Komisja konkursowa wyłoniła 3 laureatów oraz przyznała 3 wyróżnienia. Dzięki innowacyjnym metodom edukacyjnym udało się m.in. udowodnić, jak ważną rolę pełnią zapylacze

Archiwum Wydziału Biologii i Biotechnologii

w przyrodzie i naszym życiu oraz zaproponować rozwiązania (przyrodnicze, ale także prawne) poprawiające stan populacji zapylaczy, które mogą zostać wdrożone zarówno przez samorządy, jak i każdego z nas. Ponadto przeprowadzone zajęcia poszerzyły wiedzę uczestników w kwestii znaczenia zapylaczy dla utrzymania stabilności ekosystemów i ich roli w produkcji żywności, a także uświadomiły wagę zagrożeń wynikających ze zmniejszania się populacji owadów zapylających, niewłaściwego doboru roślin do ogrodów oraz wprowadzania gatunków inwazyjnych do taśmy pokarmowej zapylaczy.

Efekt projektu, oceniany na podstawie oddziaływania na świadomość ekologiczną społeczeństwa oraz kształ-

towanie postaw i poczucia odpowiedzialności za stan środowiska, będzie rozłożony w czasie. Nauczyciele i samorządowcy zdobyli wiedzę merytoryczną i otrzymali wskazówki do samodzielnego prowadzenia edukacji ekologicznej w szkołach lub na terenach gmin.

Projekt, który realizował zespół w składzie: dr hab. Małgorzata Wrzesień, dr inż. Jacek Jachuła, mgr inż. Karolina Tymoszek, był finansowany ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Jego wartość wyniosła 124 650 zł.

Małgorzata Wrzesień

Współpraca z Escola Superior de Educação

Dzięki programowi Erasmus+ „Międzynarodowa mobilność edukacyjna” w dn. 6–10 listopada dr Sara Filipiak oraz dr Łucja Domańska, reprezentujące Katedrę Psychologii Klinicznej i Neuropsychologii, wygłosiły wykłady dla studentów Escola Superior de Educação (ESE) Politécnico do Porto (Wydziału Edukacji Politechniki w Porto), partnerskiej jednostki Wydziału Pedagogiki i Psychologii UMCS.

ESE został założony w 1980 r., kontynuując kształcenie nauczycieli i wychowawców rozpoczęte w 1882 r. przez Escola Normal do Porto. Aktualnie studiuje tam około 2 tys. osób na 11 kierunkach licencjackich oraz 13 kierunkach magisterskich. Oferta kształcenia licencjackiego obejmuje m.in. edukację społeczną, kształcenie początkowe, edukację muzyczną, zaś poziom magisterski – studia w zakresie pedagogiki specjalnej, edukacji przedszkolnej, administracji instytucjami edukacyjnymi, edukacji i interwencji społecznej. Wydział umożliwia studiowanie nie tylko w trybie dziennym, lecz również wieczorowym, z którego korzystają osoby pracujące zawodowo. Kształcenie podyplomowe można realizować w zakresie niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz pedagogiki szkolnictwa wyższego.

W toku zajęć przeprowadzonych dla studentów ESE oraz kontaktów z nauczycielami akademickimi dr Łucja Domańska i dr Sara Filipiak przedstawiły organizację

Fot. Sara Filipiak

Wydziału Pedagogiki i Psychologii UMCS oraz zainteresowania naukowe pracowników obu instytutów tworzących Wydział. Zachęcały zarówno pracowników, jak i studentów ESE do udziału w programach wymiany realizowanych m.in. w ramach Erasmus+, podkreślając bogatą ofertę zajęć prowadzonych w języku angielskim, przygotowaną przez wykładowców WPiP.

*Łucja Domańska
Sara Filipiak*

Archiwum Studenckiego Koła Naukowego Prawników UMCS

Walne zebranie członków Studenckiego Koła Naukowego Prawników UMCS

27 października na Wydziale Prawa i Administracji odbyło się walne zebranie członków Studenckiego Koła Naukowego Prawników UMCS. Uczestniczyli w nim obecni i dawni członkowie Koła, a także dziekan prof. dr hab. Anna Przyborowska-Klimczak i pracownicy Wydziału. Podczas zebrania sprawozdanie ze swojej działalności złożył zarząd Koła oraz poszczególne Sekcje: Historii i Teorii Państwa i Prawa, Prawa Publicznego, Prawa Karnego, Prawa Cywilnego, a także Komisja Rewizyjna.

SKNP UMCS w roku akademickim 2022/2023 zorganizowało wiele wydarzeń, które charakteryzowały się wysokim poziomem organizacyjnym i naukowym, m.in. 50. Środowiskowy Konkurs Krasomówczy; XI Zjazd Prawników-Administratywistów pt. „Konstytucyjne podstawy i uwarunkowania sądownictwa administracyjnego”, który obejmował międzynarodową i ogólnopolską konferencję naukową; dwa spotkania eksperckie z sędziami Sądu Najwyższego – 17 stycznia z dr. Michałem Laskowskim, prezesem Izby Karnej Sądu Najwyższego, poświęcone tendencjom rozwojowym prawa karnego i 15 czerwca z prof. Włodzimierzem Wróblem, dotyczące zagadnienia kontratypów pozaustawowych.

Warto też wspomnieć o wydarzeniach zorganizowanych przez poszczególne Sekcje. To m.in. siedem ogólnopolskich konferencji naukowych o bardzo szerokim zakresie tematycznym, które dotyczyły: funkcjonowania europejskiego systemu praw człowieka, teoretycznych i praktycznych aspektów ochrony prawa własności, problematyki zbrodni ludobójstwa, współczesnych problemów i zagrożeń związanych z prawem morza, statusu wierzyciela w sądowym postępowaniu egzekucyj-

nym, nowoczesnych technologii w prawie pracy oraz wpływu kultur prawnych na państwa i ich prawo. Podczas wszystkich konferencji wystąpiło 300 prelegentów, reprezentujących ośrodki akademickie z całej Polski.

Podczas zebrania, po przedstawieniu sprawozdań, dokonano wyboru Komisji Skrutacyjnej i zarządzono przeprowadzenie głosowań w sprawie udzielenia absolutorium zarządowi kadencji 2022/2023 oraz wyboru: nowego prezesa, zarządu na kadencję 2023/2024 i Komisji Rewizyjnej. Członkowie Koła zdecydowali jednogłośnie o udzieleniu absolutorium ustępującemu zarządowi, a także dokonali wyboru członków zarządu i Komisji Rewizyjnej.

Dotychczasowa prezes SKNP UMCS mgr Aleksandra Poślednik podziękowała członkom Koła i pracownikom Wydziału za rok bardzo dobrej współpracy. Z kolei słowa podziękowania do prezes skierowali: nowy opiekun Koła – dr Mateusz Chrzanowski oraz dziekan Wydziału – prof. dr hab. Anna Przyborowska-Klimczak, a także nowy prezes zarządu – Michał Janik.

W skład nowego zarządu SKNP UMCS wchodzi: Michał Janik (prezes), Dominika Matyjaszczyk (wiceprezes ds. organizacyjnych), Karol Adamczyk (wiceprezes ds. naukowych), Patryk Kazubski (skarbnik), Zuzanna Pożarowszczyk (sekretarz). Członkami prezydium Koła są też: Kaja Malewicz i Jakub Bobiarski (Sekcja Prawa Publicznego), Paweł Grymuza i Monika Kulgawczuk (Sekcja Prawa Karnego), Gabriela Cygańczuk i Julia Błaszczak (Sekcja Prawa Cywilnego) oraz Grzegorz Oссор i Emilia Zarzycka (Sekcja Historii i Teorii Państwa i Prawa).

Michał Janik

Nabór do programu Erasmus+ w Tanzanii

9 listopada w Jordan University College w Morogoro w Tanzanii (naszej partnerskiej uczelni) przeprowadzona została rekrutacja na wyjazd studentów na Wydział Ekonomiczny UMCS w ramach programu Erasmus+. Na trzy miejsca aplikowało 13 studentów, ale ostatecznie do konkursu przystąpiło 8.

Przed sześciuosobową komisją, w skład której wchodził dr Konrad Czernichowski reprezentujący UMCS, studenci pojedynczo odpowiadali na dwa pytania – pierwsze dotyczyło mikroekonomii, a drugie wybranego zagadnienia z zadanej lektury („About Polska”). Zwycięzcami konkursu zostali: Fredy Byamungu (student marketingu), Esther Muga (studentka FiR) i Emmanuel Humba (student ekonomii). Szczególne wrażenie na komisji zrobił Fredy, którego znajomość historii i atrakcji turystycznych Krakowa sprowokowała dr. Johna Tlegraya do zapytania go, czy już wcześniej był w Kra-

Archiwum Konrada Czernichowskiego

← Uczestnicy konkursu wraz z komisją

kowe. Wiedział bowiem nie tylko o Wawelu, bazylice Mariackiej, Kazimierzu, ale także w którym roku i kto przeniósł stolicę Polski do Warszawy. Kiedy zaczął opowiadać o Neptunie w Gdańsku, Muzeum Marynarki Wojennej w Gdyni i Sopocie, przewodniczący komisji musiał mu przerwać, bo rekrutacja zbyt szybko się przedłużyła.

Troje studentów rozpoczęło już starania o paszporty i wize. Przyjadą do Lublina na semestr letni w 2024 r.

Konrad Czernichowski

Młodzieżowe Forum Nowoczesnych Technologii

27 listopada w Rykach odbyło się Młodzieżowe Forum Nowoczesnych Technologii. W wydarzeniu wzięli udział pracownicy Biura Projektów Promocyjnych oraz studenci Wydziału Matematyki, Fizyki i Informatyki: Izabela Kupiec i Kacper Rutkowski (nauczanie matematyki i informatyki, III rok studiów I stopnia). Studenci zaprezentowali robota LEGO i opowiedzieli o możliwościach, jakie daje kształcenie na naszym Uniwersytecie.

Wydarzenie skierowane było do uczennic i uczniów szkół podstawowych (klasy IV–VIII) oraz szkół ponadpodstawowych. Miało na celu propagowanie wiedzy z zakresu nowoczesnych technologii. Dla uczestników przygotowano prelekcje połączone z częścią warsztatową, prowadzone przez przedstawicieli uczelni

Fot. Magdalena Drwal

Fot. Magdalena Drwal

wyższych z całej Polski oraz szkół branżowych i technicznych. Istotną częścią Forum była platforma wystawiennicza – uczestniczki oraz uczestnicy mogli odwiedzić stoiska uczelni, w tym UMCS, i zapoznać się z ich ofertą kształcenia.

Marta Kostrzewa

Studenci UMCS laureatami stypendiów biznesowych

Czterech studentek i studentów naszego Uniwersytetu zostało laureatami pilotażowej edycji programu „Stypendia biznesowe”, współtworzonego przez lubelskie uczelnie i firmy oraz Wydział Strategii i Przedsiębiorczości Urzędu Miasta Lublin. 15 listopada w siedzibie Urzędu odbyło się uroczyste wręczenie stypendiów. Kolegium Rektorskie podczas wydarzenia reprezentował prorektor ds. rozwoju i współpracy z gospodarką dr hab. Zbigniew Pastuszek, prof. UMCS.

Laureatami pilotażowej edycji zostali:

- Aleksandra Kazanecka i Emilia Papiewska, studentki UMCS – Stypendium Medisept Sp. z o.o.;
- Kinga Pastucha, studentka UMCS – Stypendium Orange Polska;
- Bartłomiej Augustyniak, student UMCS – Stypendium Pekao Faktoring Sp. z o.o.;

Fot. Urząd Miasta Lublin

- Patryk Żywicki, student Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego – Stypendium Arcus Systemy Informatyczne Sp. z o.o.;
 - Anastasiia Popova, studentka Politechniki Lubelskiej – Stypendium Ball Packaging Europe Lublin Sp. z o.o.
- Celem programu jest wsparcie najzdolniejszych i najbardziej aktywnych studentów, budowanie wśród nich pozytywnego wizerunku lubelskich firm oraz zachęcenie młodych ludzi do pozostania na lubelskim rynku pracy po zakończeniu studiów. Stypendium w wysokości 1000 zł przyznawane jest na 8 miesięcy i stanowi indywidualne wyróżnienie dla osób z najlepszymi wynikami. Zgodnie z założeniami programu powinno zostać przeznaczone na dalszy rozwój stypendysty w zakresie jego zainteresowań oraz wspomagać możliwość wykorzystania zdobytej wiedzy w praktyce. Młodzi ludzie oprócz wsparcia finansowego będą pod opieką merytoryczną mentora z danej firmy, angażując się w jej działania i będąc jej ambasadorem na uczelni.

Katarzyna Skatecka

Studenckie Targi Pracy na UMCS

15 listopada na 11 wydziałach naszej Uczelni odbyły się Studenckie Targi Pracy, które zostały zorganizowane przez Zarząd Uczelniany Samorządu Studentów UMCS. Podczas wydarzenia studenci mieli okazję spotkać się z przedstawicielami 63 firm, które umożliwiają poszerzenie kompetencji, znalezienie praktyk oraz pracy w wymarzonej branży.

„Jestem szczęśliwy, że mogłem być częścią zespołu, któremu udało się stworzyć coś wielkiego. Dzięki tej inicjatywie studenci mogą się spełniać i szukać swojej drogi

– podsumował Jakub Brzeziński, główny organizator wydarzenia.

Do wzięcia udziału w Targach zostały zaproszone firmy z różnych branż, w tym lokalne przedsiębiorstwa i międzynarodowe korporacje, m.in.: Stowarzyszenie Wiosna, Fundacja Sempre a Frente, Camp Leaders Poland, Stokrotka, Santander Universidades, Sii Polska, PWC, Efecte, Amber Studios, Kaufland, Permedia, Capgemini i Sollers.

„Organizacja wydarzenia była na bardzo wysokim poziomie. Firmy zostały poinformowane o jego przebiegu, a w razie problemów mogły liczyć na pomoc koordynatorów obecnych na wydziałach. Warto wspomnieć też o frekwencji, która dopisała tego dnia, i dużym zainteresowaniu ze strony studentów

– skomentował jeden z wystawców obecnych na Targach.

Weronika Chołojczyk

VI Seminarium Młodych Medioznawców i Komunikologów

16 listopada na Wydziale Politologii i Dziennikarstwa odbyło się VI Seminarium Młodych Medioznawców i Komunikologów. Jest to cykliczne wydarzenie organizowane przez Forum Młodych Medioznawców i Komunikologów, jedną z sekcji Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej. Poprzednie edycje miały miejsce we Wrocławiu, Gorzowie Wielkopolskim, Poznaniu, Bydgoszczy i Krakowie. W tym roku Seminarium po raz pierwszy zgromadziło młodych badaczy w Lublinie.

Tematem spotkania była perspektywa komunikacji i mediów w obliczu rozwoju sztucznej inteligencji. Organizację wydarzenia powierzono badaczom związanym z Instytutem Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach – dr. Mateuszowi Sobiechowi oraz mgr Annie Yezhovej.

W Seminarium wzięło udział ponad 20 uczestników z różnych ośrodków badawczych w Polsce. Dyskutowali o wpływie sztucznej inteligencji na media i komunikację, a także mieli okazję przedstawić swoje projekty i omówić różnorodne podejścia do tego tematu. Ich projekty naukowe komentowali eksperci: dr hab. Ewa Nowak-Teter, prof. UMCS oraz dr hab. Jakub Nowak, prof. UMCS.

Wydarzenie rozpoczęło się od oficjalnych powitań skierowanych do uczestników przez prof. dr hab. Iwonę Hofman, dyrektor INoKSiM oraz dr hab. Katarzynę Kopecką-Piech, prof. UMCS, która ponad dekadę temu zainicjowała powstanie FMMiK i do dziś jest koordynatorem działalności młodych adeptów mediów i komunikacji. Następnie głos zabrali koordynatorzy różnych inicjatyw naukowych FMMiK: programu mentoringowego, webinarów, bazy danych członków i newslettera.

Głównym punktem Seminarium był otwarty wykład ekspercki dr. Kamila Filipka, dyrektora Centrum Sztucznej Inteligencji i Modelowania Komputerowego UMCS, pt. *Od modeli generatywnych GPT do sztucznej inteligencji ogólnego przeznaczenia (AGI)*. To niezwykle wartościowe wystąpienie, pełne cennych informacji i refleksji uświadomiło wszystkim, jak rozwijająca się technologia wpływa na naszą codzienność.

Seminarium było ważne dla młodych badaczy, otworzyło im drzwi do nowych perspektyw i pomysłów w obszarze komunikacji i mediów.

Anna Yezhova

Fot. Artur Szelezyński

Fot. Artur Szelezyński

GIS Day 2023

20 listopada odbył się XV GIS Day, zorganizowany przez Studenckie Koło Naukowe Geoinformatyków „GeoIT” działające na Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej.

W Auli im. E. Romera zgromadzili się: społeczność akademicka, prelegenci oraz uczniowie szkół średnich wraz z opiekunami. Wydarzenie rozpoczęła sesja referatowa, podczas której przedstawiano różnorodne

obszary zastosowań technologii GIS. Prelegenci zaprezentowali takie referaty jak: *Odkrycie świata za pomocą GIS: mapowanie przyszłości z platformą ArcGIS* oraz *Pasja spotyka technologię: jak WebGIS wspomaga realizację projektów zespołowych*. Następnie była prezes SKNG „GeoIT” przedstawiła historię Koła oraz opowiedziała o jego najnowszych ukończonych projektach i osiągnięciach. Przeprowadzono także konkurs, w którym uczestnicy mogli sprawdzić zdobytą wiedzę.

Dodatkowo dla uczniów szkół ponadpodstawowych przygotowano warsztaty: „Pierwsza Analiza w QGIS”, „Machine Learning AI w kontekście GIS”, „Modelowanie w SketchUp” oraz „Geograficzny escape room”. Umożliwiły one zapoznanie się z różnymi formami zastosowania technologii GIS.

W części referatowej uczestniczyło ponad 200 osób. W warsztatach z kolei wzięli udział uczniowie z pięciu szkół średnich.

GIS Day to coroczne wydarzenie skupione na systemach informacji geograficznej, które gromadzi uczestników z różnych środowisk. Inicjatywa ta sięga 1999 r., kiedy to została zapoczątkowana przez firmę ESRI. W trakcie wydarzeń organizowanych na całym świecie entuzjasci tej technologii dzielą się swoimi pomysłami oraz osiągnięciami, prezentując perspektywę rozwoju GIS.

*Łukasz Drzewiecki
Marta Waszczuk*

Fot. Michał Zembrzycki

Fot. Michał Zembrzycki

Fot. Michał Zembrzycki

Akademickie Mistrzostwa Polski w Programowaniu Zespołowym

Fot. Anna Gajos-Balińska

Studentzi informatyki UMCS mieli okazję pokazać swoje umiejętności w trakcie Akademickich Mistrzostw Polski w Programowaniu Zespołowym, które odbyły się w Warszawie w dn. 3–5 listopada. Dwie drużyny UMCS rywalizowały z najlepszymi zespołami z całego kraju. Zajęły miejsca w środkowej części rankingu wśród 21 reprezentacji innych uczelni.

Podczas zawodów pierwszej drużynie (w składzie: Bogusław Banaś, Maksymilian Dudziak i Jakub Gadowski) udało się rozwiązać trzy zadania. Druga dru-

żyna (w składzie: Sebastian Sacharczuk, Michał Suwała i Jan Trojnar) również pokazała wysoki poziom, ponieważ rozwiązała dwa zadania. W przypadku zawodów takiego formatu jest to naprawdę dobry wynik.

Akademickie Mistrzostwa Polski w Programowaniu Zespołowym to wydarzenie, które co roku gromadzi najzdolniejszych studentów informatyki i pokrewnych kierunków, dając im szansę na sprawdzenie swoich umiejętności w rozwiązywaniu zaawansowanych problemów algorytmicznych pod presją czasu.

Anna Gajos-Balińska

Spotkanie z Agencją Wywiadu

13 listopada Biuro Rozwoju Kompetencji zorganizowało spotkanie dla studentów i studentek Wydziału Matematyki, Fizyki i Informatyki z przedstawicielami Agencji Wywiadu. Podczas wykładu przedstawiono aktualne zagrożenia czyhające na użytkowników w cyberprzestrzeni.

Spotkanie rozpoczęło się od omówienia ogólnych informacji dotyczących cyberbezpieczeństwa oraz grup cyberprzestępczych. Następnie prelegent wspominał o działaniach Rosji przed wojną, m.in. o ataku na firmę SolarWinds.

Wyróżnione zostały dwa rodzaje ataków: socjotechniczne oraz miękkie. Atakiem socjotechnicznym jest np. spoofing (podsywanie się pod zaufane osoby w celu osiągnięcia konkretnych korzyści) oraz phishing. Atakami miękkimi określane są profile działań opierających się na rozsiewaniu dezinformacji, oburzaniu internautów memami, wywoływaniu politycznej dyskusji.

Podczas spotkania omówione zostały także przyczyny wycieków danych, polegające na ujawnieniu adresu e-mail, wciągnięciu go na listy spamowe i sprzedaży na „czarnym rynku”.

Przedstawiciel Agencji Wywiadu przestrzegał przed sprzętami mobilnymi produkowanymi w Chinach, np. smartfonami od firmy Huawei i Xiaomi, ponieważ producenci mają kontrolę nad swoimi urządzeniami, nawet jeśli wcześniej przeszły one analizę kodu źródłowego. Opowiedział również o podsłuchu sieciowym, opierającym się na odczytywaniu nieszyfrowanej komunikacji w internecie, np. adresów odwiedzanych stron, ich zawartości (w tym loginów i haseł), aktywnej modyfikacji przesyłanych do klienta treści.

Ważną część spotkania stanowiło omówienie kwestii związanych z profilowaniem danych osobowych oraz RODO.

W dalszej części wydarzenia prelegent omówił cele i rodzaj zbieranych danych, które skupiają się w dużej mierze na dostosowaniu reklam do odbiorcy, typy podsłuchów (GSM, WiFi, Bluetooth, aplikacje mobilne) oraz zabezpieczenia telefonu z systemem Android.

Na koniec zostały zaprezentowane możliwe formy współpracy z Agencją Wywiadu w ramach rekrutacji na różne stanowiska.

Marta Kostrzewa

30-lecie Wydziału Politologii i Dziennikarstwa

24 listopada odbyły się uroczyste obchody jubileuszu 30-lecia Wydziału Politologii i Dziennikarstwa, w których wzięli udział przedstawiciele ośrodków naukowych z Polski, władz samorządowych, a także społeczność akademicka naszego Uniwersytetu. Wydarzenie zgromadziło wielu znamienitych gości związanych z historią tej jednostki i było okazją do wspomnień osób, które swoje kariery zawodowe zaczynały na Wydziale.

Na początku uroczystości głos zabrał prorektor ds. ogólnych dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. UMCS:

„W imieniu Kolegium Rektorskiego, Senatu i całej wspólnoty akademickiej gratuluję jubileuszu, doceniając Państwa wieloletni trud włożony w kształcenie specjalistów w zakresie nauk o polityce, medioznawstwa i dziennikarstwa. Gratulacje kieruję również do studentów oraz absolwentów. Na ręce dziekana i dyrektorów składam wyrazy uznania za dotychczasowe osiągnięcia naukowe, podtrzymywanie szerokich kontaktów międzynarodowych oraz niezwykle owocną współpracę z instytucjami z otoczenia społecznego Uniwersytetu. Obchodzony jubileusz jest niewątpliwie okazją do podsumowań, wspomnień i refleksji, ale może być także inspiracją do realizacji dalszych ambitnych planów.

Fot. Inor Kolschenko

Fot. Bartosz Prohl

Fot. Ilor Kolienchenko

Podczas wydarzenia listy gratulacyjne oraz słowa uznania przekazali także m.in.: wicewojewoda lubelski Robert Gmitruczuk, wicemarszałek województwa lubelskiego Michał Mulawa, wiceprezydent Lublina ds. kultury, sportu i partycypacji Beata Stepaniuk-Kuśmierzak, obecni na uroczystości dziekani wydziałów UMCS oraz przedstawiciele: Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej, Polskiego Towarzystwa Studiów Międzynarodowych i oddziału lubelskiego Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych. Gałą jubileuszową poprowadzili: dziekan WPiD dr hab. Wojciech Ziętara, prof. UMCS oraz prodziekan ds. studenckich dr hab. Małgorzata Adamik-Szysiak, prof. UMCS.

W czasie jubileuszu została zaprezentowana historia Wydziału, z uwzględnieniem sylwetek wybitnych naukowców, którzy przyczynili się do jego rozwoju na wielu polach: uprawnień do nadawania stopni naukowych, oferty dydaktycznej, specjalizacji kadry naukowej, organizacji studenckich i infrastruktury. Z kolei w części historyczno-wspomnieniowej dotychczasowi dziekani WPiD rozmawiali o tym, jak jednostka zmieniała się na przestrzeni lat. Opowiedzieli o swoich doświadczeniach z czasów pracy i zarządzania Wydziałem.

Wydział Politologii i Dziennikarstwa przez wiele lat funkcjonował przy pl. Litewskim. Poprzednie władze Uczelni ze względu na zły stan budynku podjęły decyzję o przeprowadzce do nowej siedziby, która znajduje się obecnie przy ul. Głębokiej. W ramach obchodów społeczność wydziałowa zdecydowała o przeniesieniu nazw patronów sal z byłej siedziby – Auli im. Ignacego Daszyńskiego, Sali Rad Naukowych im. prof. Ziemowita Jacka Pietrasia – do sal w obecnie zajmowanym obiekcie. Uroczystego przeniesienia dokonali przedstawiciele

Fot. Bartosz Prohl

władz rektorskich i wydziałowych oraz żona zmarłego prof. Ziemowita Jacka Pietrasia, byłego dziekana WPiD.

Jubileusz został objęty honorowym patronatem rektora UMCS prof. dr. hab. Radosława Dobrowolskiego, wojewody lubelskiego Lecha Sprawki, marszałka województwa lubelskiego Jarosława Stawiarskiego, prezydenta Lublina dr. Krzysztofa Żuka oraz lubelskiego kuratora oświaty Teresy Misiuk.

Patronat medialny nad wydarzeniem sprawowali: „Gazeta Wyborcza” Lublin, „Dziennik Wschodni”, „Kurier Lubelski”, Polskie Radio Lublin, Akademickie Radio Centrum, TVP3 Lublin i TV UMCS.

Partnerzy wydarzenia: Województwo Lubelskie – „Lubelskie. Smakuj życie!”, Accenture Poland, Santander Bank Polska S.A., ZZOK w Bełżycach Sp. z o.o.

Magdalena Wołoszyn-Mróż

Mistrzostwa w liczbie odkryć archeologicznych

Wojna światowa dla archeologii była równie okrutna, jak dla całej cywilizacji europejskiej i jej kulturowego dorobku. Po jej zakończeniu pozostały puste muzea – zniszczone lub wyrabowane. Nielicznie ocalałe zbiory archeologiczne najczęściej straciły metryki miejsca odkrycia. Spłonęły archiwa z dokumentacjami wykopaliskowymi, a indywidualny dorobek poszczególnych archeologów uległ w dużej mierze rozproszeniu i zniszczeniu. Właściwie po wojnie archeologię zaczęto uprawiać „od nowa”, ponieważ ilość opublikowanych odkryć to ciągle przecież tylko jakaś część ich rzeczywistej liczby i wartości. Nad rekonstrukcją wiedzy o tych utraconych zasobach pracuje międzynarodowa komisja – KAFU (Kommission zur Erforschung von Sammlungen archäologischer Funde und Unterlagen aus dem nordöstlichen Mitteleuropa – o której pisałem już niejednokrotnie¹).

Prawie 15 lat temu w UMCS dokonano odkrycia, że dysponujemy niedostrzeżonym źródłem informacji o dokonaniach archeologów w okresie międzywojennym, o przypadkowych odkryciach będących dziełem rolników i budowlanców, ale również o regionalnych/powiatowych muzeach gromadzących znaleziska archeologiczne. Jest nim prasa codzienna, która skrupulatnie odnotowywała te fakty, śledząc też życie naukowe starożytników i postępy w interpretacji historycznej tego, co wyszło spod archeologicznej łopaty. Z Wieńczysławem Niemirowskim, germanistą-historykiem, weszliśmy na to niezaorane pole odważnie, chociaż z wieloma obawami. Stworzyliśmy warsztat metodyczny i metodologiczny obchodzenia się z tak zdobytymi informacjami; napisaliśmy w międzyczasie książkę, która przyniosła nam sławę owych „mistrzów w odkrywaniu”, ogłosiliśmy kilkanaście innych publikacji, zdobywając autorytet należny ekspertom². Właśnie stawiamy kropkę nad „i”, oddając do druku tom naszych przemyśleń na temat archeologii, zawartych w dzienniku „Oderzeitung” – a jest to zaledwie tom pierwszy.

Zgromadziliśmy do czasu zakończenia tego opracowania prawie 1700 artykułów i notatek prasowych

z gazet wychodzących na obszarze interesujących nas prowincji Grenzmark Posen-Westpreußen i Marchii Wschodniej, generalnie – północno-zachodnia Polska z Ziemią Lubuską, północną Wielkopolską i Krajną.

I tutaj stanęliśmy przed ścianą z napisem „wyczerpałście możliwości poszerzenia bazy danych”. Po prostu przeczytaliśmy wszystko, co zachowało się z roczników gazet dostępnych w bibliotekach i archiwach niemieckich. Wiele zjadła oczywiście wojna, trochę lekceważenie takiej formy słowa drukowanego; i z tym stanem rzeczy się pogodziliśmy. Ale skonsumowanie tego, co zebraliśmy, zapewnia nam naukową przygodę na lata, więc tylko żal o utraconych bezpowrotnie informacjach i ciekawość, co one niosły, służył na nasze dusze...

Ale od czego jest przypadek, tym bardziej pożądany, kiedy okazuje się szczęśliwy!

Otóż zupełnie przypadkiem właśnie natrafiliśmy na informację, że brakujące kwartały gazet regionalnych z „naszego” regionu zainteresowań są w posiadaniu Biblioteki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Stanowią one część zbioru tzw. berlinki i właśnie stały się dostępne. Wymiana korespondencji z dyrekcją biblioteki była krótka, rzeczowa, profesjonalna, otwierająca nam natychmiastowy dostęp do poszukiwanych przez nas gazet. Opiekun tego zbioru, Piotr Kuliszewicz, okazał naszym zainteresowaniom nie tylko zdumienie, ale także niekłamana radość z wyraźnie eksponowaną ciekawością – co też z tego ma wyniknąć? Wylądowałem w Krakowie. Jego opieka nad moimi zainteresowaniami była serdeczna, świetnie zorganizowana i sprawna, jak tylko można sobie to wymarzyć.

Jak za dobrych młodszych lat, od 8:30 do 20:30 (tak funkcjonuje czytelnia) bez przerw (!), przez tydzień doznawałem satysfakcji czytelnika, który po dziesiątkach lat jako pierwszy wertuje opasłe foliały. Nie zawiodłem się – ponad 300 nowych informacji stało się potężną dawką uzupełniającą naszą bazę danych. Wiele z nich było (jest!) wręcz sensacyjnych, o odkryciach, które nigdy nie trafiły do obiegu naukowego. Warsztat dziennikarski tamtych czasów był nacechowany ogromnym poczuciem odpowiedzialności, więc zebrane dane można konsumować właściwie z marszu, wypełniając białe plamy na archeologicznych mapach. W dwóch przypadkach ogarnęła mnie złość i nawet frustracja, kiedy czytałem o odkryciach monet rzymskich na obszarze Krajny (znakomicie, fachowo podanych). Jadąc bowiem

¹ Np. A. Kokowski, *KAFU-Tagung w Lublinie*, „Wiadomości Uniwersyteckie”, nr 8/227: 2016, s. 38–40; tenże - *Konferencja KAFU w Norymberdze*, „Wiadomości Uniwersyteckie”, nr 5/286: 2022, s. 46–47.

² A. Kokowski, *100 odkryć na godzinę!*, „Wiadomości Uniwersyteckie”, nr 3–4/252–253: 2019, s. 66–67.

do Krakowa, robiłem ostatnią korektę pliku pdf korpusu importów rzymskich z Krajny, zrealizowanego przez znakomity zespół, z jakim przyszło mi go tworzyć. Lubelski wkład naukowy w to dzieło uzupełniają bowiem Jakub Kuna, Jarosław Pietruczuk i Mateusz Zawadzki (kartografowie); a pracowaliśmy z Jolantą Szałkowską-Łoś oraz Jarosławem Rolą, Robertem Kraszczukiem, Józefem Łosiem – z Krajny; oraz z Kyrilo Myzginem – świetnym numizmatykiem³. A tu masz babo placek... Szkoa oczywista dla kompletności naszego dzieła.

No cóż – pokazuje to tylko, że praca archeologa „nie ma końca”, a dostrzeżone przez nas źródło informacji jest po prostu rzeczywiście bezcenne.

³ A. Kokowski, *Krajna – kolejna perła do korony archeologii UMCS*, „Wiadomości Uniwersyteckie”, nr 4/285: 2022, s. 46–48.

Publikacja na temat EMIC

Nakładem Wydawnictwa UMCS ukazała się publikacja pt. *Edukacja medialna, informacyjna i cyfrowa (nie tylko) w bibliotece. Doświadczenia i wyzwania* pod redakcją naukową dr hab. Anity Has-Tokarz, prof. UMCS z Katedry Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej.

Przesłanką do podjęcia refleksji nad rozumieniem i projektowaniem nowoczesnie pojmowanej edukacji medialnej, zarówno w jej warstwie teoretycznej, jak i metodycznej, stały się przemiany technologiczne leżące u podstaw dynamicznego rozwoju mediów cyfrowych.

We Wstępie do publikacji możemy przeczytać:

„Zasadniczym celem tego tomu było dokonanie rozpoznania i oceny potencjału infrastrukturalnego bibliotek w Polsce jako instytucji będących ważną częścią krajowego ekosystemu dla holistycznie pojmowanej EMIC (Edukacja Medialna, Informacyjna i Cyfrowa), ustalenie czy przestrzeń biblioteki jest potencjalnie atrakcyjna dla rozwijania kompetencji medialnych, informacyjnych i cyfrowych, [...] czy

Miałem jeszcze jedną satysfakcję. Wychodząca w moim rodzinnym mieście gazeta „Flatower Zeitung” od samego początku pilnie śledziła dzieje odkryć archeologicznych z niezwykłą wprost uwagą. Nie ma drugiej takiej (poza centralną gazetą „Oderzeitung”), która dostarczyłaby tyle informacji. Czyli duch archeologa wisiał nad moim miastem od zawsze. No cóż – aż czwórka mieszkańców miasteczka poszła w moje ślady.

Ale to przecież jeszcze nie koniec naszej naukowej przygody, gdyż z odczywistych względów w tydzień nie dało się wykorzystać wszystkich zgromadzonych w Krakowie tytułów. Tam dowiedziałem się też, że część „berlinki” jest w posiadaniu Biblioteki Głównej UMCS (!). Oczywiście wyobraźni zobaczyłem natychmiast tomy nieosiągalnych tytułów „Der Gesellige” i „Der Grenzacht”. Niestety, tutaj szczęście nas opuściło.

Andrzej Kokowski

Archiwum Wydawnictwa UMCS

bibliotekarze stali się współcześnie mentorami EMIC, efektywnymi w rozwijaniu i wzmacnianiu kompetencji XXI wieku.

Dla autorów artykułów zebranych w publikacji istotne były nie tyle założenia teoretyczne edukacji tego rodzaju [...], ile raczej praktyczne działania i rozwiązania wdrażane w jej zakresie.

Anita Has-Tokarz

XXXII tom z serii „Conrad: Eastern and Western Perspectives”

Monografia wieloautorska pod redakcją dr hab. Ewy Kujawskiej-Lis, prof. UWM, pt. *Joseph Conrad's Texts and Intertexts. In Honour of Professor Wiesław Krajka* [pol. *Joseph Conrad: teksty i interteksty. W hołdzie Profesorowi Wiesławowi Krajce*], wydana przez Wydawnictwo UMCS i Columbia University Press, zawiera teksty krytyczno-analityczne poświęcone aspektom twórczości Josepha Conrada, które ogniskują się wokół tekstualności i intertekstualności. Relacje intertekstualne rozumiane są w kategoriach wpływu tradycji literackiej, kulturowej i filozoficznej na twórczość angielskiego pisarza polskiego pochodzenia, ale także jako punkty styeczne, odstępstwa i modyfikacje motywów, jakie znaleźć można w twórczości jego poprzedników (Miquel de Cervantes, John Milton), pisarzy mu współczesnych (Henry James, Herbert G. Wells), a także tych, którzy tworzyli w czasach późniejszych (Aksel Sandemose, Premendra Mitra) i adaptowali jego dzieła (János Gosztonyi). Tekstualność postrzegana jest z punktu widzenia organizacji artystycznej utworów Conrada oraz jako element umożliwiający wyznaczenie nowych ścieżek interpretacyjnych i identyfikację tematów, w szczególności zagadnień społecznych, moralnych i ekonomicznych, które podejmował w swojej prozie.

W analizach autorzy sięgają po różne podejścia teoretyczne, począwszy od etyki Bachtina i krytyki Lacana, po filozofię Jeana-François Lyotarda i socjologię Georga Simmela. Eseje poruszają tak różnorodne zagadnienia jak eskapizm, kobiecość, sztuka, nielegalne postępowanie, moralność, wierność, tajemnica, izolacja, imigracja, odmienność, terroryzm czy równość społeczna. Każda nowa lektura utworów Conrada odsłania jego artystyczny geniusz, a autorzy poszczególnych analiz, pochodzący z różnych krajów i przykładający

odmienną optykę do jego sztuki, na nowo odkrywają dzieła cieszące się uznaniem krytyków i te mniej znane. Autorzy reprezentują polskie oraz zagraniczne ośrodki naukowe: Akademię Nauk Stosowanych w Nowym Sączu, Uniwersytet Ignatianum w Krakowie, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Opolski, Uniwersytet Śląski w Katowicach, University of Maryland (USA), Université de Tours (Francja), Université du Littoral (Francja), Università degli Studi Roma Tre (Włochy), Middle East Technical University (Turcja), King's College London (UK), Kazi Nazrul University (Indie), Middle

Georgia State University (USA). Z tej międzynarodowej konstelacji badawczej wyłania się jedna cecha twórczości Conrada: ambiwalencja. Conradowska wieloznaczność stymuluje coraz to nowe interpretacje i wskazuje na niezrównaną umiejętność tego pisarza, by prowokować swoich czytelników do ciągłego odkrywania artystycznego i etycznego wymiaru jego twórczości.

Monografia dedykowana jest prof. Wiesławowi Krajce w podziękowaniu za jego wkład w rozwój badań nad twórczością Conrada. Wybitni Conradyści, przyjaciele i wychowankowie Profesora oraz młodzi adepci literaturoznawstwa z różnych zakątków świata (Małgorzata Stanek, Jarosław Giza, Sylwia Janina Wojciechowska, Anna Szczepan-Wojnarska, Brian Richardson, Peter Vernon, Michel Arouimi, Maria Paola Guarducci, Agnieszka Setecka, Nergis Ünal, Laurence Davies, Brygida Pudełko, Grażyna Maria Teresa Branny, David Schaufler, Subhadeep Ray, Balázs Csizmadia, Chris Cairney) poprzez swoje teksty wyrażają wdzięczność za to, że ich drogi skrzyżowały się z jego drogą w odkrywaniu artystyzmu Conrada.

Ewa Kujawska-Lis

Międzynarodowy Konkurs na Ekslibris im. Braci Kościelniaków

W Kaliszu rok 2023 ogłoszono Rokiem Braci Kościelniaków, aby promować działalność trzech artystów związanych z tym miastem: Tadeusza, Mieczysława i Władysława. Organizatorzy konkursu, m.in. Biblioteka Książnicy Pedagogicznej im. A. Parczewskiego, stworzyli przestrzeń do prezentacji małej formy graficznej uprawianej przez twórców z Polski i zagranicy, jednocześnie popularyzując sztukę ekslibrisową.

Do konkursu zostały zgłoszone prace 21 twórców z 8 krajów: Argentyny, Kanady, Litwy, Polski, Rumunii, Węgier, Włoch i Turcji. Wśród czterech nagrodzonych grafików pierwszą nagrodę za ekslibris „Rok Braci Kościelniaków Kalisz 2023” (linoryt X3) otrzymał dr Zbigniew Józwik, emerytowany nauczyciel akademicki „w stanie twórczego spoczynku” naszej Alma Mater.

Antoni Dudek

↑ Zwycięski ekslibris autorstwa dr. Zbigniewa Józwicka

Wernisaż wystawy pt. „Cztery strony świata – Kolekcja Nocny Art Patrol”

10 listopada w Uniwersyteckiej Galerii Sztuki UMCS odbył się wernisaż wystawy pt. „Cztery strony świata – Kolekcja Nocny Art Patrol”.

Kolekcja Nocny Art Patrol została założona w 2020 r. w Krakowie przez dr. Mariusza Horanina i Agnieszkę Gołębiewską. Jej celem jest wsparcie i promocja najciekawszych osobowości i zjawisk malarstwa współczesnego w Polsce. Przy udziale prywatnych kolekcjonerów i kolekcjonerów powstała znacząca kolekcja aktualnego malarstwa, które jest sukcesywnie prezentowane na wystawach oraz w przestrzeni medialnej. Kolekcja Nocny Art Patrol ma charakter dynamiczny. Jej misją jest aktywne wspieranie działalności najwybitniejszych artystów i artystek oraz dalszego rozwoju malarstwa współczesnego w kraju.

Kuratorzy wystawy: Agnieszka Gołębiewska i Mariusz Horanin.

Julia Maj

Fot. Julia Maj

Przeciwieństwa są ciekawe

Zestawienie ze sobą rzeczy o różnych cechach formy i odmiennej celowości nosi znamiona przypadku, w którym dla porządku najlepiej analizować każdą z nich z osobna. Bywa, że różnice są wielkie. Sięgając skrajności, wywołują chaos, co może skutkować nawet konfliktem. Kiedy jednak ich spotkanie w jednej przestrzeni staje się nieuniknione, najlepiej dla pokojowego współistnienia, gdy strony zajmą skrajnie odległe położenie względem siebie. Dobrze też byłoby rozwiązanie, w którym jeden z uczestników dialogu zagospodarowuje powierzchnię ścian, a drugi usadawia się na podłodze. Taki porządek przyjęła organizacja wspólnej wystawy dwóch pracowników Wydziału Artystyczne-

go UMCS w Galerie T Uniwersytetu w Hradec Králové w Czechach (15 listopada – 11 grudnia).

Autorzy dla tytułu swojej wystawy nie sformułowali hasła, które – być może – pełniłoby rolę klucza do zrozumienia idei tego spotkania w duecie. Tę funkcję w promującym wydarzenie plakacie przejmują obraz. Widzimy na nim porażający światłem kwadrat, mający na swoich obrzeżach elementarne barwy, a w centrum komplikację wynikającą z ich przemieszania. Drugim elementem jest instalacja rzeźbiarska. Gdyby nie przełożenie jej materii na klasyczną technikę rzeźbiarską, siłę rażenia miałyby nieporównywalną z sąsiadującym obrazem.

Ów kwadrat, autorstwa dr. hab. Krzysztofa Bartnika, prof. UMCS reprezentuje grupę eksponowanych na wystawie, wyselekcjonowanych obrazów z najnowszych cykli malarskich pt. „Genesis 2” (2022 r.) i „Genesis 3” (2023 r.). Drugi ze współautorów wystawy, dr hab. Wojciech Mendzelewski, swoją ekspozycję skompilował z rzeźb przynależnych do serii „Artefakty” i „WarMarket”.

Serie „Genesis” Krzysztofa Bartnika wynikają z wieloletnich jego doświadczeń transkrypcyjnych pejzażu na obraz i – w jego opinii – są pejzażami. Cztery krawędzie obrazu są jak cztery strony świata, a tytuł, odwołujący się do biblijnego aktu stworzenia, zdaje się wyjaśniać, dlaczego nie odnajdziemy w tych obrazach typowych elementów dla malarstwa pejzażowego (mogły jeszcze nie istnieć). Trzecim wymiarem obrazów jest głębia, technicznie określana jako iluzja przestrzeni. Przekraczając ograniczenia płaszczyznowe obrazu, symbolizuje możliwości transcendentne tkwiące w sztuce. Siłę wyrazu obrazów Krzysztofa Bartnika służy również symetria układu kompozycyjnego prac, próba plastycznej interpretacji ruchu, rozwiązania graficzne wywołujące skojarzenia z symboliką wykształconą przez cywilizację. Na podłoże swych utworów autor wybrał papier, bo jego biel jest pierwotnym dla obrazu światłem. Malarskie opraco-

Fot. Krzysztof Bartnik

Fot. Krzysztof Bartnik

wanie zmienia tę daną wartość albo jej pozbawia. Stosuje akwarelę, bo technika ta w stosunku do innych najmniej jest obciążona materią. Stara się w swoich obrazach nie ujawniać śladu użytych narzędzi ani wysiłku włożonego w ich wykonanie. Chce być w nich obecny w sposób dyskretny, a swoją malarską refleksją o początku i procesie zaprosić widza do jego własnej mentalnej podróży.

O ile obrazy Krzysztofa Bartnika odwołują się do początku wszechrzeczy, są hołdem dla światła, harmonii, zwielokrotniającego się bogactwa, o tyle dominujące w ekspozycji Wojciecha Mendzelewskiego militaria odwołują się do przeciwnego etapu istnienia, czyli jego kresu. Człowiek, możliwościami swojej myśli i twórczą pasją, stworzył narzędzia ostatecznej destrukcji. Dysponuje też różnymi uzasadnieniami ich użycia. Wyglądają niewinnie – mają zgrabny kształt multiplikujący się fabrycznie w milionach egzemplarzy. Konfekcjonowane w skrzynkach mogą przypominać apetyczne produkty oferowane w sklepach owocowo-warzywnych. Wabią atrakcyjnością swojej materii,

barwą, ale przede wszystkim zawartą w ich wnętrzach siłą perswazji. Zmieniają życie: producentów, handlarzy, użytkowników. Zmieniają, ale go nie dają.

Twórczość Wojciecha Mendzelewskiego, podobnie jak i kolegi z duetu, wywodzi się z obserwacji otaczającej nas rzeczywistości. Podglądanie natury, tego jak maluje swoje obrazy, z podstawowych elementów konstruując struktury o nieskończonych możliwościach konfiguracji, było dla ich twórczości wstępem i ciągle jest ważną lekcją. Dało to w praktyce mistrzowski warsztat, zarówno malarski, jak i rzeźbiarski.

Za doświadczeniem idzie poznanie, pojawia się emocja i reakcja. Najlepiej, jeśli będzie to zachwyt i chęć kreatywnej odpowiedzi. Nieustanna pogon za pięknem, harmonią, sensem oraz badawcze traktowanie tych kategorii, mniemam, że zmieniają charaktery uczestników tego dążenia w kierunku jego celów. Mogą więc zmienić świat. Nawet, gdy wydaje się, że jest już za późno, warto spróbować.

Krzysztof Bartnik

Kształtuj Kulturę Swoją Marką!

W dn. 24–26 listopada w Akademickim Centrum Kultury i Mediów UMCS Chatka Żaka odbyły się Targi Studenckich Możliwości „Kształtuj Kulturę Swoją Marką!”. To trzydniowe wydarzenie było nie tylko podsumowaniem realizowanego w tym roku projektu „Możesz – edukacja i sprawczość poprzez kulturę”, ale przede wszystkim przestrzenią rozwoju kompetencji kreatywnych.

Podczas organizowanych przez Chatkę Żaka Targów młodzi ludzie planujący swoją karierę lub już wchodzący na rynek pracy poznali inspirujące osobowości, potencjalnych pracodawców, wzięli udział w warsztatach ukierunkowanych na rozwój marki osobistej, a także zaprezentowali swój potencjał kreatywny związany z tworzeniem kultury.

Na studentów czekało wiele warsztatów dotyczących: budowania marki osobistej, kreatywności w biznesie, twórczego myślenia, kreowania własnej przestrzeni rynkowej – strategii błękitnego oceanu oraz podnoszenia kompetencji miękkich i interpersonalnych. W programie uwzględniono także prezentację efektów pracy uczestników grupy projektowej „Możesz”, oprowadzanie po ogólnopolskiej wystawie „Nie/pokoje” oraz performance „Mimowolnie”. Podczas wydarzenia rozmawiano o Europejskiej Stolicy Młodzieży Lublin 2023 jako szansie na rozwój marki osobistej lubelskiej młodzieży, odbył się również panel dyskusyjny z przedstawicielami Lubelskiego Węgla Bogdanka S.A. i laureatami Stypendiów Kulturalnych Bogdanki w Chatce Żaka jako case study połączenia biznesu i kultury studenckiej.

Specjalnym punktem imprezy były spotkania z influencerami – Markiem Huczem z Grupy Filmowej Darwin oraz działającą lokalnie Aleksandrą Artyszuk. Program dopełniły wydarzenia towarzyszące: silent disco, karaoke, jam session oraz koncert „Beat it, ladies! Michael Jackson w kobiecej odsłonie” Akademickiego Centrum Kultury Uniwersytetu Gdańskiego „Alternator”, instytucji zrzeszonej z Chatką Żaka w Forum Kultury Studenckiej.

Dodatkowo podczas Targów odbył się konkurs „Inicjatywy Studenckie 2022/2023!”. Studenci mogli zgłosić projekty w obszarze szeroko pojętej kultury w kategoriach: muzyka, taniec, teatr, film, sztuki wizualne, literatura, lifestyle, visual art oraz animacja kultury, które zostały zrealizowane w latach 2022/2023.

Fot. Krzysztof Koralski

Fot. Krzysztof Koralski

Główną nagrodę otrzymał musical „Pocałunek Łez”, a wyróżnieniami nagrodzono: koncert „Oczarowani Wodeckim”, inicjatywę „Złap Ciuszka” oraz projekt „MEGAFON”.

Projekt „Możesz! – edukacja i sprawczość poprzez kulturę” dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury. Został zrealizowany dzięki wsparciu Miasta Lublin oraz był współfinansowany przez Województwo Lubelskie.

Gabriela Tarnowska

Podsumowanie projektu Centrum CeReClimEn UMCS, 29 listopada 2023 r.

Fot. Bartosz Proll

Integracyjne Mistrzostwa Polski AZS w siatkówce na siedząco, 17-19 listopada 2023 r.

Fot. Michał Piąt

*Niech nadchodzące święta Bożego Narodzenia
upłyną w atmosferze spokoju, rodzinnego ciepła
i wytchnienia od spraw codziennych,
a rok 2024 przyniesie szczęście,
realizację planów i spełnienie marzeń.*

*Rektor UMCS
Radostaw Dobrowolski*